המהפכה הפרולטרית והרנגאט קאוטסקי

מאת

ו.א. לנין

תל-אביב 1970

פועלי כל הארצות, התאחדו!

ו. אי. לנין

המהפכה הפרולטרית והרנגאט קאוטסקי

הוצאת הוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית הישראלית (רק"ח)

תל־אביב, אפריל 1970

*
* *

שנת ה־100 להולדתו של ולאדימיר איליץ׳ לנין מציינים ברחבי העולם כולו. שנת מועד זו משמשת מנוף להעמקת ולהר־חבת הלימוד של דרכו הרעיונית והפוליטית, של פועלו ומופתו האישי — מקור השראה לעמלים, לנוער ולכל האנשים המתקד־מים בכל היבשות.

הוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית הישראלית (רק״ח) החליט — לרגל שנת ה־100 להולדתו של ו. אי. לנין — לפרסם בתירגום עברי חדש שתיים מיצירותיו, הדנות בסטיות הימניות והשמאלניות מהמארכסיזם, מהסוציאליזם המדעי: „המהפכה הפרולטרית והרנגאט קאוטסקי״, ו„מחלת הילדות של ה,שמא־ליות׳ בקומוניזם״. אקטואליותן לא פגה עד היום הזה.

חיבורו של לנין „המהפכה הפרולטרית והרנגאט קאוטסקי״ נכתב באוקטובר־נובמבר 1918 בתגובה לחוברת של ק. קאוטסקי „הדיקטטורה של הפרולטריון״.

במהלך עבודתו על חיבורו זה, ב־9 באוקטובר 1918, כתב ו. אי. לנין מאמר תחת אותה כותרת, ומאמר זה פורסם בעתון „פרבדה״ כעבור יומיים, ב־11 באוקטובר.

החוברת, המוצעת בזה לתשומת־לבו של הקורא הישראלי, כוללת, איפוא, הן את המאמר הקצר והן את החיבור המלא.

בכותרת זו התחלתי לכתוב חוברת, המוקדשת לביקורת חוברתו של קאוטסקי, „הדיקטטורה של הפרולטריון", שזה עתה יצאה לאור בווינה. אולם, מכיוון שעבודתי משתהה, החלטתי לבקש את מערכת „פראבדה" לתת מקום למאמר קצר על אותו נושא.

המלחמה הריאקציונית והמייגעת ביותר, שנמשכה למעלה מ־4 שנים, עשתה את שלה. באירופה מורגשת נשימתה של המהפכה הפרולטרית הגואה — הן באוסטריה, הן באיטליה, הן בגרמניה בצרפת, אפילו באנגליה (אופייניים מאוד, למשל, בחוברת־יולי של „הסקר הסוציאליסטי"[1] הארכי־אופורטוניסטי, אשר עורכו הוא הליברל־למחצה ראמסיי מאקדונלד — „וידוי" הקאפיטאליסט").

והנה בשעה זו מנהיג האינטרנאציונל ה־2 האדון קאוטסקי מוציא ספר על הדיקטטורה של הפרולטריון, כלומר על המהפכה הפרולטרית — ספר פי מאה מחפיר יותר, מרגיז יותר, רנגאטי יותר מספרו המפורסם של ברנשטיין „התנאים המוקדמים של הסוציאליזם". 20 שנה כמעט עברו מאז הוצא ספר רנגאטי זה, והנה עתה מופיעה חזרה, החמרה של הרנגאטיות על־ידי קאוטסקי!

חלק אפסי בלבד של הספר מוקדש לעצם המהפכה הבולשביסטית הרוסית. קאוטסקי חוזר על החוכמות המופלגות של המנשביקים במלואן עד כדי כך, שהפועל הרוסי היה מקבלן בצחוק אדיר. תארו לעצמכם, למשל, כי בשם „מארכסיזם" מכונה שיקול־דעת, המשובץ ציטטות מחיבוריו הלי־ברליים־למחצה של הליברל־למחצה מאסלוב, על כך, כיצד מתאמצים האיכרים העשירים ליטול לידיהם את הקרקע (חדש!), מה כדאיים להם מחירי התבואה הגבוהים וכדו׳. ובצד אלה הכרזה זלזלנית, ליברלית לגמרי, של „המארכסיסט" שלנו: „באיכר העני רואים כאן" (כלומר, הבולשביקים ברפובליקה הסובייטית) „תוצר קבוע והמוני של הרפורמה האגרארית הסוציאליסטית מטעם ,הדיקטטורה הפרולטרית׳" (עמ׳ 48 בחוברת קאוטסקי).

טוב, לא כן? סוציאליסט, מארכסיסט, מתאמץ להוכיח לנו את אופייה הבורגני של המהפכה ועם זאת שם ללעג, ממש ברוחם של מאסלוב, פוטריסוב והקאדטים, את האירגון של דלת־הכפר.

„נישולי האיכרים העשירים מכניסים אך יסוד חדש של אי־שקט ושל מלחמת־אזרחים לתהליך־הייצור, הדורש בתוקף שלווה ובטחון להבראתו" (עמ׳ 49).

לא יאומן, אך עובדה היא. זאת אמר מלה במלה קאוטסקי, ולא סאבינקוב ולא מיליוקוב!

ברוסיה ראינו כבר פעמים רבות כל כך, כיצד מגיני הקולאקים עוטים איצטלה של „מארכסיזם", עד שקאוטסקי לא יפליאנו. יתכן, כי בשביל הקורא האירופי יהיה צורך לעמוד בייתר פירוט על התרפסות שפלה זו לפני הבורגנות ועל הפחד הליברלי מפני מלחמת־אזרחים. לפועל ולאיכר הרוסיים די להורות באצבע על רנגאטיות זו של קאוטסקי — ולעבור הלאה.

* * *

כמעט ותשע עשיריות מספרו של קאוטסקי הוקדשו לשאלה תיאורטית כללית בעלת חשיבות ראשונה־במעלה: לשאלת היחס של הדיקטטורה הפרולטרית ל„דמוקרטיה". וכאן אמנם בולט בבהירות־יתר הניתוק הגמור של קאוטסקי מהמארכסיזם.

קאוטסקי רוצה לשכנע את קוראיו — בהעמדת־פנים רצינית ו„למדנית" ביותר — כי במושג „הדיקטטורה המהפכנית של הפרולטריון" התכוון מארכס לא „לצורת מימשל", השוללת את הדמוקרטיה, אלא למצב, היינו: „מצב שליטה". ואילו שליטת הפרולטריון, שהינו רוב האוכלוסיה, אפשרית רק על־ידי קיום קפדני ביותר של הדמוקרטיה, ולמשל, הקומונה הפאריסאית, שהיתה בפירוש דיקטטורה של הפרולטריון, נבחרה בהצבעה כללית. וזה שמארכס, בדברו על הדיקטטורה של הפרולטריון, לא התכוון ל„צורת מימשל", (או לצורת הממשלה, Regierungsform), „מוכח", כלומר, „כבר בכך, שהוא, מארכס, ראה כאפשרי לגבי אנגליה ואמריקה את המעבר לקומוניזם) בדרכי שלום, כלומר, בדרך דמוקרטית" (עמ' 20—21).

לא ייתכן, אך עובדה היא! כזאת היא ממש דרך מחשבתו של קאוטסקי, התוקף בחימה שפוכה את הבולשביקים על הפרת הדמוקרטיה בחוקתם, בכל מדיניותם, המטיף בכל כוחו, בכל הזדמנות, „לשיטה הדמוקרטית ולא הדיקטטורית".

זהו — מעבר מוחלט לצד אותם אופרטוניסטים (מסוגם של דוויד, קולב וייתר עמודי־התווך של הסוציאל־שוביניזם הגרמניים, או של הפאביאנים [2] והבלתי־תלויים [3] האנגליים, או הרפורמיסטים הצרפתיים והאיטלקיים), שדיברו בייתר כנות ויושר, כי אין הם מכירים בתורת מארכס על הדיקטטורה של הפרולטריון, שכן נוגדת היא, כלומר, את הדמוקרטיות.

זוהי — שיבה מוחלטת לאותה השקפה של הסוציאליזם הגרמני הטרום־מארכסיסטי, האומרת, שאנו, כלומר, שואפים ל„מדינה עממית חופשית", להשקפה של הדמוקרטים הקרתניים, שלא הבינו, כי כל מדינה היא מכונה לדיכוי מעמד אחד בידי מעמד אחר.

זוהי — התכחשות גמורה למהפכה הפרולטרית, אשר במקומה מוצבת התיאוריה הליברלית של „כיבוש הרוב", של „ניצול הדמוקרטיה"! כל מה שהטיפו והוכיחו מארכס ואנגלס במשך 40 שנה, משנת 1852 עד שנת 1891, בדבר הכורח לפרולטריון „לשבר" את המכונה הממלכתית הבורגנית, נשכח כליל, סולף, נזרק החוצה בידי הרנגאט קאוטסקי.

לברר במפורט את שגיאותיו התיאורטיות של קאוטסקי פירושו — לחזור על מה שאמרתי ב„המדינה והמהפכה". כאן אין צורך בכך. אציין בקיצור בלבד:

קאוטסקי התכחש למארכסיזם, כיוון ששכח, כי כל מדינה היא מכונה לדיכוי מעמד אחד בידי מעמד אחר וכי כל רפובליקה בורגנית דמוקרטית ביותר הינה מכונה לדיכוי הפרולטריון בידי הבורגנות.

הדיקטטורה הפרולטרית, המדינה הפרולטרית, איננה „צורת מימשל", אלא מדינה מסוג אחר, מכונה להדברת הבורגנות בידי הפרולטריון. ההדברה הכרחית משום שהבורגנות תמיד תגלה התנגדות־טירוף לנישולה.

(ההסתמכות על כך, שמארכס בשנות ה־70 גרס את האפשרות של מעבר בדרכי־שלום אל הסוציאליזם באנגליה ובאמריקה",[4] אינה אלא נימוק של סופיסט, או בייתר פשטות, של רמאי, המתעתע בעזרת ציטטות ואסמכ־תות. ראשית, מארכס גם אז ראה אפשרות זו כדבר יוצא מן־הכלל. שנית, אז לא היה עדיין קאפיטליזם מונופוליסטי, כלומר, אימפריאליזם. שלישית, דווקא באנגליה ובאמריקה לא היתה אז — (כיום יש) — כת צבאית, המשמשת מנגנון ראשי של המכונה הממלכתית הבורגנית.)

היכן שקיים דיכוי, לא יכול להיות חופש, שוויון, וכו'. לכן אמר אנגלס: „כל עוד הפרולטריון זקוק למדינה, הריהו זקוק לה לא למען החופש, אלא למען דיכוי אוייביו. וכאשר נעשה אפשרי לדבר על חופש, הרי המדינה כשלעצמה חדלה להתקיים".

הדמוקרטיה הבורגנית — אשר ערכה לגבי חינוך הפרולטריון ואימונו למאבק אינו מוטל בספק — הינה תמיד צרת־אופק, צבועה, כוזבת, מזוייפת, הינה תמיד דמוקרטיה לעשירים, תרמית לעניים.

הדמוקרטיה הפרולטרית מדכאה את המנצלים, את הבורגנות, — ולכן אינה מתחסדת, אינה מבטיחה להם חופש ודמוקרטיה, ואילו לעובדים היא מעניקה דמוקרטיה אמיתית. רק רוסיה הסובייטית נתנה לפרולטריון ולרובה העמל העצום של רוסיה חופש ודמוקרטיה, שאין כדוגמתם, שהינם בלתי־אפשריים, שאין לשערם בשום רפובליקה בורגנית דמוקרטית, בנטלה, למשל, את הארמונות והחווילות מידי הבורגנות (בלעדי זאת יהיה חופש האספות צביעות בלבד), את בתי־הדפוס ואת הנייר מבעלי ההון (בלעדי זאת חופש הדפוס לרובה העובד של האומה לא יהיה אלא

שקר), בהמירה את הפרלמנטאריזם הבורגני באירגון דמוקרטי של מועצות, הקרובות פי 1000 ל„עם", ה„דמוקרטיות" יותר מכל פרלמנט בורגני דמוקרטי ביותר. וכן הלאה.

קאוטסקי זרק החוצה... את „המאבק המעמדי" ביחס לדמוקרטיה! קאוטסקי נעשה רנגאט ממש ומשרתה של הבורגנות.

* *
*

אי אפשר שלא לציין, דרך אגב, כמה מפניני הרנגאטיות.

קאוטסקי נאלץ להודות, כי לארגון המועצתי נודע לא רק ערך רוסי בלבד, אלא ערך עולמי, שהוא שייך ל„תופעות החשובות ביותר בימינו", שהוא עלול לקבל „ערך מכריע" ב„קרבות" הגדולים, העתידים לבוא, „בין ההון והעבודה". אולם, בחוזרו על חוכמתם המופלגת של המנשביקים, שעברו בשלום לצד הבורגנות נגד הפרולטריון, „מסיק" קאוטסקי: המועצות טובות כ„אירגון מאבק", אך לא כ„אירגונים ממלכתיים".

נהדר! התארגנו־נא, אתם, הפרולטרים והאיכרים העניים! אך — חס וחלילה! — בל תעזו לנצח! בל יעלה בדעתכם לנחול נצחון! כי אך תנצחו את הבורגנות, ומייד תבוא אחריתכם, שכן אין עליכם להיות אירגונים „ממלכתיים" במדינה פרולטרית. אתם חייבים, דווקא לאחר נצחונכם, להתפרק!!.

הו, „המארכסיסט" הנהדר קאוטסקי! הו, „התאורטיקאי" של הרנגאטיות, שאין דומה לו!

פנינה מס' 2. מלחמת האזרחים, היא „אויב בנפש" של „המהפכה הסוציאלית", שכן היא, כפי ששמענו כבר, „זקוקה לשלווה" (בשביל העשירים?) ו„לבטחון" (בשביל הקאפיטליסטים?).

הפרולטרים של אירופה! אל תהגו במהפכה, כל עוד לא תמצאו בורגנות כזאת, שלא תשכור נגדכם למען מלחמת אזרחים את סאבינקוב ואת דן, את דוטוב ואת קראסנוב, את הצ'כוסלובקים והקולאקים!

מארכס כתב בשנת 1870: התקווה העיקרית היא, שהמלחמה לימדה את פועלי צרפת לאחוז בנשק. ה„מארכסיסט" קאוטסקי מצפה ממלחמת 4 השנים לא לשימוש בנשק על־ידי הפועלים נגד הבורגנות (חס וחלילה! זה, אולי, אינו „דמוקרטי" כל־כך), אלא... לכריתת שלום שבטוב־לב עם הקאפיטליסטים טובי־הלב!

פנינה מס' 3. יש לה, למלחמת־אזרחים עוד צד בלתי־נעים: בעוד שב„דמוקרטיה" קיימת „הגנה על המיעוט" (אשר — נציין בסוגריים — כל כך טוב חזו מבשרם מגיני דרייפוס הצרפתיים, או הליבקנכטים, המאקלינים, הדבסים בזמן האחרון), הרי מלחמת האזרחים (שימעו! שימעו!) „מאיימת על הנוחל תבוסה בהשמדה גמורה".

נו, האם קאוטסקי זה אינו מהפכן ממש? הוא בכל נפשו ומאודו בעד המהפכה... אך בעד מהפכה כזאת, שאין בה מאבק רציני, המאיים בהשמדה! הוא „התגבר" לחלוטין על השגיאות הישנות של אנגלס הזקן, אשר בהתפעלות שר הלל להשפעתן המחנכת של מהפכות אלימות.[5] הוא, כהיסטוריון „רציני", ניער את חוצנו מאשליותיהם של אלה האומרים, כי מלחמת־אזרחים מחשלת את המנוצלים, מלמדת אותם ליצור חברה חדשה בלי מנצלים.

פנינה מס' 4. האם היתה גדולה ומועילה מבחינה היסטורית הדיקטטורה של הפועלים ובני הבורגנות הזעירה העירונית במהפכה 1789? לא מינה ולא מקצתה. שהרי בא נפוליאון. „הדיקטטורה של השכבות הנמוכות מיישרת את הדרך לדיקטטורה של החרב" (עמ' 26). ההיסטוריון „הרציני" שלנו — ככל הליברלים, אשר למחנם עבר — איתן בטחונו, כי בארצות שלא ראו את „הדיקטטורה של השכבות הנמוכות" — למשל, בגרמניה — לא היתה דיקטטורה של החרב. גרמניה מעולם לא נבדלה מצרפת בדיקטטורה של־חרב גסה יותר, שפלה יותר, — כל אלה עלילות המה, שבדו מליבם מארכס ואנגלס, אשר שיקרו ללא נקיפת־מצפון באומרם, כי עד היום ל„עמה" של צרפת יש יותר אהבת־חופש וגאוות־מדוכאים, מאשר באנגליה או בגרמניה, וכל אלה אמנם באו לה, לצרפת, בזכות מהפכותיה.

... אך די! מן ההכרח היה לכתוב חוברת מיוחדת על מנת לברר אחת־אחת את כל פניני הרנגאט השפל קאוטסקי!

* * *

אי אפשר שלא לעמוד על „האינטרנאציונליזם" של האדון קאוטסקי. שלא במתכוון שפך עליו קאוטסקי אור בהיר — דווקא בכך, שתיאר בביטויי אהדה רבה ביותר את האינטרנאציונליזם של המנשביקים, כי הלא גם הם צימרוואלדיסטים[6] — טוען קאוטסקי המתקתק — הלא הם „אחים" של הבולשביקים, ואין זו הלצה!

והנהו תיאור מתקתק זה של ה„צימרוואלדיזם" של המנשביקים:

„המנשביקים רצו בשלום כללי. הם רצו כי כל הנלחמים יקבלו את הסיסמה: בלי סיפוחים ושילומים. כל עוד לא הושג הדבר חייב היה, לדעתם, הצבא הרוסי לעמוד מוכן לקרב...". ואילו הבולשביקים הרעים הכניסו „דזורגניזציה" לשורות הצבא וכרתו את שלום־ברסט הרע... וקאוטסקי אומר בבהירות מוחלטת, כי מן־הצורך היה להניח לאספה המכוננת להישאר בתפקידה, כי הבולשביקים לא היו צריכים ליטול את השלטון.

ובכך, האינטרנאציונליזם כל עיקרו — לתמוך בממשלה האימפריאליסטית „שלנו", כשם שתמכו בקרנסקי המנשביקים והס"רים, לחפות על האמנות הסודיות שלה, בהוליכם שולל את העם במליצה מתקתקה: הלא

„דורשים" אנו מחיות־הטרף להיות טובות־לב, „דורשים" אנו מהממשלות האימפריאליסטיות „לקבל את הסיסמה בלי סיפוחים ושילומים".

לדעתו של קאוטסקי זוהי מהותו של האינטרנאציונליזם.

ולדעתו אנו, זוהי רנגאטיות גמורה.

האינטרנאציונליזם מהותו — בניתוק הקשרים עם הסוציאל־שוביניס־טים (כלומר, אובורונצי)* שלנו ועם הממשלה האימפריאליסטית שלנו, במאבק מהפכני נגדה, במיגורה, בנכונות לקורבנות לאומיים גדולים ביותר (ואף לשלום־ברסט), אם מועיל הדבר להתפתחות מהפכת־פועלים אינטרנא־ציונלית.

יודעים אנו יפה, כי קאוטסקי וחבורתו (כגון שטרבל, ברנשטיין ודומיהם) היו „מלאי התמרמרות" על חתימת שלום־ברסט: היו רוצים, שנעשה „ז'סטה"... המוסרת בן־רגע את השלטון ברוסיה לידי הבורגנות! קרתנים גרמניים אלה, קהי־המוח, אך המתקתקים וטובי־הלב, הודרכו לא על־ידי השאיפה, שהרפובליקה הפרולטרית הסובייטית, אשר הראשונה בעולם מיגרה בדרך מהפכנית את האימפריאליזם שלה, תחזיק מעמד עד המהפכה באירופה, בלבותה תבערה בארצות אחרות (הקרתנים מפחדים מתבערה באירופה, מפחדים ממלחמת אזרחים, המפירה את „השלווה והב־טחון"). לא, הם הודרכו על־ידי השאיפה, שבכל הארצות יקויים הנאציו־נליזם הקרתני, המכריז על עצמו כ„אינטרנאציונליזם" בגלל „מתינותו ודקדקנותו". מה טוב היה, אילו הרפובליקה הרוסית נשארה בורגנית... והמתינה... ואזי הכל בעולם היו טובי־לב, מתונים, נאציונליסטים־קרתנים מואסי־כיבוש, ובכך דווקא היה מתמצה האינטרנאציונליזם!

כך סוברים הקאוטסקיאנים בגרמניה, הלונגטיסטים בצרפת, הבלתי־תלויים (I.L.P) באנגליה, טוראטי „ואחיו" לרנגאטיות באיטליה וכו' וכד'.

עתה כבר רק שוטים גמורים אינם רואים, שלא זו בלבד שצדקנו, במגרנו את הבורגנות שלנו (ואת משרתיה — המנשביקים והס"רים), אלא גם צדקנו כאשר כרתנו את שלום־ברסט, לאחר שהקריאה הגלויה לשלום כללי, שנתמכה ע"י פרסום פומבי וקריעת ההסכמים הסודיים, נדחתה ע"י הבורגנות של מדינות־ההסכמה (האנטאנטה). ראשית, לולא כרתנו את שלום־ברסט, הרי היינו מוסרים בבת־אחת את השלטון לבורגנות הרוסית ובכך גורמים נזק עצום למהפכה הסוציאליסטית העולמית. שנית, במחיר קורבנות לאומיים שמרנו על השפעה מהפכנית אינטרנאציונלית במידה כזאת, שהנה עתה עושה כמונו ממש בולגריה, תוססות אוסטריה וגרמניה,

---

* „אובורונצי" — אנשי ההגנה (המתרגם)

נחלשו שני האימפריאליזמים, ואילו אנו נתחזקנו והתחלנו להקים צבא פרולטרי אמיתי.

מהטקטיקה של הרנגאט קאוטסקי נובע, כי הפועלים הגרמניים חייבים עתה להגן על המולדת, יחד עם הבורגנות, ויותר־מכל לפחד מהמהפכה הגרמנית, שכן האנגלים עלולים לכוף עליהם ברסט חדשה. והלא זוהי הרנגאטיות. הלא זהו הנאציונליזם הקרתני.

ואילו אנו אומרים: כיבוש אוקראינה היה קרבן לאומי גדול ביותר, אך את הפרולטארים ודלת־האיכרות של אוקראינה חישל הוא וחיזק, כלו־חמים מהפכניים למען מהפכה פועלית אינטרנאציונלית. אוקראינה ידעה סבל — אך המהפכה האינטרנאציונלית יצאה בריווח ב„השחיתה" את הצבא הגרמני, בקרבה איש אל רעהו את הפועלים־המהפכניים הגרמניים, האוק־ראיינים והרוסים.

היה זה, כמובן, „נעים יותר" אילו יכולנו במלחמה פשוטה למגר הן את וילהלם והן את וילסון כאחד. אולם אלה הם דברי־הבאי. למגרם במלחמה חיצונית אין אנו יכולים. ואילו לקדם את ניוונם הפנימי יכולים גם יכולים אנו. השגנו זאת באמצעות מהפכה סובייטית, פרולטרית בממדים ענקיים.

במידה רבה עוד יותר היו משיגים הישג כזה הפועלים הגרמניים, אילו היו פותחים במהפכה, בלי להתחשב בקרבנות לאומיים (הרי זוהי אמנם מהותו של האינטרנאציונליזם), אילו אמרו (והמחישו זאת במעשים), כי בשבילם עניין המהפכה הפועלית הבינלאומית נעלה יותר משלמותה, בטחונה, שלוותה של מדינה זו או אחרת, ואף של מדינתם שלהם, מדינתם הלאומית.

* * *

אסונה הכביר של אירופה והסכנה המאיימת עליה עיקרם הוא, שאין בה מפלגה מהפכנית. קיימות מפלגות של בוגדים, כגון השיידמאנים, הרנוד־לים, ההנדרסונים, הוובים ושות׳, או נשמות־מתרפסים מסוגו של קאוטסקי. אין מפלגה מהפכנית.

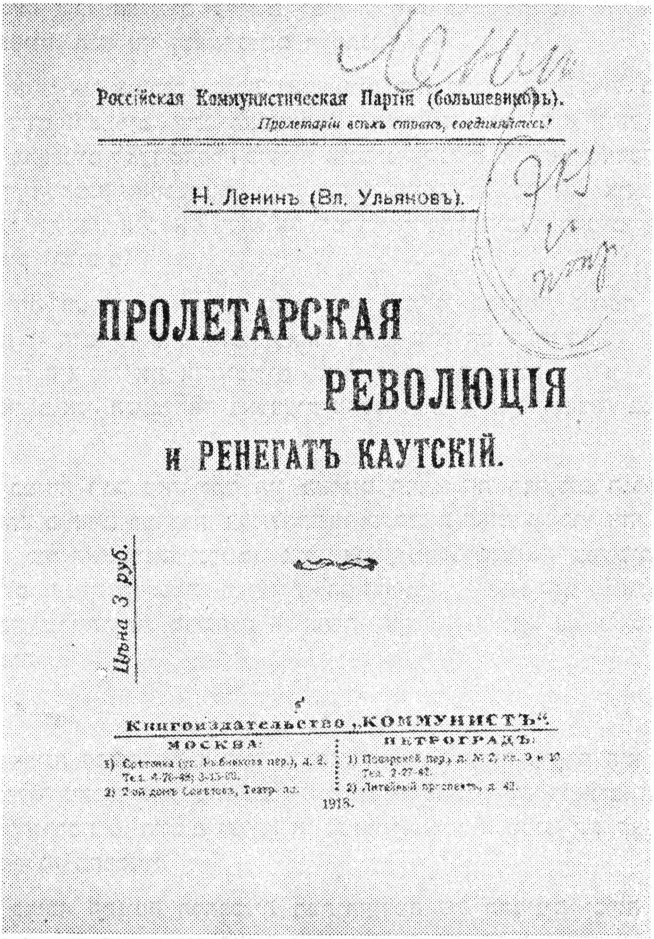
כמובן, התנועה המהפכנית רבת־העוצמה של ההמונים יכולה למלא חסרון זה, אך הוא מוסיף להיות אסון גדול, סכנה גדולה.

לכן מן־ההכרח להוקיע בכל הדרכים את הרנגאטים, כגון קאוטסקי, ובדרך זו לתמוך בקבוצות המהפכניות של פרולטרים אינטרנאציונליסטיים באמת, הקיימות בכל הארצות. הפרולטריון ימהר לפנות עורף לבוגדים,

לרנגאטים ויצעד אחר הקבוצות הללו, יחנך לו מתוכן את מנהיגיו. לא לשווא מייבבת הבורגנות בכל הארצות על „הבולשביזם העולמי".

הבולשביזם העולמי ינצח את הבורגנות העולמית.

„פראבדה", מס' 219, 11 באוקטובר 1918 החתימה: ו. לנין.

Россійская Коммунистическая Партія (большевиковъ).

Пролетаріи всѣхъ странъ, соединяйтесь!

Н. Ленинъ (Вл. Ульяновъ).

ПРОЛЕТАРСКАЯ РЕВОЛЮЦІЯ и РЕНЕГАТЪ КАУТСКІЙ.

Цѣна 3 руб.

Книгоиздательство „КОММУНИСТЪ".

МОСКВА: [illegible]

ПЕТРОГРАДЪ: [illegible]

1918.

עטיפת ספרו של ו. אי. לנין „המהפכה הפרולטרית והרגנאט קאוטסקי", שיצא לאור במוסקבה ובפטרוגראד בשנת 1918.

המהפכה הפרולטרית והרנגאט קאוטסקי

הקדמה

החוברת של קאוטסקי, „הדיקטטורה של הפרולטריון", שלא מכבר יצאה בווינה (Ignaz Brand, 1918, Wien, עמ' 63) הינה דוגמה מוחשית ביותר לאותה פשיטת רגל מוחלטת ומחפירה ביותר של האינטרנאציונל ה־2, אשר עליה זה זמן רב מדברים הסוציאליסטים הישרים בכל הארצות. לכן הניתוח של הסופיזמים הרנגאטיים ושל ההתכחשות הגמורה של קאוטסקי למארכסיזם הכרחי הוא.

אך תחילה יש להדגיש, כי לכותב שורות אלו נזדמן מעצם תחילת המלחמה לציין פעמים רבות, כי קאוטסקי ניתק מהמארכסיזם. שורת מאמרים של שנות 1914—1916 ב„סוציאל־דמוקראט" [7] בחו"ל וב„קומוניסט" [8] הוקדשה לכך. מאמרים אלה קובצו בהוצאת הסובייט הפטרוגראדי: ג. זינובייב ו־נ. לנין: „נגד הזרם", פטרוגראד 1918 (550 עמודים). בחוברת, שהוצאה בז'נבה בשנת 1915 ותורגמה אז לשפות הגרמנית והצרפתית,[9] כתבתי על ה„קאוטסקיאניות":

„קאוטסקי, בן־סמך גדול ביותר של האינטרנאציונל ה־2, הינו דוגמה טיפוסית ובהירה ביותר לכך, כיצד ההכרה המילולית במארכסיזם הביאה למעשה לידי הפיכתו ל,סטרוביזם' או ל,ברנטאניזם' (כלומר, לתורה בורגנית־ליברלית, המכירה במאבק „המעמדי" הלא־מהפכני ואשר ביטאוה בבהירות מיוחדת הסופר הרוסי סטרובה והכלכלן הגרמני ברנטאנו). אנו רואים זאת גם מדוגמת פליכאנוב. בסופיזמים גלויים־לעין מרוקנים הם את נפשו המהפכנית החיה של המארכסיזם מתוכנה; במארכסיזם מודים הם בכל, פרט לאמצעי־המאבק המהפכניים, להטפתם והכשרתם, פרט לחינוך ההמונים דווקא בכיוון זה. ללא אידיאיות כלשהי ,משלים' קאוטסקי בין הרעיון היסודי של הסוציאל־שוביניזם — הכרה בהגנת המולדת במלחמה הנתונה — לבין הוויתור הדיפלומטי, ויתור־לראווה לשמאליים בצורת הימנעות מהצבעה על אשראי־מלחמה, בצורת הודאה מילולית באופוזיציוניות שלו וכו'. קאוטסקי, אשר בשנת 1912 חתם על המאניפסט הבאזלי [10] בדבר השימוש המהפכני במלחמה העתידה לבוא, מצדיק ומייפה עתה בכל האופנים

את הסוציאל־שוביניזם, ובדומה לפליכאנוב מצטרף לבורגנות בהלעגת כל מחשבה על מהפכה, כל צעד למאבק מהפכני ישיר.

מעמד־הפועלים אינו יכול להגשים את מטרתו המהפכנית־עולמית בלי לנהל מלחמה ללא־רחם נגד הרנגאטיות הזאת, נגד חולשת־רצון זו, נגד שרות זה לאופרטוניזם והילול תיאורטי מאין כמוהו של המארכסיזם. הקאוטסקיאניות אינה מקרה בלבד, אלא תוצר סוציאלי של הניגודים באינטרנאציונל ה־2, צירוף נאמנות מילולית למארכסיזם וכניעה לאופורטוניזם למעשה" (ג. זינובייב ו־נ. לנין: „הסוציאליזם והמלחמה", ז'נבה, 1915, עמ' 13—14).

ולהלן, בספר „אימפריאליזם כשלב חדש ביותר של הקאפיטאליזם", שכתבתי בשנת 1916 (הוצא בפטרוגראד בשנת 1917), ניתחתי לפרטיו את הזיוף התיאורטי של כל שיקולי קאוטסקי על האימפריאליזם. הבאתי את הגדרת האימפריאליזם על־ידי קאוטסקי. „האימפריאליזם הינו תוצר של קאפטליזם תעשייתי מפותח־לעילא. עיקרו — שאיפת כל אומה קאפיטליסטית־תעשייתית לספח או לשעבד את כל השטחים האגראריים (הדגשת קאוטסקי) הגדולים, בלי להתייחס לכך, אילו אומות מאכלסות אותם". ציינתי את אי־נכונותה הגמורה של הגדרה זו ו„סיגולה" לטישטוש הניגודים העמוקים ביותר של האימפריאליזם, ולאחר מכן להשלמה עם האופורטוניזם. הבאתי את הגדרתי־אני של האימפריאליזם: „אימפריאליזם הינו קאפיטליזם באותו שלב של התפתחות, כאשר נתגבשה שליטת המונופולים וההון הפיננסי, כאשר נודעה חשיבות בולטת לייצוא ההון, התחילה חלוקת העולם בין הטרוסטים הבינלאומיים ונסתיימה חלוקת כל שטחה של האדמה בין הארצות הקאפיטליסטיות הגדולות ביותר". הראיתי, כי ביקורת האימפריאליזם על־ידי קאוטסקי ירודה אף מהביקורת הבורגנית, הקרתנית.

לבסוף, באוגוסט ובספטמבר 1917, כלומר, לפני המהפכה הפרולטרית ברוסיה (25 באוקטובר — 7 בנובמבר 1917), כתבתי את החוברת „המדינה והמהפכה. תורת המארכסיזם על המדינה ומשימות הפרולטריון במהפכה", שהוצאה בפטרוגראד בתחילת 1918, וכאן, בפרק 6, על „ביזויו של המארכסיזם על־ידי האופורטוניסטים", הקדשתי תשומת־לב מיוחדת לקאוטסקי, הוכחתי, כי הוא סילף את תורת מארכס, זייף אותה בשוותו לה דמות אופורטוניסטית, „התכחש למהפכה למעשה תוך הודאה מילולית בה".

במהותו של דבר, שגיאתו התיאורטית היסודית של קאוטסקי בחוברתו על הדיקטטורה של הפרולטריון עיקרה דווקא באותם הסילופים האופורטוניסטיים של תורת מארכס על המהפכה, שנחשפו בפרוטרוט בחוברתי „המדינה והמהפכה".

הערות מוקדמות אלו הכרחיות, שכן מוכיחות הן, כי את קאוטסקי האשמתי בגלוי ברנגאטיות זמן רב לפני שהבולשביקים נטלו לידיהם את השלטון הממלכתי וגונו משום כך על־ידי קאוטסקי.

כיצד הפך קאוטסקי את מארכס לליברל בינוני רגיל

השאלה היסודית, בה נוגע קאוטסקי בחוברתו, היא השאלה על תוכנה העיקרי של המהפכה הפרולטרית, דהיינו, על הדיקטטורה של הפרולטריון. זוהי שאלה בעלת חשיבות רבה ביותר לגבי כל הארצות, ובייחוד לגבי הארצות המתקדמות, בייחוד לגבי הארצות הנלחמות ובייחוד בזמן הזה. אפשר לומר בלי כל הפרזה, כי זוהי השאלה הראשית של כל המאבק המעמדי הפרולטרי. לכן מן ההכרח לעמוד עליה בתשומת־לב.

קאוטסקי מעמיד את השאלה כך, ש„הניגוד בין שני הכיוונים הסוציא־ליסטיים" (כלומר, בין הבולשביקים והלא־בולשביקים) הינו „ניגוד בין שתי שיטות שונות מעיקרן: „הדמוקרטית והדיקטטורית" (עמ' 3).

נציין אגב, כי בכנותו את הלא־בולשביקים ברוסיה, כלומר את המנ־שביקים והס"רים,* בשם סוציאליסטים, מודרך קאוטסקי על־ידי הכינוי שלהם, על־ידי המלה ולא על־ידי המקום הממשי, אשר תופשים הם במאבק הפרולטריון עם הבורגנות. הבנה נהדרת של המארכסיזם ושימוש נהדר בו! אולם על כך בייתר פירוט להלן.

עתה יש ליטול את העיקר: תגליתו הכבירה של קאוטסקי על „הניגוד היסודי" „בין השיטות הדמוקרטיות והדיקטטוריות". זהו מסמר השאלה. בכך כל מהות חוברתו של קאוטסקי. וזוהי ערבוביה תיאורטית מפלצתית במידה כזאת, התכחשות גמורה למארכסיזם עד כדי כך, שיש להודות כי קאוטסקי עבר בהרבה את ברנשטיין.

שאלת הדיקטטורה של הפרולטריון היא שאלת היחס של המדינה הפרולטרית למדינה הבורגנית, של הדמוקרטיה הפרולטרית לדמוקרטיה הבורגנית. הלא נכון הדבר כנכון היום, לא כן? אך קאוטסקי, בדומה לאיזה מורה גימנסיה, שכמש מרוב חזרות על ספרי־לימוד של ההיסטוריה, פונה בעיקשות עורף למאה ה־20, מפנה את פניו אל המאה ה־18 ובפעם המאה, בשיעמום מאין כמוהו, בשורה שלמה של סעיפים, מעלה גירה ודש בבלואים על יחס הדמוקרטיה הבורגנית לאבסולוטיזם ולימי־הביניים.

אכן, כאילו בשנתו לועס ליפה הוא.

הלא פירוש הדבר לא להבין לחלוטין מה כאן העניין. הרי אך צחוק מעוררים מאמצי קאוטסקי להציג את הדבר, כאילו קיימים בני־אדם,

---

* ס"רים — סוציאליסטים־רבולוציונרים

המטיפים „בוז לדמוקרטיה" (עמ' 11) וכדו'. בהבלים כאלה נאלץ קאוטסקי לטשטש ולסבך את השאלה, שכן מציג הוא את השאלה הצגה ליברלית, כשאלת הדמוקרטיה בכלל ולא כשאלת הדמוקרטיה הבורגנית; הוא נמנע אף ממושג מדוייק, מעמדי זה, אלא משתדל לדבר על הדמוקרטיה „הטרום־סוציאליסטית". כמעט שליש החוברת, 20 דף מ־63, מילא יוצק־המיים שלנו פיטפוט, הנעים מאוד לבורגנות, שכן פיטפוט זה הוא ייפוי הדמוקרטיה הבורגנית וטישטוש שאלת המהפכה הפרולטרית.

אך הרי כותרת החוברת היא, בכל זאת, „הדיקטטורה של הפרולטריון". הלא ידוע לכל, כי זוהי אמנם מהות תורתו של מארכס. וקאוטסקי נאלץ, לאחר כל הפיטפוט שלא־על־הנושא, להביא את דברי מארכס על הדיקטטורה של הפרולטריון.

כיצד ביצע זאת „המארכסיסט" קאוטסקי — זוהי כבר קומדיה ממש! הקשיבו:

„על מלה אחת של קארל מארכס מסתמכת אותה השקפה" (אשר קאוטסקי מציג אותה כבוז לדמוקרטיה) — כך מלה במלה רשום בעמ' 20. ובעמ' 60 הוא חוזר על כך אף בצורה כזאת, כי (הבולשביקים) „נזכרו ברגע הנכון במלונת" (בדיוק כך!! des Woertchens) „על הדיקטטורה של הפרולטריון. בה השתמש פעם מארכס במכתב בשנת 1875".

והנה היא „מלונת" זו של מארכס:

„בין החברה הקאפיטליסטית והקומוניסטית משתרעת תקופת הפיכה מהפכנית של הראשונה לשניה. את התקופה הזאת תואמת גם תקופת־מעבר פוליטית, והמדינה של תקופה זאת לא יכולה להיות אלא הדיקטטורה המהפכנית של הפרולטריון".[11]

ראשית, לכנות שיקול־דעת מפורסם זה של מארכס, המהווה סיכום לכל תורתו המהפכנית, בשם „מלה אחת" או אפילו „מלונת" פירושו — להתעלל במארכסיזם, להתכחש לו עד הסוף. אין לשכוח, כי קאוטסקי יודע את מארכס כמעט בעל־פה, כי מכל כתיבותיו של קאוטסקי ברור, שמונחת אצלו בשולחן הכתיבה או בראשו שורה של תיבות־עץ זעירות, בהן כל הכתוב על־ידי מארכס מחולק לשם ציטוט באופן מדוקדק ונוח ביותר. קאוטסקי אינו יכול שלא לדעת, כי הן מארכס, והן אנגלס, במכתבים וכן ביצירות המודפסות, דיברו על הדיקטטורה של הפרולטריון פעמים רבות גם לפני הקומונה ובייחוד לאחריה. קאוטסקי אינו יכול שלא לדעת, כי הנוסחה: „הדיקטטורה של הפרולטריון" הינה אך ניסוח היסטורי־קונקרטי ומדוייק יותר מבחינה מדעית של משימת הפרולטריון „לשבור" את המכונה

הממלכתית הבורגנית, אשר עליה (על המשימה) הן מארכס והן אנגלס, בהתחשבם בנסיון המהפכות של שנות 1848 ועוד יותר של שנות 1871, מדברים משנת 1852 עד שנת 1891, במשך 40 שנה.

כיצד להסביר סילוף זוועתי זה של המארכסיזם על־ידי הרפרפן במארכסיזם קאוטסקי? אם לדבר על היסודות הפילוסופיים של תופעה זאת, הרי העניין הוא בהמרה סלפנית של הדיאלקטיקה באקלקטיזם וסופיסטיקה. קאוטסקי אמן גדול בהמרה כזאת. אם לדבר מבחינה מעשית־פוליטית, הרי העניין הוא בהתרפסות לפני האופורטוניסטים, כלומר, בסופו של דבר, לפני הבורגנות. מתחילת המלחמה קאוטסקי, בהתקדמו במהירות גוברת, הגיע לכליל השלמות באמנות זו להיות מארכסיסט בדיבור ומשרת הבורגנות למעשה.

אתה משתכנע בכך עוד יותר, כאשר הנך בוחן, איזה פירוש מצויין „פירש" קאוטסקי את ה„מלונת" של מארכס על הדיקטטורה של הפרולטריון. הקשיבו:

„מארכס, לצערנו, לא הקפיד לציין ציון מפורט יותר, כיצד מתאר הוא לעצמו את הדיקטטורה הזאת..." (מליצה נבובה כוזבת עד תוך־תוכה של רנגאט, שכן מארכס ואנגלס נתנו שורת הוראות מפורשות ביותר, אותן עקף במתכוון הרפרפן במארכסיזם קאוטסקי)„... המלה דיקטטורה פירושה המילולי הוא חיסול הדמוקרטיה. אך, כמובן, מבחינה מלולית פירוש המלה הזאת הוא גם שלטון־יחיד של אישיות אחת, שאינה קשורה בחוק כלשהו. שלטון־יחיד, הנבדל מעריצות בכך, שבמחשבה נראה הוא לא כמוסד ממלכתי קבוע, אלא כמידה חולפת של קיצוניות.

ובכן, הביטוי „דיקטטורה של הפרולטריון", כלומר לא דיקטטורה של אדם יחיד, אלא של מעמד יחיד, כבר מוציאה מכלל אפשרות את ההנחה, שמארכס התכוון בכך לדיקטטורה במובנו המלולי של מושג זה.

הוא דיבר כאן לא על צורת ממשל, אלא על מצב, אשר בהכרח יבוא בכל מקום, בו כבש הפרולטריון את השלטון הפוליטי. זה, שמארכס לא התכוון כאן לצורת־מימשל, מוכח כבר בכך, שלפי דעתו באנגליה ובאמריקה יכול המעבר להתגשם בדרך של שלום, הווה אומר, בדרך דמוקרטית" (עמ' 20).

הבאנו במתכוון שיקול זה במלואו, למען יוכל הקורא לראות בבהירות, באילו תכסיסים נוקט התיאורטיקאי קאוטסקי.

נתחשק לו, לקאוטסקי, לגשת לשאלה, בהגדירו תחילת את „המלה" דיקטטורה.

מצויין. לגשת לשאלה באופן איזה שהוא — זכותו הקדושה של כל אחד. יש אך להבדיל בין גישה רצינית וכנה לשאלה לבין גישה בלתי־כנה. כל הרוצה להתייחס ברצינות לעניין מתוך הגישה הנתונה לשאלה חייב לתת את הגדרתו הוא של ה„מלה", ואזי היתה ניצבת השאלה בבהירות

ובמישרין. קאוטסקי אינו עושה זאת. „המלה דיקטטורה" — כותב הוא — „פירושה המלולי השמדת הדמוקרטיה".

ראשית, אין זו הגדרה. אם ברצונו של קאוטסקי להשתמט מנתינת הגדרה של המושג דיקטטורה, מדוע בחר הוא בגישה האמורה לשאלה?

שנית, אין זה נכון באופן בולט לעין. טבעי הוא, כי ליברל מדבר על „דמוקרטיה" בכלל. אך מארכסיסט לעולם לא ישכח להעמיד את השאלה „בשביל איזה מעמד?". כל אחד יודע, למשל — וה„היסטוריון" קאוטסקי יודע אף הוא — כי התקוממויות או אפילו תסיסות חזקות של העבדים בימי־קדם גילו מייד את מהות המדינה העתיקה, — כדיקטטורה של בעלי־העבדים. האם דיקטטורה זו חיסלה את הדמוקרטיה בקרב בעלי־העבדים, למענם? כידוע לכל, כי לא חוסלה.

„המארכסיסט" קאוטסקי אמר שטות, דברי־כזב מפלצתיים, כיוון ש„שכח" את המאבק המעמדי...

כדי להפוך את הטענה הליברלית והכוזבת, שניתנה על־ידי קאוטסקי, למארכסיסטית ונכונה, יש לומר: אין זה הכרח, כי הדיקטטורה פירושה יהיה חיסול הדמוקרטיה לגבי אותו מעמד, המגשים דיקטטורה זו לגבי מעמדות אחרים, אך תמיד פירושה הוא חיסול (או הגבלה מהותית ביותר — והרי גם זה אחד מסוגי החיסול) של הדמוקרטיה לגבי אותו מעמד, אשר ביחס אליו או נגדו מתגשמת הדיקטטורה.

אולם, תהיה טענה זו אמיתית כאשר תהיה, היא אינה נותנת את הגדרת הדיקטטורה.

נבחון את פסוקו הבא של קאוטסקי:

„...אך, כמובן, מבחינה מלולית פירוש המלה הזאת הוא גם שלטון־יחיד של אישיות אחת, שאינה קשורה בחוק כלשהו..."

בדומה לגור־כלבים עיוור, התוחב בדרך מקרה את אפו לצד זה או לצד אחר, קאוטסקי מבלי־משים נתקל כאן במחשבה נכונה אחת (דהיינו, שהדיקטטורה היא שלטון, שאינו קשור בחוק כלשהו), אך את הגדרת הדיקטטורה בכל זאת, לא נתן ואמר, חוץ מזה, אי־אמת היסטורית בולטת, כאילו הדיקטטורה היא שלטון של אישיות אחת. הדבר הוא גם מבחינה דיקדוקית אינו נכון, שכן לשלוט שליטה דיקטטורית יכול גם קומץ אנשים, גם אוליגרכיה, גם מעמד אחד וכו׳.

להלן קאוטסקי מציין את ההבדל בין דיקטטורה לבין עריצות. אולם אם־כי ברור, שציונו זה אינו נכון, לא נעמוד עליו, משום שלדבר אין נגיעה כלשהי לשאלה המעניינת אותנו. ידועה למדי נטייתו של קאוטסקי לפנות מהמאה ה־20 אל המאה ה־18 ומהמאה ה־18 לימי־קדם העתיקים, ומקווים אנו כי הפרולטריון הגרמני, לאחר שישיג תוך מאבק את הדיק־

טטורה, יתחשב בנטייה זו ויושיב, דרך משל, את קאוטסקי על כסא של מורה ההיסטוריה העתיקה בגמנסיה. השתמטות מהגדרת הדיקטטורה של הפרולטריון על־ידי דיבורים מופשטים על עריצות אינה אלא טפשות גמורה, או מעשה־נכלים לא־מיומן ביותר.

ובסיכום מתקבל, כי קאוטסקי, בגשתו לדבר על דיקטטורה, ערם תלי שקרים בולטים לעיין, אך לא נתן הגדרה כלשהי! הוא יכול היה, בלי לסמוך על כשרונותיו השכליים להיעזר בכוח זכרונו ולהוציא מ„התיבות הזעירות" את כל המקרים, בהם מארכס מדבר על הדיקטטורה. הוא היה מקבל בוודאי את ההגדרה הבאה, או הגדרה המזדהה עימה במהותה:

הדיקטטורה היא שלטון, המסתמך במישרין על אלימות, שאינו קשור בחוק כלשהו.

הדיקטטורה המהפכנית של הפרולטריון היא שלטון, שנכבש ונתמך על־ידי הכפייה של הפרולטריון על הבורגנות, שלטון, שאינו קשור בחוק כלשהו.

והנה אמת פשוטה זו, אמת בהירה כעין השמש לכל פועל בעל הכרה (נציג ההמונים, ולא נציג השכבה הצמרתית של האספסוף הקרתני, המשוחד על־ידי בעלי־ההון, המורכב מהסוציאל־אימפריאליסטים של כל הארצות), אמת ברורה ובהירה לכל נציג של המנוצלים הנאבקים לשחרורם, אמת בלתי־ מפוקפקת לכל מארכסיסט, נאלצים אנו „לשוב ולכבוש תוך כדי קרב" מידי האדון המלומד מאין־כמוהו קאוטסקי! במה להסביר זאת? ברוח ההתרפסות, אותה ספגו מנהיגי האינטרנאציונל ה־2 והפכו למלשינים בזויים בשרות הבורגנות.

תחילה ביצע קאוטסקי מעשה־סילוף בהעלותו שטות גמורה, כאילו משמעותה המלולית של המלה דיקטטורה פירושה דיקטטור יחיד, ולאחר־מכן — על סמך סילוף זה — הכריז, כי אצל מארכס, „משמע", למלים על הדיקטטורה של המעמד נודעת משמעות לא מילולית (אלא כזאת אשר ממנה נובע, כי דיקטטורה אין פירושה אלימות מהפכנית, אלא כיבוש ב„שלום" של הרוב בימי — שימו לב — „הדמוקרטיה" הבורגנית).

יש להבדיל, רואים, אתם, בין „מצב" לבין „צורת מימשל". הבדל עמוק להפליא, ממש כאילו היינו מבדילים בין „מצב" של טפשות אצל אדם, המדבר שלא־בחכמה, לבין „צורת" שטויותיו.

לקאוטסקי יש צורך לפרש את הדיקטטורה, כ„מצב של שליטה" (בביטוי זה ממש השתמש הוא גם בעמוד הבא — עמ' 21), כי אז נעלמת האלימות המהפכנית, נעלמת המהפכה האלימה. „מצב של שליטה" הינו מצב, בו יכול להתקיים רוב כלשהו תוך כדי... „דמוקרטיה"! בעזרת להטוט נכלולי שכזה נעלמת ללא תקלה המהפכה!

אך מעשה־נוכלים זה גס מדי ואת קאוטסקי לא יציל. זה, שהדיק־טטורה מחייבת ומהווה „מצב" של כפייה מהפכנית, הבלתי־נעימה לרנגאטים, של מעמד אחר על מעמד שני — זה „המרצע לא תטמין בשק". השטות שבהבדלה בין „מצב" לבין „צורת מימשל" מתגלית לעין. לדבר כאן על צורת ממשל — שטות כפולה ומכופלת, שכן כל נער יודע כי המונרכיה והרפובליקה הן צורות שונות של מימשל. הכרח הוא להוכיח לאדון קאוטסקי, כי שתי צורות־מימשל אלו, ככל „צורות־מעבר של מימשל" בקאפיטליזם, הן רק שני סוגים שונים של מדינה בורגנית, כלומר, של דיקטטורה בורגנית.

והרי סוף־סוף, לדבר על צורות־מימשל הנו זיוף לא רק טפשי, אלא גם גס וחסר־טעם של השקפת מארכס, המדבר כאן בבהירות גמורה על הצורה והטיפוס של המדינה ולא על צורת המימשל.

המהפכה הפרולטרית בלתי־אפשרית בלי הריסת המכונה הממלכתית הבורגנית בכוח־כפייה והמרתה במכונה חדשה אשר, לפי דברי אנגלס, „אינה מהווה כבר מדינה במובנה הישר".[12]

קאוטסקי שואף לטשטש כל זה, להשקיע בכזב — זאת דורשת ממנו עמדתו הרנגאטית.

ראו־נא, לאילו תחבולות עלובות מזדקק הוא.

תחבולה ראשונה „...זה, שמארכס לא התכוון כאן לצורת מימשל, מוכח כבר בכך, כי באנגליה ובאמריקה הוא ראה כאפשרית הפיכה בדרכי־שלום, הווה אומר, בדרך דמוקרטית".

צורת המימשל אין לה נגיעה כלשהי לכך, שכן קיימות מונרכיות שאינן טיפוסיות למדינה בורגנית, למשל, המצטיינות בהעדר חוגים צבאיים תוקפניים, וקיימות רפובליקות, הטיפוסיות לחלוטין מבחינה זאת, למשל, רפובליקות עם חוגים צבאיים ועם ביורוקראטיה. זוהי עובדה היסטורית ופוליטית ידועה לכל, וקאוטסקי לא יצליח לזייפה.

לו רצה קאוטסקי לדון ברצינות וביושר, הרי היה שואל את עצמו: האם קיימים חוקים היסטוריים, המתייחסים למהפכה ואינם יודעים כל יוצא מן־הכלל? והתשובה תהיה: לא, אין חוקים כאלה, חוקים כאלה מתכוונים רק לטיפוסי, לזה שמארכס כינה פעם בשם „אידיאלי" במובן של קאפיטליזם ממוצע, נורמלי, טיפוסי.

ולהלן. האם בשנות ה־70 היה משהו, שעשה את אנגליה ואמריקה ליוצא־מן־הכלל ביחס הנדון? לכל מי שמכיר במידה כלשהי את דרישות המדע בתחום השאלות ההיסטוריות ברור, כי הכרחי להציב שאלה זאת. לא להציבה פירושו — לזייף את ההיסטוריה, לשחק בסופיזמים. ואם להציב שאלה זאת, אין לפקפק מה תהא התשובה: הדיקטטורה המהפכנית של

הפרולטריון הינה אלימות נגד הבורגנות; ואילו ההכרח באלימות זו מתעורר במיוחד — כפי שהסבירו פעמים רבות באופן מפורט ביותר מארכס ואנגלס (ביחוד ב„מלחמת האזרחים בצרפת" ובהקדמה לספר זה) — על־ידי כך, שקיימים כת צבאית וביורוקרטיה. ודווקא מוסדות אלה, דווקא באנגליה ובאמריקה, דווקא בשנות ה־70 של המאה ה־19, כאשר מארכס העיר את הערתו — ל א ה י ו! (ואילו כיום הם קיימים הן באנגליה והן באמריקה).

קאוטסקי נאלץ ממש לנכלל על כל צעד ושעל, כדי לחפות על הרנגאטיות שלו!

ושימו־נא לב כיצד הראה הוא כאן מבלי־משים את אוזני־החמור שלו. הוא כותב: „בשלום, הווה אומר, בדרך דמוקרטית"!!

בהגדירו את הדיקטטורה השתדל קאוטסקי בכל כוחו להעלים מעיני הקורא את הסימן העיקרי של מושג זה, דהיינו: כפיה מהפכנית. ואילו עתה יצאה האמת החוצה: המדובר הוא בסתירה בין הפיכה בשלום לבין הפיכה בכפייה.

כאן קבור הכלב. כל התחבולות, הסופיזמים, זיופי־הנכלים — כל אלה נחוצים לו, לקאוטסקי, כדי להתחמק בתירוצים שונים מן המהפכה האלימה, כדי לחפות על התכחשותו לה, על מעברו לצד המדיניות הפועלית הליברלית, כלומר לצד הבורגנות. כאן קבור הכלב.

ה„היסטוריון" קאוטסקי מסלף ללא־בושה את ההיסטוריה עד כדי כך, ש„שוכח" את העיקר: הקאפיטליזם הטרום־מונופוליסטי — והרי נקודת השיא שלו היו שנות ה־70 של המאה ה־19 דווקא — הצטיין בתוקף תכונותיו הכלכליות היסודיות שבאו לידי גילוי טיפוסי במיוחד באנגליה ובאמריקה, באהבת־שלום ואהבת־חופש גדולות ביותר יחסית. ואילו האימפ־יאליזם, כלומר הקאפיטליזם המונופוליסטי, שהבשיל סופית רק במאה ה־20, מצטיין לפי תכונותיו הכלכליות היסודיות, באהבת־שלום ובאהבת־חופש פחותות ביותר, בהתפתחות גדולה ביותר של הצבאיות בכל אתר. „לא להבחין" בכך, תוך שיקול באיזו מידה טיפוסית או אפשרית הפיכה בדרכי־שלום או הפיכה אלימה, פירושה — לרדת עד כדי דרגת משרת רגיל ביותר של הבורגנות.

תחבולה השניה. הקומונה הפאריסאית היתה דיקטטורה של הפרולטריון, והרי נבחרה היא בהצבעה כללית, כלומר, בלי לשלול מהבורגנות את זכות הבחירה, כלומר „באורח דמוקרטי". וקאוטסקי חוגג את נצחונו: „...הדיק־טטורה של הפרולטריון היתה בשביל מארכס" (או: לפי מארכס) „מצב, הנובע בהכרח מדמוקרטיה טהורה, אם הפרולטריון מהווה את הרוב" (bei uberwiegendem Proletariat ,S 21).

נימוקו זה של קאוטסקי מבדח עד כדי כך, שהנך, באמת, מרגיש embarras de richesses אמיתי (קושי משפע... טענות שכנגד). ראשית, ידוע כי העידית, המפקדה, הצמרת של הבורגנות ברחו מפאריס לוורסאיי. בוורסאיי היה ה„סוציאליסט" לואי בלאן, מה שמראה, אגב, את כזבנותה של טענת קאוטסקי, כאילו בקומונה השתתפו „כל הכיוונים" של הסוציאליזם. האם לא מגוחך לתאר כ„דמוקרטיה טהורה" עם „הצבעה כללית" את חלוקת תושבי פאריס לשני מחנות נלחמים, אשר אחד מהם ריכז את כל הבורגנות הלוחמת, האקטיבית מבחינה פוליטית?

שנית, הקומונה נאבקה עם ורסאיי כממשלתה הפועלית של צרפת נגד הממשלה הבורגנית. מה עניין כאן, איפוא, ל„דמוקרטיה טהורה" ול„הצבעה כללית", כאשר פאריס הכריעה בגורלה של צרפת? כאשר מארכס הגיעה לדעה, כי הקומונה טעתה בכך, שלא נטלה את הבנק השייך לצרפת כולה,[13] האם לא הסתמך מארכס על העקרונות והפראקטיקה של „הדמוקרטיה הטהורה"??

באמת, נראה, כי קאוטסקי כותב בארץ, בה המשטרה אוסרת על האנשים לצחוק „בצוותא", שאם לא כן צחוק זה היה הורג את קאוטסקי.

שלישית. ארשה לעצמי בכל הכבוד להזכיר לאדון קאוטסקי, היודע את מארכס ואנגלס בעל־פה, את ההערכה הבאה של הקומונה על־ידי אנגלס מבחינת... „הדמוקרטיה הטהורה":

„האם אדונים אלה" (האנטי־אוטוריטריסטים) „ראו אי־פעם מהפכה? ללא ספק, המהפכה הינה, עד כמה שאפשר, הדבר האוטוריטרי ביותר. המהפכה היא מעשה, בה חלק האוכלוסייה כופה את רצונו על החלק האחר בעזרת רובים, כידונים, כלומר, בעזרת אמצעים אוטוריטריים מאוד. והמפלגה המנצחת נאלצת בהכרח להחזיק בשליטתה בעזרת הפחד, אשר נשקה מעורר בקרב הריאקציונרים. אילולא הסתמכה הקומונה הפאריסאית על האוטוריטה של העם המזויין נגד הבורגנות, האם היתה יכולה להחזיק מעמד יותר מיום אחד? האם לא זקאים אנו, להיפך, לטעון כנגד הקומונה על כך, שהיא ניצלה אוטוריטה זו במידה מעטה ביותר?"[14]

הרי לכם „דמוקרטיה טהורה"! כיצד מלעיג היה אנגלס אותו קרתן גס וחסר־טעם, אותו „סוציאל־דמוקרט" (מבחינת צרפת — של שנות ה־40, מבחינה אירופית־כללית — של שנות 1914—1918), שהיה מעלה בדעתו לדבר בכלל על „דמוקרטיה טהורה" בחברה המחולקת למעמדות!

אך די למנות את כל דברי־ההבל, אשר אליהם מגיע קאוטסקי, דבר בלתי־אפשרי הוא, שכן בכל פסוק שלו תהום עמוקה של רנגאטיות.

מארכס ואנגלס ניתחו לכל פרטיה את הקומונה הפאריסאית, הראו, כי לזכותה נזקף הנסיון לנפץ, לשבור את „המכונה הממלכתית המוכנה". מארכס

ואנגלס ראו מסקנה זו כחשובה עד כדי כך, שהכניסו בשנת 1872 תיקון זה בלבד בפרוגראמה „המיושנת" (חלקית) של „המאניפסט הקומוניסטי".[15] מארכס ואנגלס הצביעו על כך, שהקומונה פתחה בחיסול הצבא והפקידות, הפארלאמנטריזם, פתחה בהריסת „הגידול הטפיל — המדינה" וכו', ואילו החכמן קאוטסקי, בחובשו את מצנפת־הלילה, חוזר על מה שאמרו אלף פעמים הפרופסורים הליברלים — אגדות על „דמוקרטיה טהורה".

לא לשווא אמרה רוזה לוקסבורג ב־21 באוגוסט 1914, כי כיום הסוציאל־דמוקרטיה הגרמנית היא פגר מסריח.

תחבולה שלישית. „אם מדברים אנו על דיקטטורה בתור צורת מימשל, אין אנו יכולים לדבר על הדיקטטורה של המעמד. הרי מעמד, כפי שאמרנו, יכול לשלוט בלבד, ולא למשול..." מושלים רק „אירגונים" או „מפלגות".

מבלבל אתה, מבלבל ללא נקיפת־מצפון, אדוני „יועץ־הבילבול"! דיקטטורה אינה „צורת מימשל", אלה הם דברי־הבל מגוחכים. ומארכס מדבר לא על „צורת־מימשל", אלא על צורה או על טיפוס של מדינה. וזה לגמרי לא אותו הדבר, לא אותו הדבר. לא נכון בהחלט גם זה, כי מעמד אינו יכול למשול. שטות כזאת יכול לומר רק „אידיוט פארלאמנטרי", שאינו רואה דבר, חוץ מפארלמנט בורגני, שאינו מבחין בשום דבר, חוץ מ„מפלגות מושלות". כל ארץ אירופית יכולה להראות לקאוטסקי דוגמות מימשל בידי המעמד השליט שלה, למשל, בידי בעלי־האחוזות בימי־הביניים, על אף התארגנותם הבלתי־מספקת.

ובסיכום: קאוטסקי סילף סילוף מאין כמוהו את מושג הדיקטטורה של הפרולטריון, בהופכו את מארכס לליברל רגיל, כלומר נידרדר עצמו עד לרמת ליברל המפטפט מליצות נדושות וחסרות־טעם על „הדמוקרטיה טהורה", ביפותו ובטשטשו את תוכנה המעמדי של הדמוקרטיה הבורגנית, בהימנעו מעל לכל מלגעת ב„אלימות מהפכנית" מצד המעמד המדוכא. כאשר קאוטסקי „פירש" את מושג „הדיקטטורה המהפכנית של הפרולטריון" כך, שנעלמה הכפייה המהפכנית מצד המעמד המדוכא על המדכאים, הרי במעשה העיוות הליברלי של תורת מארכס הושג שיא עולמי. הרנגאט ברנשטיין אינו אלא גור־כלבים לעומת הרנגאט קאוטסקי.

הדמוקרטיה הבורגנית והפרולטרית

השאלה, שסובבכה ללא נקיפת־מצפון על־ידי קאוטסקי, נראית למעשה בצורה הבאה.

אם לא להתעלל בשכל הבריא ובהיסטוריה, הרי ברור, כי אין לדבר על „דמוקרטיה טהורה" כל עוד קיימים מעמדות שונים, אלא אפשר לדבר רק

על דמוקרטיה מעמדית (בסוגריים נגיד, כי „דמוקרטיה טהורה" הינה לא רק מליצה של בער, המגלה אי־הבנה הן של מאבק המעמדות והן של מהות המדינה, אלא מליצה ריקה מתוכן במידה כפולה ומכופלת, שכן בחברה קומוניסטית הדמוקרטיה, בהתנוונה ובהיעשותה הרגל, תגווע, אך לעולם לא תהיה „דמוקרטיה טהורה").

„דמוקרטיה טהורה" היא מליצה כוזבת של ליברל, המתעתע את הפועלים. ההסטוריה יודעת דמוקרטיה בורגנית, הבאה במקום הפיאודליזם, ודמוקרטיה פרולטרית, הבאה במקום הדמוקרטיה הבורגנית.

אם קאוטסקי מקדיש ללא־גוזמה עשרות דפים „להוכחת" אותה אמת, שהדמוקרטיה הבורגנית היא מתקדמת לעומת ימי־הביניים, ואשר אותה חייב הפרולטריון לנצל במאבקו נגד הבורגנות, הרי זהו באמת פיטפוט ליברלי, המטמטם את הפועלים. לא רק בגרמניה המשכילה, אלא גם ברוסיה הלא־משכילה זוהי אמת נדושה. קאוטסקי פשוט זורה חול „למדני" בעיני הפועלים, בספרו, כשהוא עוטה חשיבות, גם על ווייטלינג, גם על הישועים בפאראגוואי ועל דברים רבים אחרים, כדי לעקוף את המהות ה ב ו ר ג נ י ת של הדמוקרטיה בימינו, כלומר, הקאפיטליסטית.

קאוטסקי לוקח מן המארכסיזם את המתקבל על דעת הליברלים, על דעת הבורגנות (ביקורת על ימי־הביניים, תפקידו ההיסטורי המתקדם של הקאפיטליזם בכלל, ושל הדמוקרטיה הקאפיטליסטית בפרט), ומוציא מן המארכסיזם, משתיק ומטשטש בו את אשר לא מתקבל על דעת הבורגנות (האלימות המהפכנית של הפרולטריון נגד הבורגנות לשם חיסולה). הנה משום־כך נהפך קאוטסקי בהכרח — בתוקף מצבו האובייקטיבי, ותהיה אשר תהיה דעתו הסובייקטיבית — למשרת הבורגנות.

הדמוקרטיה הבורגנית, שהינה התקדמות היסטורית כבירה לעומת ימי־הביניים, תישאר תמיד — והרי בקפיטאליזם אינה יכולה שלא להישאר — צרת־אופק, מקוצצת, מזוייפת, צבועה, גן־עדן לעשירים, מלכודת ותרמית למנוצלים, לעניים. והנה אמת זו, המהווה את החלק החשוב והמהותי ביותר של התורה המארכסיסטית, לא הבין „המארכסיסט" קאוטסקי. דווקא בשאלה זאת — השאלה העיקרית — מגיש קאוטסקי „נעימויות" לבורגנות במקום ביקורת מדעית של אותם התנאים, העושים כל דמוקרטיה בורגנית לדמוקרטיה בשביל העשירים.

נזכיר תחילה לאדון המלומד־לעילא קאוטסקי את ההכרזות התיאורטיות של מארכס ואנגלס, אשר הרפרפן שלנו „שכח" באופן מחפיר (להנאת הבורגנות) ולאחר־מכן נסביר את העניין באופן פופולרי ביותר.

לא רק המדינה העתיקה והפיאודלית, אלא גם „המדינה הייצוגית של ימינו משמשת מכשיר לניצול העבודה השכירה בידי ההון" (אנגלס בחיבורו

על המדינה).[16] „מכיוון שהמדינה היא מוסד בר־חלוף בלבד, אשר הכרחי לנצלו במאבק, במהפכה, כדי להכניע בכוח־כפייה את המתנגדים, הרי הדי־בורים על מדינה עממית חופשית הם שטות גמורה: כל עוד הפרולטריון זקוק למדינה, הריהו זקוק לה לא למען החופש, אלא למען דיכוי מתנגדיו, וכאשר באה האפשרות לדבר על חופש, הרי המדינה כשלעצמה חדלה מלהתקיים" (אנגלס במכתב לבבל מ־28.3.1875). „המדינה אינה אלא מכונה לדיכוי מעמד בידי מעמד אחר, וברפובליקה דמוקרטית כלל לא פחות מאשר במונרכיה" (אנגלס בהקדמה ל„מלחמת האזרחים" של מארכס). זכות־הבחירה הכללית היא „מדד בגרותו של מעמד־הפועלים. יותר אין היא יכולה ולעולם לא תיתן במדינה של ימינו" (אנגלס בחיבורו על המדינה. האדון קאוטסקי מעלה גירה ומסביר בשיעמום מאין כמוהו את חלקה הראשון של הנחה זו, המתקבל על דעת הבורגנות. ואילו על חלקה השני, שהדגשנוהו ושאינו מתקבל על דעת הבורגנות, עבר בשתיקה הרנגאט קאוטסקי!). „הקומונה היתה צריכה להיות קורפורציה לא־פארלאמנטרית, אלא עובדת — בעת ובעונה אחת מחוקקת חוקים ומבצעת אותם... במקום להחליט פעם ב־3 או ב־6 שנים, מי מנציגי המעמד השליט חייב לייצג ולדכא (ver־und zertreten) את העם בפארלמנט היתה צריכה זכות־הבחירה הכללית לשרת את העם המאורגן בקומונה, כשם שזכות־בחירה אינדיבידוא־לית משרתת כל נותן עבודה בבחירת פועלים ופקידים למפעלו" (מארכס בחיבורו על הקומונה הפאריסאית „מלחמת האזרחים בצרפת").

כל אחת מהנחות אלו, הידועות יפה לאדון המלומד־לעילא קאוטסקי, מוכיחה אותו על פניו, מוקיעה את הרנגאטיות שלו. בכל החוברת של קאוטסקי אין שמץ הבנה של אמיתות אלו. כל תוכן חוברתו אינו אלא התעללות במארכסיזם!

קחו את חוקי־היסוד של המדינות בנות־ימינו, קחו את המימשל בהן, את חופש האספות או הדפוס, קחו את „שוויון האזרחים בפני החוק" — ותראו על כל צעד את צביעותה של הדמוקרטיה הבורגנית, הידועה היטב לכל פועל ישר ובעל־הכרה. אין שום מדינה, ותהיה הדמוקרטית ביותר, שלא יהיו בה מעקופים או הסתייגויות בחוקות, המבטיחים לבורגנות את האפשרות להפנות את הצבא נגד הפועלים, להכריז מצב־חירום וכדו' „במקרה של הפרת הסדר" — ולאמיתו של דבר, במקרה של „הפרת" מצב העבדות על־ידי המעמד המנוצל ושל הנסיונות לנהוג שלא כדרך העבדים. קאוטסקי מייפה ללא־בושה את הדמוקרטיה הבורגנית, בהעלימו, למשל, את אשר עושים הבורגנים הרפובליקאיים והדמוקרטיים ביותר באמריקה ובשוויצריה נגד פועלים שובתים.

הו, החכמן והלמדן קאוטסקי עובר בשתיקה על אלה! הוא אינו מבין,

עסקן פוליטי מלומד זה, כי שתיקה לגבי כל אלה הינה שפלות. הוא מעדיף לספר לפועלים אגדות־ילדים, כגון האגדה, שהדמוקרטיה פירושה „הגנת המיעוט". לא יאומן, אך עובדה היא! בקיץ שנת 1918 מהולדת ישו, בשנה החמישית של הטבח האימפריאליסטי העולמי והחנקת המיעוטים האינטרנא־ציונליסטיים (כלומר, אלה שלא בגדו בגידה שפלה בסוציאליזם, כמו הרנודלים והלונגה, השיידמאנים והקאוטסקים, ההנדרסונים והוואבים ודומיהם) בכל הדמוקרטיות שבעולם, שר האדון המלומד קאוטסקי בקול מתוק־מתוק שירי־הלל ל„הגנת המיעוט". כל הרוצה יכול לקרוא זאת בעמ' 15 של חוברת קאוטסקי. ובעמוד 16... אינדיבידואום מלומד זה יספר לכם על הוויגים והתורים [17] במאה ה־18 באנגליה!

הו, למדנות! הו, התרפסות מעודנת לפני הבורגנות! הו, מנהג מתורבת זה לזחול על גחונו לפני בעלי־ההון וללקק את מגפיהם! אילו הייתי קרופ או שיידמאן, או קלימאנסו, או רנודל, הייתי משלם לאדון קאוטסקי מיליונים, מעניק לו נשיקות יהודה, משבחו ומפארו בפני הפועלים, ממליץ על „אחדות הסוציאליזם" עם אנשים כה „מכובדים" כקאוטסקי. לכתוב חוברות נגד הדיקטטורה של הפרולטריון, לספר על ויגים ותורים במאה ה־18 באנגליה, לטעון, כי דמוקרטיה היא „הגנת המיעוט" ולעבור בשתיקה על פרעות נגד האינטרנאציונליסטים ברפובליקה „הדמוקרטית" אמריקה — האין אלה שרותי עבד נרצע לבורגנות?

האדון המלומד קאוטסקי „שכח" — ייתכן, כי שכח במקרה... — „דבר פעוט", דהיינו: את הגנת המיעוט מעניקה המפלגה השלטת של הדמוקרטיה הבורגנית רק למפלגה בורגנית אחרת, ואילו לפרולטריון, בכל בעיה רצינית, עמוקה, יסודית ניתנים במקום „הגנת מיעוט", מצבי־חירום או פרעות. ככל שמפותחת יותר הדמוקרטיה, כן מתקרב יותר המצב — עם כל מחלוקת פוליטית עמוקה, המסוכנת לבורגנות — לפרעות או למלחמת־אזרחים. ב„חוק" זה של הדמוקרטיה הבורגנית יכול היה להבחין האדון המלומד קאוטסקי במשפט דרייפוס [18] בצרפת הרפובליקאית, בעשיית שפטים לפי דין־לינץ' בכושים ובאינטרנציונליסטים ברפובליקה הדמוקרטית של אמריקה, בדוגמת אירלנד ואולסטר באנגליה הדמוקרטית,[19] בהסתה ובאירגון פרעות נגד הבולשביקים באפריל 1917, ברפובליקה הדמוקרטית הכל־רוסית. אני במתכוון מביא דוגמות לא רק מימי המלחמה, אלא גם מימי השלום, מהימים הטרום־מלחמתיים. ברצונו של האדון קאוטסקי רב־המתק להעלים עין מעובדות אלו של המאה ה־20 ולעומת זאת לספר לפועלים דברים חדשים להפליא, נהדרים ומעניינים, מאלפים ביותר, בעלי חשיבות עילאית על הוויגים והתורים של המאה ה־18.

קחו את הפארלמנט הבורגני. האפשר להניח, כי המלומד קאוטסקי

מעולם לא שמע על כך, כיצד הבורסה והבנקים מטילים את מרותם על הפארלמנטים במידה רבה יותר, ככל שמתפתחת הדמוקרטיה? מכאן אינו נובע, כי אין לנצל את הפארלמנטריזם הבורגני — (והרי הבולשביקים ניצלוהו בהצלחה כזאת, כפי שלא ניצלה אותו, ייתכן, שום מפלגה אחרת בעולם, שכן בשנות 1912—1914 כבשנו את כל הסיעה הפועלית בדומה ה־4). אולם מכך נובע, כי רק ליברל יכול לשכוח את המוגבלות ההיסטורית והאופי המותנה של הפארלמנטריזם הבורגני, כפי ששוכח זאת קאוטסקי. על כל צעד ושעל בכל מדינה בורגנית דמוקרטית ביותר נתקלים ההמונים המדוכאים בסתירה משוועת בין השוויון הפורמאלי, אשר עליו מכריזה „דמוקרטיה" של הקאפיטליסטים, לבין אלפי הגבלות ותכסיסים מחוכמים למעשה, ההופכים את הפרולטרים לעבדים שכירים. דווקא סתירה זו פוקחת את עיני ההמונים על הרקבון, הכזבנות, הצביעות של הקאפיטליזם. דווקא סתירה זו מוקיעים בהתמדה התעמלנים והמסבירים של הסוציאליזם בפני ההמונים, כדי להכשירם למהפכה! וכאשר התחילה תקופת המהפכות, אזי פנה קאוטסקי עורף אליה והתחיל לשבח ולהלל את החמדות של הדמוקרטיה הבורגנית הגוועת.

הדמוקרטיה הפרולטרית, אשר השלטון הסובייטי הוא אחת מצורותיה, העניקה התפתחות והתרחבות מאין כמוה בעולם כולו של הדמוקרטיה דווקא לרובה העצום של האוכלוסייה, למנוצלים ולעמלים. לכתוב ספר שלם על דמוקרטיה, כפי שעשה זאת קאוטסקי, המקדיש שני עמודים לדיק־טטורה ועשרות עמודים ל„דמוקרטיה טהורה" — ולא להבחין בכך, פירושו — לסלף לחלוטין באורח ליברלי את העניין.

קחו את מדיניות־החוץ. בשום ארץ בורגנית, ותהיה הדמוקרטית ביותר, אין היא מבוצעת בגלוי. בכל אתר הונאת ההמונים — ובצרפת, בשוויצריה, באמריקה ובאנגליה הדמוקרטיות היא פי מאה רחבה ומעודנת יותר מאשר בארצות אחרות. השלטון הסובייטי קרע בדרך מהפכנית את מעטה הסודיות מעל מדיניות־החוץ. קאוטסקי לא הבחין בכך, הוא עובר בשתיקה על־כך, אם כי בתקופה של מלחמות־השוד וההסכמים הסודיים על „חלוקת תחומי ההשפעה" (כלומר על חלוקת העולם בין השודדים־הקאפיט־ליסטים) נודע לדבר ערך יסודי, מכיוון שבכך תלויה שאלת השלום, שאלת החיים והמוות של עשרות מיליוני בני־אדם.

קחו את מיבנה המדינה. קאוטסקי נאחז „בקטנות" עד כדי כך, שהבחירות הן „לא ישירות" (בחוקה הסובייטית), אך את מהותו של העניין אינו רואה. הוא אינו מבחין במהותם „המעמדית" של המנגנון הממלכתי, של המכונה הממלכתית. הקאפיטליסטים בדמוקרטיה הבורגנית בעזרת אלפי תעלולים — המיומנים והפועלים באופן קולע יותר, ככל שמפותחת

יותר הדמוקרטיה „הטהורה" — דוחים את ההמונים משיתוף במימשל, מחופש האספות והדפוס וכו׳. השלטון הסובייטי הוא הראשון בעולם (ואם להקפיד בדבר, השני, שכן זאת ממש התחילה לעשות הקומונה הפאריסאית) המושך את ההמונים, ודווקא את ההמונים המנוצלים, לתפקידי מימשל וניהול. ההשתתפות בפארלמנט הבורגני (אשר לעולם אינו מכריע בשאלות רציניות ביותר בדמוקרטיה הבורגנית: בהן מכריעים הבורסה, הבנקים) חסומה בפני המוני העמלים באלפי מחיצות, והפועלים יודעים ומרגישים יפה מאוד, רואים וחשים, כי הפארלמנט הוא מוסד זר, מכשיר לדיכוי הפרולטרים בידי הבורגנות, מוסד של מעמד עויין, של המיעוט המנצל.

המועצות הן אירגון ישיר של המוני העמלים והמנוצלים עצמם, המקל עליהם את האפשרות להסדיר בעצמם את המדינה ולנהלה בכל האמצעים, ככל האפשר ואמנם חיל־החלוץ של העמלים והמנוצלים, הפרולטריון העירוני, מקבל עם זאת אותו יתרון, שהוא באופן הטוב ביותר מאוחד במפעלים גדולים; לו קל ביותר לבחור ולעקוב אחרי הנבחרים. האירגון הסובייטי מקל באורח אוטומטי על איחוד כל העמלים והמנוצלים סביב האוואנגארד שלהם — הפרולטריון. המנגנון הבורגני הישן — הפקידות, זכויות־הייתר של העושר, של ההשכלה הבורגנית, של הקשרים ועוד (זכויות־יתר מעשיות אלו הן רבגוניות יותר, ככל שמפותחת יותר הדמוקרטיה הבורגנית) — כל זה בטל עם קום האירגון המועצתי. חופש הדפוס חדל מלהיות צביעות, שכן בתי־הדפוס והנייר נלקחים מידי הבורגנות, וכן הדבר גם בנוגע לבניינים הטובים ביותר, הארמונות, החווילות, בתי בעלי־האחוזות. השלטון הסובייטי נטל מייד המנצלים אלפים רבים של בניינים טובים ביותר אלה, ובזה האופן עשה פי מיליון דמוקרטית יותר את זכות האספות להמונים — אותה זכות האספות, אשר בלעדיה הדמוקרטיה היא מירמה. בחירות לא־ישירות למועצות לא־לוקאליות, לא־מקומיות מקילות על ועידות המועצות, מוזילות יותר את כל המנגנון, הוא נעשה קל־תנועה יותר, פתוח יותר לפועלים ולאיכרים בתקופה, כאשר החיים תוססים ונוצר ההכרח להחיש במיוחד את האפשרות להחזיר את צירם המקומי או לשגרו לוועידה הכללית של המועצות.

הדמוקרטיה הפרולארית פי מיליון דמוקרטית יותר מכל דמוקרטיה בורגנית; השלטון הסובייטי פי מיליון דמוקרטי יותר מכל רפובליקה בורגנית דמוקרטית ביותר.

לא להבחין בכך יכול היה או משרת בורגני בהכרה, או אדם מת בהחלט מבחינה פוליטית, שאינו רואה את החיים הממשיים מבעד לספרים הבורגניים המאובקים, אדם החדור כל־כולו דעות קדומות דמוקרטיות־ וההופך את עצמו בכך, מבחינה אובייקטיבית, למשרת הבורגנות.

לא להבחין בכך יכול רק אדם, שאינו מסוגל להעמיד את השאלה מבחינת המעמדות המנוצלים:

האם קיימת ולו ארץ אחת בעולם מן הארצות הבורגניות הדמוקרטיות ביותר, בה הפועל הבינוני, ההמוני, שכיר חקלאי בינוני, המוני או בכלל פרולטר־למחצה כפרי (כלומר, נציג ההמון המדוכא, נציג הרוב העצום של האוכלוסיה) נהנה, לפחות בקירוב, מחופש כזה לארגן אספות בבניינים הטובים ביותר, מחופש כזה, שלרשותו יעמדו בתי־דפוס גדולים ביותר, מחסני־נייר טובים ביותר להבעת רעיונותיו, להגנת האינטרסים שלו, מחופש כזה להעלות דווקא את אנשי מעמדו לניהול המדינה ול„הסדרת" המדינה, כמו ברוסיה הסובייטית?

מגוחך אף לשער, שהאדון קאוטסקי ימצא בארץ כלשהי ולו אחד מאלף פועלים או שכירים חקלאיים, הבקיאים בעניינים, שיטילו ספק בתשובה לשאלה זאת. ואמנם באופן אינסטנקטיבי, בשומעם קטעי הודאה באמת מהעתונים הבורגניים, מביעים פועלי כל העולם אהדה לרפובליקה הסובייטית, משום שרואים בה דמוקרטיה פרולטרית, דמוקרטיה לעניים, ולא דמוקרטיה לעשירים, וכזאת היא למעשה כל דמוקרטיה בורגנית, אף הטובה ביותר.

מושלים בנו (ו„מסדירים" את מדינתנו) הפקידים הבורגניים, הפארל־מנטרים הבורגניים, השופטים הבורגניים. הנה היא האמת הפשוטה, הגלוייה לעין, הבלתי־מפוקפקת, אותה יודעים לפי נסיון חייהם, מרגישים וחשים מדי־יום עשרות ומאות מיליוני אנשים מקרב המעמדות המדוכאים בכל הארצות הבורגניות, ובכללן הדמוקרטיות ביותר.

ואילו ברוסיה שברו לגמרי את המנגנון הפקידותי, הרסוהו עד היסוד, גירשו את כל השופטים הישנים, פיזרו את הפארלמנט הבורגני — ונתנו נציגות פתוחה וחופשית בהרבה לפועלים ולאיכרים דווקא, המירו את הפקידים במועצות ש ל ה ם, או העמידו את המועצות שלהם מעל הפקידים, את המועצות שלהם הפקידו על בחירת שופטים. עובדה זאת בלבד דיה, שכל המעמדות המדוכאים יכירו בשלטון הסובייטי, כלומר, בצורה הנתונה של הדיקטטורה הפרולטרית, הדמוקרטית פי מיליון מכל רפובליקה בורגנית דמוקרטית ביותר.

קאוטסקי אינו מבין אמת זו, המובנת וגלויה לכל פועל, שכן „שכח", „נגמל" מלהציב את השאלה: דמוקרטיה ל א י ז ה מ ע מ ד? הוא שוקל את העניין מבחינת דמוקרטיה „טהורה" (כלומר, לא־מעמדית? או על־מעמדית?) הוא מנמק כשיילוק [9]: „פונט בשר" ותו לא. שוויון כל האזרחים — שאם לא כן אין דמוקרטיה.

מן־ההכרח להציג לו, למלומד קאוטסקי, ל„מארכסיסט" ול„סוציאליסט" קאוטסקי, שאלה: היכול להתקיים שוויון של מנצל ומנוצל?

הרי דבר מפלצתי הוא, דבר שלא ייתכן, שנאלצים אנו להציג שאלה כזאת תוך דיון על ספרו של המנהיג האידאי של האינטרנאציונל השני. אולם „התחלת — גמור". קיבלת על עצמך לכתוב על קאוטסקי — הסבר לאיש המלומד, מדוע לא יכול להיות שוויון של מנצל ומנוצל.

האם יכול להיות שוויון של מנצל ומנוצל?

קאוטסקי שוקל בעניין בזה האופן:

1. „המנצלים היוו תמיד אך מיעוט קטן של האוכלוסייה" (עמ' 14 בספרו של קאוטסקי).

זוהי אמת שאינה מוטלת בספק. ובכן, מהי דרך השיקול הנובעת מאמת זו? אפשר לשקול בעניין באורח מארכסיסטי, סוציאליסטי; ואז יש ליטול כיסוד את היחס של המנוצלים למנצלים. ואפשר לשקול בעניין מבחינה ליברלית, בורגנית־דמוקרטית. ואז יש לקחת כיסוד את היחס של הרוב למיעוט.

אם לשקול את העניין באורח מארכסיסטי, הרי הכרח הוא לומר: המנצלים הופכים באורח בלתי־נמנע את המדינה (והרי המדובר הוא בדמוק־רטיה, כלומר, באחת מצורות המדינה) למכשיר שליטתו של מעמדם, מעמד המנצלים, על המנוצלים. לכן גם במדינה דמוקרטית, כל עוד קיימים מנצלים, השולטים על הרוב של המנוצלים, תהיה בהכרח דמוקרטיה למנצלים. מדינת המנוצלים צריכה להיות שונה מעיקרה ממדינה הזאת, צריכה להיות דמוק־רטיה למנוצלים ודיכוי המנצלים, והרי דיכוי מעמד פירושו — אי־שוויון של מעמד זה, הוצאתו מכלל „הדמוקרטיה".

אם לשקול את העניין באורח ליברלי, הכרח הוא לומר: הרוב מכריע, המיעוט מציית. את הבלתי־מצייתים מענישים. וזה הכל. ואין כל טעם לדבר על אופי מעמדי כלשהו של המדינה בכלל, של „הדמוקרטיה הטהורה" בפרט: אין זה שייך לעניין, שכן רוב הוא רוב ומיעוט הוא מיעוט. פונט בשר הוא פונט בשר, וחסל!

קאוטסקי שוקל בעניין בדיוק כך:

2. „מאילו סיבות היה על שליטת הפרולטריון לקבל, והכרחי לקבל, צורה, שאינה מתיישבת עם הדמוקרטיה?" (עמ' 21). וכאן בא הביאור, כי לצידו של הפרולטריון קיים רוב — ביאור מפורט ביותר ורב־מלל, עם ציטאטה ממארכס ועם מספרי הקולות בקומונה הפאריסאית. והמסקנה: „המשטר, המושרש בכוח רב כזה בקרב ההמונים, אין לו כל סיבה לפגוע בדמוקרטיה. הוא לא־תמיד יוכל להימנע מאלימות, במקרים כאשר האלימות מופעלת, כדי לדכא את הדמוקרטיה. על אלימות אפשר להשיב באלימות

בלבד. אך המשטר, היודע כי לצידו ההמונים, ישתמש באלימות רק לשם הגנה על הדמוקרטיה, ולא לשם השמדתה. הוא היה פשוט מאבד עצמו לדעת, אילו רצה לסלק את היסוד הבטוח ביותר, את זכות־הבחירה הכללית — מקור עמוק של סמכות מוסרית רבת־עוצמה" (עמ' 22).

אתם רואים: יחס המנוצלים למנצלים נעלם מהנמקתו של קאוטסקי. נשארו רק רוב בכלל, מיעוט בכלל, דמוקרטיה בכלל, אותה „דמוקרטיה טהורה" הידועה לנו כבר.

שימו־לב, כי זה נאמר בקשר לקומונה הפאריסאית! נביא, איפוא, לשם הדגמה, כיצד מארכס ואנגלס דיברו על הדיקטטורה בקשר לקומונה:

מארכס: „...אם הפועלים על מקומה של הדיקטטורה הבורגנית מציבים את הדיקטטורה המהפכנית שלהם... כדי לשבור את התנגדות הבורגנות... משווים הפועלים למדינה צורה מהפכנית וחולפת..."[20]

אנגלס: „...המפלגה שניצחה" (במהפכה) „נאלצת לעתים מתוך הכרח להחזיק בשליטתה באמצעות אותו פחד, אשר נשקה מטיל על הריאקציונרים. אילולא נשענה הקומונה הפאריסאית על סמכות העם המזויין נגד הבורגנות, האם היתה מחזיקה מעמד יותר מיום? האם איננו זכאים, להיפך, לטעון כנגד הקומונה על כך, שהיא השתמשה פחות מדי בסמכות זו?.."[21]

ושוב הוא: „מכיוון שהמדינה היא רק מוסד חולף, בו הכרח הוא להשתמש במאבק, במהפכה, על מנת להכניע את המתנגדים, הרי לדבר על מדינה עממית חופשית היא שטות גמורה: כל עוד הפרולטריון זקוק למדינה, הרי זקוק הוא לה לא למען החופש, אלא למען דיכוי מתנגדיו, אך כאשר באה האפשרות לדבר על חופש, הרי המדינה כשלעצמה חדלה להתקיים"...

קאוטסקי רחוק ממארכס ואנגלס כרחוק השמיים מן הארץ, כרחוק הליברל מהמהפכן הפרולטרי. דמוקרטיה טהורה ופשוט „דמוקרטיה", עליה מדבר קאוטסקי, איננה אלא חזרה על אותה „מדינה עממית חופשית", כלומר, שטות גמורה. קאוטסקי, בנימה למדנית של טיפש קאבינטי מלומד־לעילא, או בתמימות של ילדה בת 10, שואל: לשם מה, בעצם, נחוצה דיקטטורה, כאשר יש רוב? ומארכס ואנגלס מסבירים:

— — כדי לשבור את התנגדותה של הבורגנות,

— — כדי להטיל פחד על הריאקציונרים,

— — כדי לתמוך בסמכות העם המזויין נגד הבורגנות,

— — כדי שהפרולטריון יוכל בכוח־כפייה להכניע את מתנגדיו.

קאוטסקי הסברים אלה אינו מבין. הוא, המאוהב ב„טוהר" הדמוקרטיה ואינו רואה את הבורגניות שלה, עומד ב„עקביות" על כך, כי הרוב, אם הוא רוב, אינו צריך „לשבור את התנגדות" המיעוט, אינו צריך „להכניעו בכפייה" — די לדכא מקרים של הפרת הדמוקרטיה. קאוטסקי, המאוהב

ב„טוהר" הדמוקרטיה, עושה מבלי־משים אותה שגיאה זעירה ביותר, אשר תמיד עושים כל הדמוקרטים הבורגנים, דהיינו: את השוויון הפורמאלי (הכוזב והצבוע עד תוך־תוכו) הוא רואה כשוויון עובדתי! דבר פעוט!

מנצל אינו יכול להשתוות למנוצל.

אמת זו, ככל שתהיה בלתי־נעימה לקאוטסקי, הינה תוכנו המהותי ביותר של הסוציאליזם.

אמת שניה: בלתי־אפשרי הוא שוויון ממשי, עובדתי, כל עוד לא תחוסל לחלוטין אפשרות כלשהי של ניצול מעמד בידי מעמד.

אפשר להביס את המנצלים בבת־אחת, בעת התקוממות מוצלחת במרכז או התמרדות בצבא. אולם, חוץ ממקרים מיוחדים ונדירים ביותר, אי־אפשר לחסל את המנצלים בבת־אחת. אי־אפשר בבת־אחת לנשל את כל בעלי־האחוזות ובעלי־ההון בארץ גדולה כלשהי. ולהלן, הפקעה אחת, בתור מעשה משפטי או פוליטי, כלל אינה מכריעה בעניין, משום שצריך למעשה לסלק מקומם את בעלי־האחוזות ובעלי־ההון ולהמירם למעשה בניהול אחר, ניהול פועלי של בתי־החרושת והאחוזות. בלתי־אפשרי הוא שוויון בין מנצלים, אשר במשך דורות רבים הצטיינו הן בהשכלה, הן בתנאים של חיי־עושר, הן בהרגלים — לבין מנוצלים, אשר המוניהם אף ברפובליקות בורגניות מתקדמות ודמוקרטיות ביותר היו נדכאים, חשוכים, בערים, חדורי־פחד ומפורדים. המנצלים אף לאחר הפיכה מן־הנמנע כי לא ישמרו במציאות, למשך זמן רב, על שורת יתרונות עצומים: נשאר להם הכסף (אין לחסל מייד את הכסף), נכסי־דלא־ניידי כלשהם, ותכופות אף ניכרים למדי, נשארים הקשרים, הרגלי אירגון וניהול, ידיעת כל „הסודות" (מנה־גים, תכסיסים, אמצעים, אפשרויות) של ניהול, נשארות השכלה גבוהה יותר, קירבה לצוות הטכני הגבוה (החי והוגה כבורגנות עצמה), נשאר הרגל גדול לאין שיעור יותר במקצוע הצבאי (זה חשוב מאוד) וכו' וכו'.

אם המנצלים הובסו בארץ אחת בלבד — והרי זה מקרה טיפוסי, שכן מהפכה בעת ובעונה אחת בשורת ארצות יוצא־מן־הכלל נדיר הוא — הרי נשארים הם בכל זאת חזקים יותר מהמנוצלים, מכיוון שקשריהם הבינלאומיים של המנצלים הם עצומים. זה, שחלק מהמנצלים, מקרב המוני האיכרים הבינוניים ובעלי־מלאכה הפחות מפותחים, נמשך ומסוגל להימשך אחרי המנצלים, הוכיחו עד היום כל המהפכות, בכללן גם הקומונה (כי בקרב הצבא של ורסאיי. וזאת „שכח" קאוטסקי המלומד־לעילא, היו גם פרולטרים).

להניח במצב דברים זה, כי במהפכה עמוקה ורצינית במידה מסויימת מכריע בענין בתכלית־הפשטות יחס הרוב אל המיעוט פירושו — טימטום מוח גדול ביותר, דעה קדומה אווילית של ליברל רגיל, אונאת ההמונים,

העלמת אמת היסטורית מובהקת מעיניהם. אמת היסטורית זו עיקרה, כי כלל הוא בכל מהפכה עמוקה התנגדות ממושכת, עקשנית, נואשת של המנצלים, השומרים במציאות במשך שנים על יתרונות גדולים לעומת המנו־צלים. לעולם — שלא כבדמיונו המתקתק של הטפשון המתקתק קאוטסקי — לא ייכנעו המנצלים להחלטת רוב המנוצלים, בלי לנסות להשתמש ביתרונם בקרב הנואש האחרון, בשורת קרבות.

המעבר מן הקאפיטליזם אל הקומוניזם הינו תקופה היסטורית שלמה. כל עוד לא נסתיימה תקופה זאת, הרי בהכרח נשארת למנצלים התקווה לרסטברציה של משטרם, ותקווה זאת נהפכת לנסיונות של רסטברציה. גם לאחר התבוסה הרצינית הראשונה, המנצלים שמוגרו, שלא ציפו למיגורם לא האמינו בו, אף לא העלוהו על דעתם, מסתערים לקרב במרץ כפול ומכופל, בלהט־טירוף, בשנאה גדולה פי מאה למען החזרת „גן־העדן" שנשלל מהם, למען משפחותיהם, שחיו חיים מתוקים כאלה ואשר עתה „האספסוף הפשוט", „עם־הארץ" דן אותן לדלדול ועוני (או לעבודה „פשוטה"...). ואחרי המנצלים בעלי־ההון נמשך המון רחב של בורגנות זעירה, אשר עליה מעיד הנסיון ההיסטורי בן עשרות שנים בכל הארצות, כי היא מתנודדת, מהססת, היום צועדת אחרי הפרולטריון, ולמחרת אוחז בה פחד מקשיי ההפיכה, היא שוקעת בבהלה מהתבוסה הראשונה או התבוסה למחצה של הפועלים, מתעצבנת, מתרוצצת, גונחת ומייבבת, עוברת במרוצה ממחנה אחד למשנהו... בדומה למנשיביקים ולס"רים שלנו.

ובמצב דברים זה, בתקופת מלחמה נואשת, מוחרפת, כאשר ההיסטוריה מעמידה על סדר־היום שאלות על „היות או לחדול" של זכויות־יתר בנות מאות ואלפי שנים — באים לטעון על רוב ומיעוט, על דמוקרטיה טהורה, על אי־צורך בדיקטטורה, על שוויון בין מנצל למנוצל !! מה עמוקה התהום של טימטום־המוח, התהום של הקרתנות, הדרושה לכך !

אך עשורים של קאפיטליזם „שלוו" יחסית בשנות 1871 — 1914 צברו במפלגות הסוציאליסטיות, המסגלות את עצמן לאופורטוניזם, אורוות מוזנחות של קרתנות, קטנות־מוחין, רנגאטיות...

* *
*

הקורא הבחין, בוודאי, כי קאוטסקי בציטאטה, שהובאה לעיל מספרו, מדבר על התנכלות לזכות־הבחירה הכללית (בכנותו זכות זו — יצויין בסוגריים — מקור עמוק של סמכות מוסרית רבת־עוצמה, בו־בזמן שאנגלס בקשר לאותה קומונה פאריסאית, לאותה שאלה של הדיקטטורה, מדבר על סמכות העם המזויין נגד הבורגנות ; אופיינית היא ההשוואה בין השקפות אלו של קרתן ומהפכן על „סמכות"...).

יש לציין, כי שאלת השלילה של זכות הבחירה מהמנצלים היא שאלה רוסית טהורה ולא שאלת הדיקטטורה של הפרולטריון בכלל. לו קאוטסקי, בלי צביעות כלשהי, היה מכתיר את חוברתו: „נגד הבולשביקים", הרי כותרת זו היתה תואמת את תוכן החוברת ואזי היתה לקאוטסקי זכות לדבר במישרין על זכות־הבחירה. אך קאוטסקי רצה להופיע, קודם־כל, כ„תיאו־רטיקאי", הוא הכתיר את חוברתו „דיקטטורה של הפרולטריון" בכלל. על הסובייטים ועל רוסיה מדבר הוא במיוחד בחלק השני של החוברת, החל מסעיף 6 שבה. ואילו בחלק הראשון (ממנו לקחתי את הציטאטה) המדובר הוא בדמוקרטיה ודיקטטורה ב כ ל ל. בהתחילו לדבר על זכות הבחירה גילה קאוטסקי את עצמו כפולמוסן נגד הבולשביקים, המבטל כאפרע דארעא את התיאוריה. כי הרי תיאוריה, כלומר, שיקול־דעת על היסודות המעמדיים הכלליים (ולא הלאומיים־מיוחדים) של הדמוקרטיה והדיקטטורה, חייבת לדבר לא על שאלה מיוחדת, כגון זכות־בחירה, אלא על שאלה כללית: היכולה דמוקרטיה להיות שמורה גם לגבי העשירים, גם לגבי המנצלים בתקופה ההיסטורית של מיגור המנצלים והחלפת מדינתם במדינת המנו־צלים?

כך ורק כך יכול תיאורטיקאי להעמיד את השאלה.

יודעים אנו את דוגמת הקומונה, יודעים אנו את כל השיקולים של מייסדי המארכסיזם בקשר לקומונה ועל הקומונה. על בסיס חומר זה ניתחתי, למשל, את שאלת הדמוקרטיה והדיקטטורה בחוברתי „המדינה והמהפכה", שנכתבה לפני מהפכת אוקטובר. על הגבלת זכות הבחירה לא אמרתי דבר. ועתה יש לומר, כי השאלה של הגבלת זכות־הבחירה היא שאלה לאומית־מיוחדת, ולא שאלה כללית של דיקטטורה. לשאלת ההגבלה של זכות־הבחירה יש לגשת תוך חקירת התנאים המיוחדים של המהפכה הרוסית, חקירת הדרך המיוחדת של התפתחותה. בהרצאת־הדברים הבאה ייעשה הדבר. אך תהיה זו שגיאה לערוב מראש כי המהפכות הפרולטריות העתידות באירופה יביאו עימן בוודאות גמורה, כולן או רובן, את הגבלת זכות הבחירה של הבורגנות. אמנם כך זה יכול להיות. לאחר המלחמה ולאחר הנסיון של המהפכה הרוסית ייתכן, כי יהיה כדבר הזה, אך אין זה מחוייב המציאות להגשמת הדיקטטורה, אין זה סימן הכרחי למושג ההגיוני של הדיקטטורה, אין זה נכנס כתנאי הכרחי במושג ההיסטורי והמעמדי של הדיקטטורה.

סימן הכרחי, תנאי מחייב של הדיקטטורה הינו הכנעה בכפייה של המנצלים כמעמד, דהיינו, הפרה של „הדמוקרטיה הטהורה", כלומר של השוויון והחופש, ביחס למעמד זה.

כך ורק אפשר להעמיד את השאלה מבחינה תיאורטית. קאוטסקי הוכיח

בכך, שלא העמיד את השאלה בצורה כזאת, כי מופיע הוא נגד הבולשביקים לא כתיאורטיקאי, אלא כמלשין מטעם האופורטוניסטים והבורגנות.

באילו ארצות, בתנאים של אילו ייחודים לאומיים בקאפיטליזם מסויים ישתמשו (כיוצא־מן־הכלל או בעיקר) בהגבלה זו או אחרת בהפרת הדמוק־רטיה לגבי המנצלים — זוהי שאלת הייחודים הלאומיים של קאפיטליזם מסויים, של מהפכה זו או אחרת. מבחינה תיאורטית מוצגת השאלה הצגה אחרת, כלומר: האם אפשרית דיקטטורה פרולטרית בלי הפרת הדמוקרטיה ביחס למעמד המנצלים?

ודווקא שאלה זאת, השאלה היחידה המהותית והחשובה מבחינה תיאורטית, עקף קאוטסקי. קאוטסקי הביא כל מיני ציטאטות ממארכס ואנגלס, חוץ מאלו המתייחסות לשאלה הנתונה, ציטאטות שהבאתי לעיל.

קאוטסקי דיבר על כל מה שתרצו, על כל מה שמתקבל על דעת הלי־ברלים והדמוקרטים הבורגניים, על כל מה שאינו חורג מתחום רעיונותיהם — אך לא על העיקר, לא על כך, שהפרולטריון אינו יכול לנצח, בלי לשבור את התנגדות הבורגנות, בלי להכניע בכוח־כפייה את מתנגדיו; ובמקום בו קיימת „הכנעה בכוח־הכפייה", בו אין „חופש", אין, כמובן, דמוקרטיה.
זאת לא הבין קאוטסקי.

* *
*

נעבור לנסיון המהפכה הרוסית ולאותה מחלוקת בין מועצות הצירים לבין האספה המכוננת, שהביאה (המחלוקת) לפיזור האספה המכוננת ולשלילת זכות הבחירה מהבורגנות.

בל יעזו הסובייטים
ליהפך למוסדות ממלכתיים

הסובייטים הם הצורה הרוסית של הדיקטטורה הפרולטרית. אילו תיאורטיקאי־מארכסיסט, הכותב ספר על הדיקטטורה של הפרולטריון, היה באמת חוקר תופעה זאת (ולא חוזר על התלונות הזעיר־בורגניות נגד הדיק־טטורה, כפי שנוהג קאוטסקי, החוזר על הנעימות המנשביסטיות), הרי היה תיאורטיקאי־מארכסיסט, הכותב ספר על הדיקטטורה של הפרולטריון, היה את צורתה המיוחדת, הלאומית, את המועצות, היה מותח ביקורת עליהן כעל אחת הצורות של הדיקטטורה הפרולטרית.

מובן, כי אין לצפות מקאוטסקי למשהו רציני, לאחר „עיבודו" הליב־רלי של תורת מארכס על הדיקטטורה, אולם תאפיין אותו במידה רבה ביותר

הבחינה, כיצד ניגש הוא לשאלה מה הן המועצות, וכיצד הצליח לפתור שאלה זו.

המועצות, כותב הוא, בהזכירו את התהוותן בשנת 1905, יצרו „צורה כזאת של אירגון פרולטרי, שהיתה כל־מקיפה ביותר (umfassendste) מכל אירגונים אחרים, שכן הקיפה את כל הפועלים השכירים" (עמ' 31). ב־1905 היו הם איגודים מקומיים בלבד, וב־1917 נהפכו להתאחדות כל־רוסית.

„כבר כיום — ממשיך קאוטסקי — ההיסטוריה של האירגון הסובייטי היא היסטוריה גדולה ורבת־תהילה, וצפויה לה היסטוריה רבת־עוצמה וגדולה יותר, וזאת לא רק ברוסיה בלבד. בכל מקום מתברר, כי נגד הכוחות העצומים, הנמצאים, מבחינה כלכלית ופוליטית, ברשות ההון הפיננסי, אין מספיקות" (versagen, ביטוי גרמני זה חזק במקצת מ„אין מספיקים" וחלש במקצת מ„חסרי־אונים") „השיטות הקודמות במאבק הכלכלי והפוליטי של הפרולטריון. אין לוותר עליהן, הן עדיין הכרחיות לגבי זמנים נורמליים, אך לעתים ניצבות לפניהן משימות אשר אין בכוחן לבצע, משימות כאלו כאשר ההצלחה מובטחת רק בדרך של איחוד כל המכשירים הפוליטיים והכלכליים של כוח מעמד־הפועלים" (עמ' 32).

להלן בא שיקול בדבר שביתה המונית ועל כך, כי „הביורוקרטיה של האיגודים המקצועיים", הדרושה באותה מידה כפי שדרושים האיגודים המקצועיים, „אינה מסוגלת להדריך קרבות המוניים אדירים כאלה, הנעשים במידה גדלה והולכת מאותות הזמן"...

„... בזה האופן — מסכם קאוטסקי — האירגון הסובייטי היא אחת התופעות החשובות ביותר של זמננו. הוא עלול לקבל ערך מכריע בקרבות הגדולים המכריעים בין ההון והעבודה, אשר לקראתם צועדים אנו.

אך הרשאים אנו לדרוש מהמועצות משהו גדול עוד יותר? הבולשביקים, אשר אחרי מהפכת נובמבר (לפי הספירה החדשה, כלומר, לפי המקובל אצלנו, מהפכת אוקטובר) של 1917, קיבלו יחד עם הסוציאליסטים־רבלוציונרים השמאליים את הרוב במועצות הרוסיות של צירי הפועלים, עברו לאחר פיזור האספה המכוננת להפיכת המועצה, אשר עד עתה היתה אירגון קרבי של מעמד אחד, לאירגון ממלכתי. הם חיסלו את הדמוקרטיה, אשר העם הרוסי כבש במהפכת מארס (לפי הספירה החדשה, לפי המקובל אצלנו, מהפכת פברואר). לפיכך חדלו הבולשביקים לכנות את עצמם סוציאל־דמוקרטים. הם קוראים לעצמם קומוניסטים" (עמ' 33, ההדגשה של קאוטסקי).

מי שמכיר את הספרות המנשביסטית הרוסית, רואה מייד, כיצד בדיוק „עבדותי" מעתיק קאוטסקי את מארטוב, אקסלרוד, שטיין ושות'. ואמנם, ממש בצורה „עבדותית", שכן קאוטסקי מסלף עד כדי גיחוך את העובדות לרצון הדעות הקדומות המנשביסטיות. קאוטסקי לא דאג, למשל, להיוודע אצל אנשי־המודיעין שלו, כגון שטיין הברליני או אקסלרוד השטוק־

הולמי, מתי הועלו השאלות בדבר שינוי שמם של הבולשביקים לקומוניסטים ובדבר ערך המועצות כאירגונים ממלכתיים. אילו קאוטסקי היה משיג ידיעה זו, לא היה כותב שורות מעוררות־צחוק אלו, כי אותן שתי שאלות העלו הבולשביקים באפריל 1917, למשל, ב„תזיסים" שלי מ־4 באפריל 1917, כלומר זמן רב לפני מהפכת אוקטובר 1917, שלא לדבר כבר על פיזור האספה המכוננת ב־5 בינואר 1918).

אולם שיקולו זה של קאוטסקי, שהעתקתיהו במלואו, הינו מסמר כל השאלה בדבר המועצות. והמסמר הוא אמנם בכך, האם חייבות המועצות לשאוף להיות אירגונים ממלכתיים (הבולשביקים באפריל 1917 העלו את הסיסמה: „כל השלטון למועצות" ובכינוס המפלגה הבולשביסטית באותו אפריל 1917 הכריזו הבולשביקים, שאין הם מסתפקים ברפובליקה בורגנית פארלאמנטרית, אלא דורשים רפובליקה פועלית־איכרית מסוג הקומונה או מסוג המועצות); או שהמועצות אינן חייבות לשאוף לכך, אינן חייבות ליטול את השלטון לידיהן, ליהפך לאירגונים ממלכתיים, אלא חייבות להישאר „אירגוני־קרב" של „מעמד" אחד (כפי שהתבטא מארטוב, ביפותו באיחולו התמים את העובדה, כי המועצות בהדרכת המנשביקים היו למכשיר של כניעת הפועלים לבורגנות).

קאוטסקי חזר כעבד נרצע על דברי מארטוב, בקחתו קטעים מהוויכוח התיאורטי של הבולשביקים עם המנשביקים ובהעבירו קטעים אלה, בלי ביקורת, בלי טעם והגיון, אל הרקע הכלל־תיאורטי, הכלל־אירופי. נתקבלה דייסה כזאת, שהיתה מעוררת צחוק אדיר אצל כל פועל רוסי בעל־הכרה, אילו הכיר את שיקולו של קאוטסקי שהובא לעיל.

בצחוק כזה יקבלו את פני קאוטסקי כל פועלי אירופה (מלבד קומץ סוציאל־אימפריאליסטים מושבעים), כאשר נסביר להם במה כאן העניין.

קאוטסקי עשה למארטוב שרות־דוב, בהביאו לידי אבסורד, במוחשיות בלתי־רגילה, את טעותו של מארטוב. ובאמת, ראו־נא מה נתקבל אצל קאוטסקי.

המועצות מקיפות את כל הפועלים השכירים. נגד ההון הפיננסי השי־טות הקודמות של המאבק הכלכלי והפוליטי של הפרולטריון אינן מספיקות. למועצות נועד תפקיד גדול לא ברוסיה בלבד. הם תמלאנה תפקיד מכריע בקרבות המכריעים הגדולים בין ההון והעבודה באירופה. כה אומר קאוטסקי.

מצויין. „הקרבות המכריעים בין ההון והעבודה" האין הם מכריעים בשאלה, איזה ממעמדות אלה יכבוש את השלטון הממלכתי?

לא מינה ולא מקצתה. חס וחלילה.

בקרבות „המכריעים" המועצות, המקיפות את כל הפועלים השכירים, אינן צריכות להוות אירגון ממלכתי!

ומה היא מדינה?

המדינה אינה אלא מכונה להכנעת מעמד אחד בידי מעמד אחר.

ובכן, המעמד המדוכא, חיל־החלוץ של כל העמלים והמנוצלים בחברה של ימינו, חייב לשאוף ל„קרבות מכריעים בין ההון והעבודה", אך אין הוא חייב לנגוע במכונה, אשר בעזרתה מכניע ההון את העבודה! — — אינו חייב לשבור מכונה זאת! — אינו חייב להשתמש באירגונו הכל־מקיף לשם הדברת המנצלים.

נהדר, מצויין, אדון קאוטסקי! „אנו" מכירים במאבק מעמדי — כשם שמכירים בו כל הליברלים, כלומר בלי מיגור הבורגנות...

הנה כאן מתגלה הניתוק הגמור של קאוטסקי מהמארכסיזם, מהסוציאליזם. זהו, למעשה, מעבר לצד הבורגנות, המוכנה להתיר כל שתרצה, חוץ מהפיכת אירגוניו של המעמד, המדוכא על־ידיה, לאירגונים ממלכתיים. כאן כבר בשום אופן לא יציל קאוטסקי את עמדתו, המשלימה עם הכל, הנפטרת מכל הסתירות העמוקות במליצות נבובות.

או שקאוטסקי שולל כל מעבר של השלטון הממלכתי לידי מעמד־הפועלים, או שהוא מניח, כי מעמד־הפועלים יטול לידיו את המכונה הבורגנית, הממלכתית הישנה, אך אינו מסכים בשום אופן, שמעמד־הפועלים ישבור אותה, יחליפה במכונה חדשה, פרולטרית. אם כך או כך „לפרש" ול„הסביר" את שיקולו של קאוטסקי, הרי בשני המקרים גם יחד ניתוק מהמארכסיזם ומעבר לצד הבורגנות בולט לעין.

עוד ב„מאניפסט הקומוניסטי", בדברו על כך, איזו מדינה דרושה למעמד־הפועלים המנצח, מארכס כתב: „המדינה, כלומר, פרולטריון מאורגן כמעמד שליט". ועתה מופיע אדם בטענה יומרנית כי ממשיך הוא להיות מארכסיסט; הוא מכריז כי הפרולטריון, המאורגן כאיש אחד והמנהל „מאבק מכריע" נגד ההון, אינו חייב לעשות את אירגונו המעמדי לממלכתי. „האמונה התפלה במדינה", עליה כתב אנגלס בשנת 1891, שהיא „עברה בגרמניה לתודעתם הכללית של הבורגנות ואף של פועלים רבים"[22] — הנה מה שגילה כאן קאוטסקי. היאבקו, פועלים — „מסכים" הקרתן שלנו (לכך „מסכים" גם בורגני, אם הפועלים בין כה וכה נאבקים, ויש לחשוב רק על כך, כיצד לשבור את חוד חרבם) — היאבקו, אך בל תעזו לנצח! בל תהרסו את המכונה הממלכתית של הבורגנות, בל תעמידו על מקום „אירגון ממלכתי" בורגני „אירגון ממלכתי" פרולטרי!

מי שמצטרף ברצינות להשקפה המארכסיסטית, כי מדינה אינה אלא מכונה להדברת מעמד אחד בידי מעמד אחר, מי שבמידה כלשהי התעמק

באמת זו, לעולם לא יכול היה להגיע לשטות כזאת, שהאירגונים הפרולטריים, המסוגלים לנצח את ההון הפיננסי, אינם צריכים ליהפך לאירגונים ממלכ־תיים. ואמנם בנקודה זו נתגלה הבורגני הזעיר, הרואה „בכל זאת" במדינה משהו לא־מעמדי או על־מעמדי. מדוע, באמת, יורשה לפרולטריון, ל„מעמד אחד", לנהל מלחמה מכרעת נגד ההון המשתלט לא רק על הפרולטריון, אלא על העם כולו, על כל הבורגנות הזעירה, על האיכרות כולה — ולא יורשה לו, לפרולטריון, ל„מעמד אחד", להפוך את אירגונו לממלכתי? מכיוון שהבורגני הזעיר מפחד מפני מאבק מעמדי ואין הוא מביאו עד הסוף, עד העיקרי ביותר.

קאוטסקי הסתבך לחלוטין, הסגיר את עצמו עד גמירא. שימו־לב: הוא עצמו הודה, כי אירופה צועדת לקראת קרבות מכריעים בין ההון לעבודה וכי השיטות הקודמות של המאבק הכלכלי והפוליטי של הפרולטריון אינן מספיקות, והרי מהות השיטות הללו היתה ניצול הדמוקרטיה הבורגנית. ובכן ?...

קאוטסקי פחד מלהשלים את המחשבה, מה נובע מכל אלה.

...ובכן, רק ריאקציונר, אויב מעמד הפועלים, משרת הבורגנות, יכול עתה לססגן את החמודות של הדמוקרטיה הבורגנית ולפטפט על דמוקרטיה טהורה, בפנותו לעבר שחלף ואיננו. הדמוקרטיה הבורגנית היתה מתקדמת ביחס לימי הביניים, והכרחי היה לנצלה. אך עתה אין היא מספיקה למעמד הפועלים. עתה יש להביט לא אחורה, אלא קדימה, אל החלפת הדמוקרטיה הבורגנית בדמוקרטיה פרולטרית. ואם עבודת ההכנה למהפכה פרולטרית, אימון וגיבוש הצבא הפרולטרי היו אפשריים (והכרחיים) במסגרת המדינה הבורגנית־דמוקרטית, הרי אם הגיע העניין ל„קרבות מכריעים", להגביל את הפרולטריון במסגרת זו פירושו — לבגוד בעניין הפרולטרי, להיות רנגאט.

קאוטסקי נקלע למצב מגוחך במיוחד, משום שחזר על נימוקו של מארטוב, בלי להבחין שנימוקו זה של מארטוב נשען על נימוק אחר, הנעדר אצל קאוטסקי! מארטוב אומר (וקאוטסקי משנן אחריו), כי רוסיה עדיין לא בגרה לסוציאליזם, ומכאן בדרך־הטבע נובע: מוקדם עדיין להפוך את המועצות ממכשירי־מאבק לאירגונים ממלכתיים (קרי: עתה זמן להפוך את המועצות, בעזרת מנהיגי המנשביקים, למכשירי הכנעה של הפועלים לבורגנות האימפריאליסטית). הלא קאוטסקי אינו יכול לומר במישרין, כי אירופה לא בגרה עד לסוציאליזם. קאוטסקי כתב ב־1909, כאשר עדיין לא היה רנגאט, כי אין לירוא עתה מפני מהפכה בטרם־עת, כי בוגד יהיה מי שיוותר מפחד תבוסה על המהפכה. להתכחש במישרין לכך קאוטסקי אינו מעז. והנה מתקבלת הבלותא כזאת, החושפת עד תום את כל סכלותו

ופחדנותו של בורגני זעיר: מצד אחד, אירופה בגרה לסוציאליזם וצועדת לקרבות מכריעים בין העבודה וההון — ומצד שני, את האירגון הקרבי (כלומר, המתגבש, הגדל, המתחזק במאבק), את האירגון של הפרולטריון, של החלוץ והמארגן, של מנהיג המדוכאים אין להפוך לאירגון ממלכתי!

* *
*

מבחינה פוליטית־מעשית הרעיון, שהמועצות הכרחיות כאירגון קרבי, אך אינן צריכות ליהפך לאירגונים ממלכתיים, חסר־טעם לאין־ערוך יותר, מאשר מבחינה תיאורטית. אפילו בימי־שלום, כאשר במציאות אינה קיימת סיטואציה מהפכנית, המאבק בין הפועלים לבין בעלי־ההון, למשל שביתה המונית, מעורר התרגזות איומה משני הצדדים, להט עצום של מאבק, טענות תדירות של הבורגנות על כך, כי נשארת היא ורוצה להישאר „אדון בבית", וכדו'. ובזמן המהפכה, כאשר החיים הפוליטיים תוססים, אירגון זה, המועצות, המקיף את כל הפועלים מכל ענפי התעשייה, וכן את כל החיילים, את כל האוכלוסיה הכפרית העמלה והענייה ביותר — אירגון זה במהלך המאבק, בדרך „ההגיון" הפשוט של התקפה והדיפה, מגיע מאליו בהכרח להצגת השאלה במפורש ובפסקנות. נסיון להתייצב בעמדת־ביניים, „להשלים" בין הפרולטריון לבין הבורגנות, הוא קטנות־מוחין ונוהל מפלה עלובה: כך היה ברוסיה לגבי הטפתו של מארטוב ומנשביקים אחרים, וכך באורח בלתי־נמנע יהיה זה בגרמניה ובארצות אחרות. אם המועצות תתרחבנה במידה מסויימת, תספקנה להתאחד ולצבור כוח. לומר למועצות: היאבקו, אך בעצמכן בל תיטלו לידיכן את כל השלטון במדינה, בל תיהפכו לאירגונים ממלכתיים פירושו — להטיף לשיתוף־פעולה בין המעמדות ול„שלום סוציאלי" בין הפרולטריון לבין הבורגנות. מגוחך אף לחשוב, שעמדה כזאת במאבק עקשני יכולה להביא למשהו, חוץ מכשלון מחפיר. ישיבה בין שני כסאות — גורלו הנצחי של קאוטסקי. הוא מעמיד פנים, שאיננו מסכים אף במשהו עם האופורטוניזם בתיאוריה, ואילו למעשה, בכל המהותי (כלומר, בכל המתייחס למהפכה) הוא מסכים עימם במציאות.

האספה המכוננת
והרפובליקה הסובייטית

שאלת האספה המכוננת ופיזורה בידי הבולשביקים היא המסמר של כל חוברת קאוטסקי. לשאלה זו חוזר הוא בהתמדה. ברמזים על כך, כיצד הבולשביקים „חיסלו את הדמוקרטיה" (ראה לעיל באחת הציטאטות של קאוטסקי), מלא על גדותיו כל חיבורו של המנהיג האידיאי של האינטרנאצ־

יונל ה־2. השאלה היא, באמת, מעניינת וחשובה, שכן יחס־הגומלין של הדמוקרטיה הבורגנית והפרולטרית הוצב כאן בפני המהפכה מבחינה מעשית. נראה, איפוא, כיצד בוחן שאלה זאת „התיאורטיקאי־המארכסיסט" שלנו.

הוא מצטט את ה„תזיסים על האספה המכוננת" שכתבתי ושפורסמו ב„פראבדה" ב־26.12.1917. ונראה היה כי להוכחה טובה ביותר של גישה רצינית לעניין מצד קאוטסקי, גישה עם מיסמכים ביד, אי־אפשר אף לצפות. אך ראו־נא כ י צ ד מצטט קאוטסקי. הוא אינו אומר, כי היו 19 תזיסים, אינו אומר, כי בהם הועלתה השאלה הן על יחס־הגומלין בין רפובליקה בורגנית רגילה עם האספה המכוננת לבין רפובליקה סובייטית, והן על תולדות המחלוקת במהפכתנו בין האספה המכוננת לבין הדיקטטורה של הפרולטריון. קאוטסקי עוקף את כל אלה ומכריז פשוט בפני הקורא, כי „החשובים ביותר מביניהם (מבין התזיסים) הם שניים": האחד — כי הס"רים התפלגו לאחר הבחירות לאספה המכוננת, אולם לפני כינוסה (קאוטסקי עובר בשתיקה על כך, כי זה תזיס חמישי), השני — כי הרפובליקה הסובייטית בכלל צורה דמוקרטית גבוהה יותר, מאשר האספה המכוננת (קאוטסקי שוב אינו אומר, כי זהו תזיס שלישי).

והנה מתזיס שלישי זה בלבד קאוטסקי מצטט במלואו חלק ממנו, דהיינו, את ההנחה הבאה:

„הרפובליקה של המועצות הינה לא רק צורה מסוג גבוה יותר של מוסדות דמוקרטיים (לעומת רפובליקה רגילה בורגנית עם האספה המכוננת, המכתירה את הרפובליקה), אלא אף צורה יחידה, המסוגלת להבטיח את המעבר הפחות מכאיב* לסוציאליזם" (קאוטסקי פוסח על המלה „רגילה" ועל דברי־הפתיחה של התזיס: „לשם מעבר ממשטר בורגני לסוציאליסטי, לשם דיקטטורה של הפרולטריון").

לאחר שציטט את הדברים הללו קורא קאוטסקי באירוניה נהדרת:

„חבל אמנם, כי לידי מסקנה זו הם באו רק לאחר שנמצאו במיעוט באספה המכוננת. לפני־כן איש לא דרש מסקנה זו בסערנות גדולה יותר מלנין".

כך בדיוק נאמר בעמ' 31 של חוברת קאוטסקי!

---

* דרך אגב. ביטוי זה המעבר „הפחות מכאיב" מצטט קאוטסקי פעמים רבות, בלתי־מתאימים, הרי קאוטסקי לאחר עמודים מספר עושה סילוף ומזייף את הציטאטה: בהתכוונו כנראה לאירוניה. אך מכיוון שהתכוונות זאת היא התנקשות באמצעים מעבר „בלתי מכאיב"! כמובן, באמצעים כאלה לא קשה להגניב ולתחוב למתנגד דבר־הבל. הסילוף עוזר גם לעקוף את הנימוק במהותו: המעבר הפחות מכאיב לסוציאליזם אפשרי רק תוך אירגון כולל של דלת־העם (המועצות) ותוך סיוע מצד מרכז השלטון הממלכתי (הפרולטריון) לארגון כזה.

והרי זו ממש פנינה! רק מלשין מטעם הבורגנות יכול היה להציג את העניין בכזבנות כזאת, למען יקבל הקורא את הרושם, כאילו כל דיבורי הבולשביקים על סוג גבוה יותר של מדינה אינם אלא בדייה, שבאה לעולם לאחר שהבולשביקים נמצאו במיעוט באספה המכוננת!! שקר שפל שכזה יכול היה לומר רק נבל, שנמכר לבורגנות, או — ואין הבדל בין אלה — שנתן את אמונו באקסלרוד ומסתיר את אנשי־המודיעין שלו.

הרי ידוע לכל, כי מייד, ביום הראשון לבואי לרוסיה, ב־4.4.1917, קראתי בפומבי את התזיסים, בהם הכרזתי על יתרון מדינה מסוגה של הקומונה לעומת רפובליקה בורגנית פארלמנטרית. הודעתי על כך לא פעם בעתונות, למשל, בחוברת על מפלגות פוליטיות שתורגמה לאנגלית והופיעה באמריקה בינואר 1918 בעתון הניו־יורקי „איבנינג פוסט”. ולא די בכך. כינוס מפלגת הבולשביקים בסוף אפריל 1917 קיבל החלטה האומרת, כי רפובליקה פרולטרית־איכרית גבוהה מרפובליקה בורגנית פארלמנטרית, כי מפלגתנו לא תסתפק בזו האחרונה, כי יש לשנות בהתאם לכך את הפרוגראמה של המפלגה.

כיצד לכנות לאחר כל אלה את תעלולו של קאוטסקי, הרוצה לשכנע את הקוראים הגרמנים, כאילו דרשתי בלהט סואן את כינוס האספה המכוננת ורק לאחר שהבולשביקים נשארו בה במיעוט, התחלתי „למעט” את כבודה וערכה של האספה המכוננת? במה אפשר להצדיק תעלול שכזה?* האם בכך, ש־קאוטסקי לא ידע את העובדות? אם־כן, לשם מה נטל על עצמו לכתוב עליהן? מדוע לא להכריז בכנות, כי אני, קאוטסקי, כותב על יסוד הידיעות שקיבלתי מן המנשביקים שטיין, אקסלרוד ושות'? קאוטסקי רוצה, תוך כדי טענה יומרנית לאובייקטיביות, לחפות על תפקידו של משרת המנשביקים, שנפגעו מתבוסתם.

אך אלה הם רק פרחים, הגרגירים עוד לפנינו.

נניח, שקאוטסקי לא רצה, או לא יכול(??) היה לקבל ממודיעיו את התירגום של החלטות הבולשביקים והכרזותיהם בשאלה, המסתפקים הם ברפובליקה בורגנית־דמוקרטית פארלמנטרית. נניח אפילו זאת, אם כי דבר זה לא ייתכן. אך את התיזיסים שלי מ־26.12.1917 מזכיר הרי קאוטסקי במישרין בעמ' 30 של ספרו.

הלא את התזיסים הללו מכיר קאוטסקי במלואם, או אולי יודע מהם רק מה שתירגמו לו השטיינים, האקסלרודים ושות'? קאוטסקי מצטט את התזיס השלישי על השאלה היסודית, האם הבינו הבולשביקים עד לבחירות לאספה

---

* דרך אגב: רבים מאוד הכזבים המנשביסטיים בחוברתו של קאוטסקי! זהו כתב־פלסתר של מנשביק חדור טינה.

המכוננת, האם אמרו הם לעם, כי רפובליקה של מועצות גבוהה יותר מרפוב־ליקה בורגנית. אך קאוטסקי עובר בשתיקה על התזיס ה־2.

והתזיס השני אומר:

„הסוציאל־דמוקרטיה המהפכנית, בהעלותה את הדרישה לכנס את האספה המכוננת, הדגישה לא פעם, מעצם תחילתה של מהפכת 1917, כי רפובליקה של מועצות הינה צורה נעלה יותר של דמוקרטיות, מאשר רפוב־ליקה רגילה בורגנית עם אספה מכוננת" (ההדגשה שלי).

כדי להציג את הבולשביקים כאנשים חסרי־עקרונות, כ„אופורטוניסטים מהפכניים" (בביטוי זה, אינני זוכר בקשר למה, השתמש קאוטסקי אי־שם בספרו) העלים האדון קאוטסקי מהקוראים הגרמניים, כי בתזיסים יש הסתמכות ישירה על הכרזות לא ח ד ־ פ ע מ י ו ת!

אלה הם התכסיסים הזעירים, הקטנוניים, הבזויים, בהם משתמש האדון קאוטסקי. ובזה האופן התחמק הוא מהשאלה התיאורטית.

הנכון או לא־נכון הוא, כי רפובליקה בורגנית־דמוקרטית פארלמנטרית ירודה מרפובליקה מסוג הקומונה או מסוג המועצות?... בכך הוא המסמר, ואילו קאוטסקי עקף זאת. קאוטסקי „שכח" את כל אשר העלה מארכס בניתוח הקומונה הפאריסאית. הוא „שכח" גם את מכתבו של אנגלס לבבל מ־28.3.1875, בו באה על ביטויה המוחשי והמשכנע במיוחד אותה מחשבה עצמה של מארכס: „הקומונה כבר לא היתה מדינה במובנו הישיר של מושג זה".

הנה לכם התיאוריקאי המופלג ביותר של האינטרנאציונל ה־2, אשר בחוברת מיוחדת על „הדיקטטורה של הפרולטריון", בדברו במיוחד על רוסיה, בה הועמדה במישרין לא פעם השאלה של צורת המדינה, הגבוהה יותר מרפובליקה בורגנית־דמוקרטית, עובר בשתיקה על שאלה זאת. במה, איפוא, שונה דבר זה למעשה ממעבר לצד הבורגנות?

(נציין בסוגריים, כי גם כאן מזדנב קאוטסקי אחרי המנשביקים הרוסיים. יש ביניהם כמה שתרצו אנשים, היודעים את „כל הציטאטות" ממארכס ואנגלס, אולם אף מנשביק אחד, החל מאפריל 1917 ועד אוקטובר 1917 ומאוקטובר 1917 עד אוקטובר 1918, לא ניסה אף פעם אחת לנתח את השאלה בדבר מדינה מסוגה של הקומונה. פליכאנוב גם הוא עקף שאלה זו. נאלצו, כנראה, לשתוק.)

מאליו מובן, כי לבוא בדיבורים על פיזור האספה המכוננת עם אנשים הקוראים לעצמם סוציאליסטים ומארכסיסטים, אך למעשה בשאלה העיקרית עוברים לצד הבורגנות, הווה אומר — לפזר פנינים לפני חזירים. די להדפיס כתוספת לחוברת זאת את התזיסים שלי במלואם על האספה המכוננת. מהם יראה הקורא, כי השאלה הועלתה ב־26.2.1917 הן מבחינה תיאורטית והן מבחינה היסטורית ופוליטית־מעשית.

אם קאוטסקי, כתיאורטיקאי, התכחש לחלוטין למארכסיזם, הרי יכול היה, כהיסטוריון, לברר את השאלה על מאבק המועצות נגד האספה המכוננת. יודעים אנו מעבודותיו הרבות של קאוטסקי, שהוא ידע להיות היסטוריון מארכסיסטי, כי עבודות כאלו שלו תישארנה נכס איתן של הפרולטריון, על אף הרנגאטיות שבאה לאחר־מכן. אך בשאלה הנתונה קאוטסקי אף כהיסטוריון פונה עורף לאמת, מתעלם מעובדות ידועות לכל, נוהג כמלשין. ברצונו להציג את הבולשביקים כאנשים חסרי־עקרונות, והוא מספר כיצד ניסו הבולשבייקם לרכך את הסכסוך עם האספה המכוננת בטרם פיזורה. אין כאן בהחלט שום דבר רע, אין אנו מתכחשים לכך; אני מדפיס את התזיסים במלואם, ובהם נאמר בבהירות מאין כמוה: אתם, אדונים בורגנים־זעירים מהססים, שהתבצרתם באספה המכוננת, או שתשלימו עם הדיקטטורה הפרולטרית, או שננצח אתכם „בדרך מהפכנית” (תזיסים 18 ו־19).

כך תמיד נהג וכך תמיד ינהג הפרולטריון המהפכני האמיתי ביחס לבורגנות הזעירה המהססת.

קאוטסקי ניצב בשאלת האספה המכוננת על נקודת־ראות פורמאלית. בתזיסים נאמר אצלי לא פעם אחת ובבהירות, כי ענייני המהפכה עולים על זכויותיה הפורמליות של האספה המכוננת (ראה תזיסים 16 ו־17). ואמנם נקודת־ראות דמוקרטית־פורמאלית היא־היא נקודת ראות של דמוקרט בורגני שאינו מודה, כי העניינים של הפרולטריון ושל המאבק המעמדי הפרולטרי נעלים יותר. קאוטסקי, כהיסטוריון, אינו יכול שלא להודות, כי הפארלמנטים הבורגניים הינם מוסדות של מעמד זה או אחר. אך עתה צורך היה לקאוטסקי (לשם המעשה המזוהם של התכחשות למהפכה) לשכוח את המארכסיזם, ולכן אינו מציג את השאלה, מוסדו של איזה מעמד הינה האספה המכוננת ברוסיה. קאוטסקי אינו מברר את המצב הקונקרטי, אין הוא רוצה לראות את העובדות, הוא אינו אומר דבר לקוראים הגרמניים על כך, כי בתזיסים ניתנת לא רק הארה תיאורטית של שאלת המוגבלות של הדמוקרטיה הבורגנית (תזיסים 1—3), ניתנים לא רק התנאים הקונקרטיים, שקבעו את אי־התאמת הרשימות המפלגתיות במחצית אוקטובר 1917 (תזיסים 4—6), אלא גם את ההיסטוריה של המאבק המעמדי ומלחמת האזרחים באוקטובר־דצמבר 1917 (תזיסים 7—15). מהיסטוריה קונקרטית זאת הסקנו את המסקנה (תזיס 14), כי הסיסמה „כל השלטון לאספה המכוננת” הפך למעשה לסיסמת הקאדטים ואנשי קאלדין ומרעיהם.

ההיסטוריון קאוטסקי אינו מבחין בכל אלה. ההיסטוריון קאוטסקי מעולם לא שמע, כי זכות־בחירה כללית גורמת לעתים להקמת פארלאמנטים זעיר־בורגנים, ולעתים פארלאמנטים ריאקציוניים ונגד־מהפכניים. ההיסטו־

ריזן־המארכסיסט קאוטסקי לא שמע, כי עניין אחד צורת הבחירה, צורת הדמוקרטיה, ועניין אחר — התוכן המעמדי של המוסד הנתון. שאלה זאת על תוכנה המעמדי של האספה המכוננת הוצבה במישרין ובאה על פתרונה בתזיסים שלי. ייתכן, כי פתרוני אינו נכון. שום דבר לא היה רצוי לנו יותר, מאשר ביקורת מארכסיסטית של ניתוחנו מן־הצד. תחת לכתוב משפטים טפשיים לגמרי (ורבים הם אצל קאוטסקי) על כך, כאילו מישהו מפריע לביקורת על הבולשביזם, חייב היה קאוטסקי לגשת לביקורת כזאת. אך הרי זהו העניין שאין לו ביקורת כזאת. הוא אף אינו מציב את השאלה בדבר ניתוח מעמדי של המועצות, מצד אחד, ושל האספה המכוננת, מצד שני. ועל־כן אין אפשרות לבוא בדין ודברים, להתווכח עם קאוטסקי, נשאר, איפוא, להראות לקורא, כי אי־אפשר לקרוא לקאוטסקי אלא רנגאט.

למחלוקת בין המועצות לבין האספה המכוננת יש היסטוריה משלה, אשר לא יכול היה לעוקפה אף היסטוריון שאינו ניצב על נקודת־ראות של מאבק מעמדי. אך גם בהיסטוריה מעשית זו לא רצה לנגוע קאוטסקי. קאוטסקי העלים מהקוראים הגרמניים את העובדה הידועה לכל (אותה מעלימים עכשיו רק מנשביקים מושבעים), כי המועצות גם בעת שלוט המנשביקים, כלומר, מסוף פברואר עד אוקטובר 1917, נחלקו בדעות עם המוסדות „הכלל־ממלכתיים" (כלומר, הבורגניים). קאוטסקי ניצב, בעצם, על נקודת־ראות של השלמה, הסכמה, שיתוף־פעולה של הפרולטריון עם הבורגנות; ככל שלא יכחיש זאת קאוטסקי, הרי נקודת־ראותו זה הינה עובדה, המתאשרת על־ידי כל חוברתו. לא היה צורך לפזר את האספה המכוננת, והרי פירוש הדבר — לא היה צורך להביא עד הסוף את המאבק נגד הבורגנות, למגרה, צריך היה להשלים בין הפרולטריון לבין הבורגנות.

מדוע, איפוא, עבר קאוטסקי בשתיקה על כך, שהמנשביקים עסקו בעניין בלתי־מכובד זה מפברואר עד אוקטובר 1917 ולא השיגו דבר? אילו אפשר היה להשלים בין הבורגנות לבין הפרולטריון, מדוע, איפוא, לא הצליחה השלמה זאת עם שלוט המנשביקים, הבורגנות עמדה מן־הצד, הרחק מן המועצות, המועצות כונו (על־ידי המנשביקים) „דמוקרטיה מהפכנית", ואילו הבורגנות „אלמנטים בעלי זכויות מוגבלות".

קאוטסקי העלים מהקוראים הגרמניים, כי דווקא המנשביקים „בתקו־פת" שליטתם (פברואר־אוקטובר 1917) קראו למועצות דמוקרטיה מהפכנית, ובכך הכירו בעליונותן לעומת כל יתר המוסדות. רק הודות להעלמת עובדה זו נתקבל אצל ההיסטוריון קאוטסקי, כי המחלוקת בין המועצות לבורגנות אין לה כל היסטוריה, כי היא הופיעה מייד, לפתע, ללא סיבה, בתוקף התנהגותם הרעה של הבולשביקים, ולמעשה, דווקא הנסיון בן מחצית־שנה ומעלה (ולגבי המהפכה זה זמן עצום) של הפשרנות המנשביסטית, של

מאמצי השלמה בין הפרולטריון לבין הבורגנות — הוא אשר שיכנע את העם בעקרות מאמצים אלה ודחה את הפרולטריון מעם המנשביקים.

המועצות הן אירגון קרבי של הפרולטריון, אירגון נהדר בעל עתיד גדול, מודה קאוטסקי. ואם כך הדבר, מתמוטטת כל עמדתו של קאוטסקי כבניין־קלפים או כהזיית בורגני זעיר על הימנעות ממאבק חריף בין הפרולטריון לבין הבורגנות. הלא כל המהפכה הינה מאבק בלתי־פוסק ונואש, ואילו הפרולטריון הוא המעד המתקדם של כל המדוכאים, המרכז ונקודת־המוקד של שאיפות כל המדוכאים למיניהם לשחרורם. המועצות — מכשיר המאבק של ההמונים המדוכאים — שיקפו וביטאו בדרך־הטבע את הלכי־הרוח ושינוי ההשקפות של המונים אלה במהירות, במלוא־המידה ובנאמנות גדולה לאין־ערוך יותר מאשר מוסדות אחרים כלשהם (בזאת, אגב, אחד המקורות לכך, שהדמוקרטיה הסובייטית הינה הטיפוס העליון של הדמוקרטיה).

המועצות הספיקו מ־28 בפברואר (לפי הספירה הישנה) עד 25 באוקטובר 1917 לכנס שתי ועידות כל־רוסיות של רובה הענקי של אוכלוסיית רוסיה, את כל הפועלים והחיילים, שבע או שמונה עשיריות של האיכרות, מלבד שפע של ועידות מקומיות, אזוריות, עירוניות, גליליות ומחוזיות. במשך הזמן הזה לא הספיקה הבורגנות לכנס שום מוסד המייצג את הרוב (חוץ מ„ההתייעצות הדמוקרטית",[24] המזוייפת באופן גלוי לעיין, המתעללת, שהרגיזה עד חרמה את הפרולטריון). האספה המכוננת שיקפה אותו הלך־רוח של ההמונים, אותה חלוקה פוליטית לקבוצות, אשר שיקפה גם ועידת המועצות הכל־רוסית הראשונה (של יוני). לעת כינוס האספה המכוננת (ינואר 1918) נתקיימה הוועידה ה־2 של המועצות (אוקטובר 1917) והוועידה ה־3 (ינואר 1918), ושתי אלה הוכיחו בבהירות עילאית, כי ההמונים צעדו שמאלה, נתמלאו רוח מהפכנית, פנו עורף למנשביקים ולס"רים, עברו לצד הבולשביקים, כלומר פנו עורף להנהגה הזעיר־הבורגנית, לאשליות של הסכמה עם הבורגנות ועברו לצד המאבק המהפכני הפרולטרי למען מיגור הבורגנות.

יוצא, איפוא, כי אף ההיסטוריה החיצונית בלבד של המועצות מראה את אי־הנמנעות של פיזור האספה המכוננת, את הריאקציוניות שלה. אולם קאוטסקי עומד בתוקף על „הסיסמה" שלו: תאבד המהפכה, תחוג הבורגנות את נצחונה על הפרולטריון, ובלבד שתשגשג „הדמוקרטיה הטהורה"!

Fiat justitia, pereat mundus!*

---

* ייעשה הצדק, אף אם יאבד העולם!

ואלה הם הסיכומים הקצרים של הוועידות הכל־רוסיות של המועצות בתולדות המהפכה הרוסית:

הוועידות הכל־רוסיות של הסובייטים	מספר הצירים	מספר הצירים הבולשביקים	% הבולשביקים
ה־1 (3.6.1917)	790	103	13
ה־2 (25.10.1917)	675	343	51
ה־3 (10.1.1918)	710	434	61
ה־4 (14.3.1918)	1,232	795	64
ה־5 (4.7.1918)	1,164	773	66

די להסתכל במספרים אלה כדי להבין, מדוע ההגנה על האספה המכוננת או הדיבורים (כגון דיבורי קאוטסקי) על כך, שלבולשביקים אין רוב באוכלוסיה, מתקבלים אצלנו בצחוק בלבד.

החוקה הסובייטית

כפי שציינתי כבר, שלילת זכות־הבחירה מהבורגנות אינה מהווה סימן הכרחי, מחוייב המציאות, של הדיקטטורה הפרולטרית. גם ברוסיה הבולשביקים, אשר זמן רב לפני מהפכת אוקטובר העלו את הסיסמה של הדיקטטורה הזאת, לא דיברו מראש על שלילת זכות־הבחירות מהמנצלים, חלק־הרכב זה של הדיקטטורה בא לעולם לא „על־פי תוכנית" של מפלגה מסויימת, אלא צמח וגדל מאליו במהלך המאבק. ההיסטוריון קאוטסקי לא הבחין, כמובן, בכך. הוא לא הבחין, כי הבורגנות, עוד בימי שליטת המנשביקים (עושי־הפשרה עם הבורגנות) במועצות, היא שבידלה את עצמה מן המועצות, החרימה אותן, הציבה את עצמה נגדן, רחשה מזימות נגדן. המועצות התהוו בלי חוקה כלשהי ולמעלה משנה (מאביב 1917 עד קיץ 1918) התקיימו בלי כל חוקה. חרונה של הבורגנות נגד הארגון העצמאי והכל־יכול (שכן מקיף־כל) של המדוכאים, מאבק — חסר בושה, המתנהל מטעמי בצע, המזוהם ביותר — מאבק זה של הבורגנות נגד המועצות, ולבסוף השתתפותה הגלויה של הבורגנות (מן הקאדטים עד הס"רים הימניים, ממיליוקוב עד קרנסקי)

בקשר הקורנילובי — כל אלה הכשירו את הוצאתה הפורמאלית של הבורג־נות מהמועצות.

קאוטסקי שמע על הקורנילובשצ׳ינה, אך הוא יורק ממרומי־גדלותו על העובדות ההיסטוריות ועל מהלך המאבק וצורותיו, הקובעים את צורות הדיקטטורה: וכי מה עניין כאן, באמת, לעובדות, אם המדובר הוא בדמו־קרטיה „טהורה". „ביקורתו" של קאוטסקי, המכוונת נגד שלילת זכות הבחירה מהבורגנות, מציינת משום־כך... בתמימות מתקתקה כזאת, שהיתה אולי נוגעת עד הלב אילו באה מילד, והמעוררות תיעוב כאשר באה מאדם, אשר רשמית טרם הוכר כלקוי־שכל.

„...אילו בעלי־ההון, עם קיום זכות־הבחירה כללית, היו מהווים מיעוט קטן, היו משלימים יותר מהר עם גורלם" (33) ...מלבב, לא כן? קאוטסקי החכם ראה פעמים רבות בהיסטוריה — ובכלל יודע מצויין מהסתכלות בחיי המציאות — בעלי־אחוזות ובעלי־הון כאלה, המתחשבים ברצונו של רוב המדוכאים. קאוטסקי החכם עומד איתן על נקודת ראותה של „האופוזיציה", כלומר, על נקודת־ראותו של מאבק פנים־פארלמנטרי. וכך אמנם כותב הוא בדיוק מילולי: „אופוזיציה" (עמ׳ 34 ורבים אחרים).

הו, היסטוריון ומדינאי מלומד! כדאי היה לך לדעת, כי „אופוזיציה" היא מושג של מאבק־שלום, של מאבק פארלמנטרי בלבד, כלומר, מושג התואם סיטואציה לא־מהפכנית, מושג התואם את „היעדר המהפכה". במהפכה מדובר על אוייב אכזרי ללא־רחם במלחמת אזרחים — שום קינות ריאק־ציוניות של בורגני זעיר, הירא מפני מלחמה כזאת כשם שירא מפניה קאוטסקי, לא ישנו עובדה זאת. לראות מנקודת־ראות של „אופוזיציה" את שאלת מלחמת־האזרחים האכזרית, כאשר הבורגנות אינה נרתעת מכל פשע — דוגמת אנשי ורסאיי וקנוניותיהם עם ביסמארק מעידות על משהו לגבי כל אדם, המתייחס להיסטוריה לא כפטרושקה של גוגול — כאשר הבורגנות קוראת לעזרה מדינות זרות ומרבה בתככים יחד עימן נגד המהפכה, הרי זה ממש קומיות. הפרולטריון המהפכני חייב, בדומה ל„יועץ הבלבול" קאוטסקי, לחבוש מצנפת לילה ולראות את הבורגנות, המארגנת התקוממויות קונטר־מהפכניות של דוטוב, קראסנוב, של הצ׳כים, המשלמת מיליונים לחבלנים — לראות אותה כ„אופוזיציה" לגאלית. הו, עמקות־מחשבה!

את קאוטסקי מעניין הצד הפורמאלי־משפטי בלבד של הדבר, ובקוראך את שיקוליו על החוקה הסובייטית, הנך נזכר בלי־משים בדברי בבל: המשפטנים הם אנשים ריאקציוניים עד תוך־תוכם. „למעשה — כותב קאוטסקי — אין להפוך את בעלי־ההון בלבד לנטולי־זכויות. וכי מיהו בעל־הון כזה מבחינה יורידית? בעל־נכסים? אפילו בארץ כגרמניה, שהרחיקה

לכת בדרך הקידמה הכלכלית, והפרולטריון בה רב־מספר הוא — כינון רפובליקה סובייטית היה הופך המונים רבים לנטולי זכויות פוליטיות. באימפריה הגרמנית בשנת 1907 היווה מספר העסוקים בעבודת־ייצור ובני משפחותיהם ב־3 קבוצות גדולות — חקלאות, תעשייה ומסחר — כ־35 מיליון בקבוצת הפקידים והפועלים השכירים, ובקבוצית העצמאיים כ־17 מיליון. ובכן, המפלגה היתה יכולה להוות רוב בקרב הפועלים השכירים, אך מיעוט בקרב האוכלוסיה" (עמ' 33).

הנה זוהי אחת הדוגמות לשיקולי קאוטסקי. נו, האין זאת גניחת־תחנונים קונטר־מהפכנית של בורגני? מדוע, אדון קאוטסקי, הכנסת לסוג נטולי־זכויות את כל „העצמאיים", בזמן שהנך יודע מצויין, כי הרוב העצום של האיכרים הרוסיים אינו מחזיק פועלים שכירים, כלומר, אין נוטלים מהם את הזכויות? האם אין זה זיוף?

מדוע אתה, כלכלן מלומד, לא הבאת נתונים, הידועים לך היטב והכלולים באותה סטאטיסטיקה גרמנית משנת 1907 על העבודה השכירה בחקלאות לפי סיווג המשקים לקבוצות? מדוע לא הראית לפועלים הגרמ־ניים, לקוראי חוברתך, נתונים אלה, והרי על־פיהם היה מתברר, כמה מ נ צ ל י ם, מה מעטים הם המנצלים מכל המספר של „בעלי־המשקים בכפר" לפי הסטאטיסטיקה הגרמנית?

משום שהרנגאטיות שלך הפכה אותך למלשין פשוט של הבורגנות.

בעל־ההון, רואים אתם, הוא מושג יורידי בלתי־מוגדר, וקאוטסקי על פני כמה עמודים מתקיף חריפות את „השרירות" של החוקה הסובייטית. „מדען רציני" זה מתיר לבורגנות האנגלית לעבד מאות בשנים חוקה בורגנית חדשה (חדשה לגבי ימי־הבינים), ואילו לנו, לפועלי ואיכרי רוסיה, נציג זה של מדע־המשרתים אינו נותן מועד כלשהו, מזרז אותנו. מאיתנו דורש הוא חוקה מעובדת עד האות האחרונה בחודשים מספר...

...„שרירות"! חישבו רגע־קט, איזו תהום של התרפסות מזוהמת לפני הבורגנות, של דיקדוקי עניות מקהים, מתגלית על־ידי תוכחה כזאת. כאשר המשפטנים הבורגניים והריאקציוניים על־פי־רוב עד תוך־תוכם בארצות הקאפיטליסטיות מאות או עשרות בשנים עיבדו כללים מפורטים ביותר, כתבו עשרות ומאות כרכים של חוקים והסברי־חוקים המדכאים את הפועל, הכובלים את ידיו ורגליו של העני, המעמידים אלפי תואנות ומכשולים בפני כל אדם עמל פשוט מבני־העם — הו, אזי הליברלים הבורגניים והאדון קאוטסקי אינם רואים כאן „שרירות"! כאן „בסדר" ו„חוקיות"! כאן הכל מחושב, כתוב ורשום, כיצד אפשר „לסחוט עד תום" את העני. כאן יש אלפי עורכי־דין ופקידים בורגניים (עליהם קאוטסקי בכלל עובר בשתיקה, כנראה, דווקא משום כך, שמארכס שיווה חשיבות עצומה לשבירת המכונה

הפקידותית...) — עורכי־דין ופקידים, היודעים לפרש את החוקים כך, שהפועל והאיכר הבינוני לעולם לא יוכלו לפרוץ את מחסומי־התייל של חוקים אלה. זאת — איננה „שרירות" של הבורגנות, איננה דיקטטורה של המנצלים, המזוהמים ורודפי־הבצע, ששתו לרוויה מדמו של העם — לא מינה ולא מקצתה. זוהי — „דמוקרטיה טהורה", המיטהרת מדי־יום יותר ויותר.

וכאשר המעמדות העמלים והמנוצלים, לראשונה בהיסטוריה, בהיותם מנותקים על־ידי המלחמה האימפריאליסטית מאחיהם שמעבר לגבול, הרכיבו את המועצות שלהם, קראו לבנייה פוליטית את אותם ההמונים — אשר הבורגנות דיכאתם, הקהתה את חושיהם — והתחילו בעצמם לבנות מדינה חדשה, פרולטרית, התחילו בלהט המאבק האכזרי, באש מלחמת־האזרחים, להתוות את ההנחות היסודיות על מדינה בלי מנצלים — אזי כל בני־הבליעל של הבורגנות, כל הכנופיה של מוצצי־הדם, יחד עם מתרפסם קאוטסקי, פתחו בזעקה על „שרירות"! ובאמת, כיצד יכולים בערים אלה, הפועלים והאיכרים, „אספסוף" זה לפרש את חוקיהם שלהם? היכן יקחו הם את רגש הצדק — הם, העמלים הפשוטים, שאינם נהנים מעצותיהם של עורכי־דין מלומדים, של סופרים בורגניים, של קאוטסקים ושל הפקידים הוותיקים, החכמנים?

מנאומי ב־28.4.1918 [25] מצטט אדון קאוטסקי את המלים: ...„ההמונים עצמם קובעים את הסדר והמועדים של הבחירות"... ו„הדמוקרט הטהור" קאוטסקי מסיק:

...„ובכן, העניין הוא, כנראה, בכך, כי כל אספת בוחרים קובעת לפני ראות עיניה את סדר הבחירות. השרירות והאפשרות להיפטר מאלמנטים אופוזיציוניים בלתי־נוחים בקרב הפרולטריון עצמו תובאנה בדרך זו עד לדרגה עליונה" (עמ' 37).

נו, במה נבדלים דברים אלה מדברי קולי שופך־דיו, שנשכר על־ידי בעלי־ההון, הצווח על דיכוי הפועלים החרוצים, „הרוצים לעבוד", על־ידי ההמון בשעת שביתה? מדוע הקביעה הפקידותית־בורגנית של סדר הבחירות בדמוקרטיה בורגנית „טהורה" איננה שרירות? מדוע רגש הצדק אצל ההמונים, שקמו למאבק נגד מנצליהם מדורי־דורות, אצל ההמונים הרוכשים בקיאות והבנה והמתחשלים במאבק נואש זה, צריך להיות ירוד יותר, מאשר אצל קומץ פקידים, אינטליגנטים, עורכי־דין, שחונכו על הדעות הקדומות הבורגניות?

קאוטסקי — סוציאליסט אמיתי, בל תעזו לחשוד בכנותו של אבי־משפחה מכובד מאוד זה, של אזרח ישר־מן־הישרים זה. הוא מצדד נלהב ומשוכנע של נצחון הפועלים, של המהפכה הפרולטרית. הוא היה רוצה אך זאת בלבד, שאינטליגנטים מתקתקים זעיר־בורגנים וקרתנים צבועים במצ־

נפות־הלילה שלהם, תוזילה—עד לתנועת ההמונים, עד למאבקם העז והמלא־חימה נגד המנצלים, ובהחלט בלי מלחמת אזרחים — היו מחברים את תקנון התפתחותה של המהפכה, תקנון מתון ומסודר...

בהתמרמרות מוסרית עמוקה המלומד־לעילא שלנו יודושקה גולובליב* מספר לפועלים הגרמניים ב־14.4.1918, כי הוועד־הפועל המרכזי הכל־רוסי של המועצות החליט להוציא מהמועצות את נציגי מפלגת הס"רים הימניים והמנשביקים. „צעד זה — כותב יודושקה קאוטסקי, הלוהט כל־כולו מזעם אצילי — מכוון לא נגד אישים מסויימים, שביצעו מעשים מסויימים, הראויים לעונש... חוקת הרפובליקה הסובייטית אינה אומרת דבר על חסינות הצירים — חברי המועצות. לא אישים מסויימים, אלא מפלגות מסויימות מוצאות כאן מן המועצות" (עמ' 37).

כן, זה באמת מזוּוע, זוהי נסיגה בלתי־נסבלת מדמוקרטיה טהורה, אשר לפי תקנותיה יבצע את המהפכה יודושקה קאוטסקי המהפכני שלנו. אנו, הבולשביקים הרוסיים, חייבים היינו תחילה להבטיח חסינות לסאבינקו־בים ושות', לליברדנים[26] ולפוטריסובים („האקטיביסטים")[27] ושות', לאחר־מכן לכתוב ספר־חוקים פלילי המכריז, כי „חייבת עונש" ההשתתפות במלחמה הקונטר־מהפכנית הצ'כוסלובקית, או ברית באוקראינה ובגרוזיה עם האימפריאליסטים הגרמניים נגד פועלי ארצם, ורק לאחר־מכן, על יסוד ספר־חוקים פלילי זה, היינו רשאים, בהתאם ל„דמוקרטיה הטהורה", להוציא מן המועצות „אישים מסויימים". ועם זאת מאליו מובן, כי הצ'כוסלובקים, המקבלים באמצעות הסאבינקובים, הפוטריסובים והליברדנים (או בעזרת תעמולתם) כסף מבעלי־ההון האנגלו־צרפתיים, וכן הקראסנובים המקבלים פגזים מהגרמנים בעזרת המנשביקים של אוקראינה וטביליסי, היו יושבים בהכנעה ובשקט, עד אשר אנו נכין ספר־חוקים פלילי נכון, וכדמוקרטים טהורים היינו מסתפקים בתפקיד של „אופוזיציה"...

התמרמרות מוסרית לא פחות חזקה מעוררת אצל קאוטסקי העובדה, כי החוקה הסובייטית שוללת זכות בחירה מאלה, „המחזיקים פועלים שכירים לשם הפקת רווח". „העובד בבית או בעל־עסק קטן — כותב קאוטסקי — עם שוליה אחד, יכול לחיות ולהרגיש כפרולטר ממש, והנה הוא נטול זכות בחירה" (עמ' 36).

איזו נסיגה מ„דמוקרטיה טהורה"! איזה אי־צדק! עד עתה, אמנם, הניחו כל המארכסיסטים ואישרו זאת באלפי עובדות, כי בעלי־עסק זעירים הם מנצלי פועלים שכירים חסרי־מצפון וקמצנים מהקשים ביותר. אך יודושקה קאוטסקי נוטל, כמובן, לא את מעמד בעלי־עסק זעירים (ומי

---

* הגיבור הראשי בספרו של סלטיקוב־שצ'דרין „האדונים גולובליבים" (המתרגם).

זה בדה את התיאוריה הנפסדת של מאבק מעמדי ?), אלא אנשים בודדים, מנצלים כאלה, „החיים ומרגישים כפרולטרים גמורים". „אגנסה החסכנית" המפורסמת, אשר זה מכבר חשבוה למתה, קמה לתחיה מתחת לעיטו של קאוטסקי. את אגנסה החסכנית הזאת בדה והכניס לשימוש בספרות הגרמנית כמה עשרות שנים לפני־כן „הדמוקרט הטהור", הבורגני יבגני ריכטר. הוא ניבא אסונות שאין לתארם מהדיקטטורה של הפרולטריון, מהפקעת ההון של המנצלים; הוא היה שואל בארשת פנים תמימה, מיהו בעל־הון מבחינה יורידית. הוא נטל דוגמה מתופרת עניה וחסכנית („אגנסה החסכנית") אשר „הדיקטטורים של הפרולטריון" רעי־הלב נוטלים ממנה את פרוטותיה האחרונות. היה זמן, כאשר כל הסוציאל־דמוקרטיה הבורגנית ליגלגה ל„אגנסה חסכנית" זו של הדמוקרט הטהור יבגני ריכטר. אך הדבר היה זה מכבר, לפני זמן כה רב, כאשר חי עדיין בבל, שאמר בגלוי ובכנות את האמת, כי הנה במפלגתנו הרבה נאציונל־ליברלים; היה זה לפני זמן כה רב, כאשר קאוטסקי עדיין לא היה רנגאט.

עתה „אגנסה החסכנית" קמה לתחיה בדמותו של „בעל־עסק זעיר עם שוליה אחד, החי ומרגיש כפרולטר ממש". הבולשביקים הרעים פוגעים בו, נוטלים ממנו את זכות הבחירה. אמנם, „כל אספת־בחירות", כפי שאומר אותו קאוטסקי עצמו, יכולה ברפובליקה הסובייטית להרשות להיכנס לאומן זעיר ועני, הקשור, נניח, בבית־חרושת מסויים, אם הוא, באופן יוצא מן הכלל, אינו מנצל, אם הוא באמת „חי ומרגיש כפרולטר ממש". אך האם אפשר להסתמך על ידיעת־החיים, על רגש־הצדק של אדם בלתי־מסודר והפועל (הו, זוועה!) בלי תקנון של אספת פועלי בית־חרושת פשוטים? האין זה ברור, כי מוטב להעניק זכות בחירה לכל המנצלים, לכל אלה, המעסיקים פועלים שכירים, מאשר להסתכן באפשרות, כי הפועלים יפגעו ב„אגנסה החסכנית" וב„אומן זעיר החי ומרגיש כפרולטר ממש"?

* *
*

יחרפו־נא הנבלים הבזויים של הרנגאטיות — הזוכים לברכת הבורגנות והסוציאל־שוביניסטים* — את חוקתנו הסובייטית על כך, שהיא שוללת

---

* זה עתה קראתי את המאמר הראשי ב„עתון הפראנק־פורט,)22.10.1918, מס' 293), החוזר ומספר בהתפעלות נלהבת על חוברת קאוטסקי. עתון אנשי־הבורסה שבע־רצון. בוודאי! ואילו חבר מברלין כותב לי, כי „פורטברטס", עתון השיידמאנים, הכריז באחד ממאמריו שהוא מוכן לחתום את שמו מתחת כל שורה כמעט של קאוטסקי. אנו מברכים, מברכים!

את זכות־הבחירה מהמנצלים. טוב הדבר, שכן זה ימריץ ויעמיק את הפילוג בין הפועלים המהפכניים באירופה לבין השיידמאנים והקאוטסקים, הרנודלים והלונגה, ההנדרסונים והמאקדונלדים, המנהיגים הישנים והבוגדים הישנים של הסוציאליזם.

ההמונים של המעמדות המדוכאים, המנהיגים הישרים ובעלי־ההכרה מקרב הפרולטרים המהפכניים יהיו לצידנו. די לאפשר לפרולטרים כאלה ולהמונים אלה להכיר את חוקתנו הסובייטית, והם מייד יאמרו: הנה היכן הם א נ ש י נ ו האמיתיים, הנה היכן היא מפלגת הפועלים האמיתית, ממשלת־הפועלים האמיתית, שכן היא אינה מרמה את הפועלים בפיטפוט על רפורמות, כפי שרימו אותנו כל המנהיגים שהוזכרו לעיל, אלא נאבקת ברצינות נגד המנצלים, מבצעת ברצינות את המהפכה, נאבקת למעשה למען שחרורם המלא של הפועלים.

אם מהמנצלים נשללה זכות־הבחירה בידי המועצות לאחר „פראקטיקה" שנתית של המועצות פירוש הדבר, כי מועצות אלו הן באמת אירגונים של ההמונים המדוכאים, ולא של סוציאל־אימפריאליסטים וסוציאל־פאציפסטים שנמכרו לבורגנות. אם מועצות אלו שללו את זכות־הבחירה מהמנצלים, פירוש הדבר, כי המועצות אינן מוסדות של פשרנות זעיר־בורגנית עם בעלי־ההון, אינם מוסדות של קישקוש פארלמנטרי (של הקאוטסקים, הלונגה והמאקדונלדים), אלא מוסדות של פרולטריון מהפכני ממש, המנהל מאבק לחיים ולמוות עם המנצלים.

„ספרו של קאוטסקי כמעט ואינו ידוע כאן", כותב לי מברלין, בימים אלה (היום — 30.10) חבר בקיא למדי. הייתי מייעץ לשגרירים שלנו בגרמניה ובשווייצריה לא לחוס על אלפים לקניית ספר זה בסיטונות ולחלקו חינם לפועלים בעלי־ההכרה, כדי לרמוס בבוץ אותה סוציאל־דמוקרטיה „אירופית" — קרי: אימפריאליסטית ורפורמיסטית — שזה מכבר הפכה ל„פגר מסריח".

* *
*

בסוף ספר זה, בעמ' 61 ו־63, בוכה מרה האדון קאוטסקי על כי „התיאוריה החדשה" (כפי שהוא מכנה את הבולשביזם מפחד לנגוע בניתוח הקומונה הפאריסאית על־ידי מארכס ואנגלס) „מוצאת לה מצדדים אפילו בקרב הדמוקרטיות הוותיקות, כמו, למשל, שווייצריה". „לא־מובן" לו, לקאוטסקי, „אם את התיאוריה הזאת מקבלים הסוציאל־דמוקרטים הגרמניים".

לא, זה מובן בהחלט, שכן נמאסו כבר על ההמונים המהפכנים, לאחר הלקח הרציני של המלחמה, השיידמאנים והקאוטסקים כאחד.

„אנו" תמיד היינו בעד הדמוקרטיה — כותב קאוטסקי — ולפתע אנו עצמנו נוותר עליה!

„אנו", האופורטוניסטים של הסוציאל־דמוקרטיה, תמיד היינו נגד הדיקטטורה של הפרולטריון, והקולבים ושות' מכבר אמרו זאת בגילוי־לב. קאוטסקי יודע זאת ולשווא מניח הוא, כי יעלים מעיני הקוראים את העובדה הבולטת־לעין של „שיבתו לחיק" הברנשטיינים והקולבים.

„אנו", המארכסיסטים המהפכניים, מעולם לא יצרנו לעצמנו אליל מדמוקרטיה „טהורה" (בורגנית). פליכאנוב בשנת 1903 היה, כידוע, מארכסיסט מהפכני (עד למיפנהו המעציב שהביאו לעמדת שיידמאן רוסי). ופליכאנוב אמר אז בוועידת המפלגה, שדנה בקבלת הפרוגראמה, כי הפרולטריון במהפכה יטול, בעת הצורך, את זכות־הבחירה מבעלי־ההון, יפזר כל פארלמנט שהוא, אם הוא יתגלה כקונטר־מהפכני. כי דווקא השקפה כזאת היא היחידה התואמת את המארכסיזם, זאת יראה כל אדם אפילו מהכרזות מארכס ואנגלס, שהבאתי לעיל. זה נובע באופן בולט מכל יסודות המארכסיזם.

„אנו", המארכסיסטים המהפכנים, לא הופענו בפני העם בנאומים כאלה, בהם אהבו להופיע הקאוטסקיאנים מכל האומות, בהתרפסם לפני הבורגנות, בחקותם את הפארלמנטריזם הבורגני, בעוברם בשתיקה על האופי הבורגני של הדמוקרטיה בימינו ובדורשם אך את הרחבתה, את הבאתה עד הסוף.

„אנו" אמרנו לבורגנות: אתם, מנצלים וצבועים, מדברים על דמוק־רטיה, ושמים בו־בזמן על כל צעד ושעל אלפי מכשולים בדרך להשתתפותם של המוני המדוכאים במדיניות. אנו תופסים אתכם בלשונכם ודורשים, למען המונים אלה, את הרחבת הדמוקרטיה הבורגנית ש ל כ ם, כדי להכשיר את ההמונים למהפכה למען מיגורכם, המנצלים. ואם אתם, המנצלים, תנסו לגלות התנגדות למהפכתנו הפרולטרית, נכניע אתכם ללא־רחם, נשלול מכם את הזכויות, ולא די בכך: לא ניתן לכם לחם, שכן ברפובליקה הפרו־לטרית שלנו יהיו המנצלים נטולי־זכויות, משוללי אש ומים, שכן אנו ברצינות, ולא לפי הדוגמה השיידמאנית או הקאוטסקיאנית, סוציאליסטים.

הנה כיצד דיברנו וכיצד נדבר „אנו", המארכסיסטים המהפכניים. ודווקא משום כך ההמונים יהיו בעדנו, יהיו עימנו, ואילו השיידמאנים והקאוטסקים ישארו בבור־הזבל של הרנגאטים.

קאוטסקי בשיכנועו כי רב רואה ומכנה את עצמו אינטרנציונליסט. הוא מציג את השיידמאנים כ„סוציאליסטים ממשלתיים". בהגינו על המנשביקים (קאוטסקי אינו אומר ישירות, כי הוא סולידארי עימם, אך מביא את השקפותיהם במלואן), קאוטסקי גילה במוחשיות עילאית, מהו הסוג של „האינטרנאציונליזם" שלו. ומאחר שקאוטסקי אינו בודד, אלא נציגו של זרם, שגדל בהכרח בתנאים של האינטרנאציונל השני (לונגה בצרפת, טוראטי באיטליה, נובס וגרים, גראבר ונאֶן בשווייצריה, ראמסיי מאקדונלד באנגליה ודומיהם), הרי לעמוד על „האינטרנאציונליזם" של קאוטסקי מאלף למדי.

בהדגישו, כי המנשביקים גם הם היו בצימרוואלד (דיפלומה, בלי ספק, אבל... דיפלומה רקובה במקצת), קאוטסקי מתאר כדלקמן את השקפות המנשביקים, להן מסכים הוא:

...„המנשביקים רצו בשלום כללי. הם רצו, כי כל הנלחמים יקבלו את הסיסמה: ללא סיפוחים ושילומים. כל עוד לא הושג הדבר חייב היה הצבא הרוסי, לפי השקפה זאת, לעמוד מוכן לקרב. ואילו הבולשביקים דרשו שלום מיידי בכל מחיר, הם היו מוכנים, בעת הצורך, לכרות שלום נבדל, הם התאמצו לאלץ את כריתתו בכוח, בהגבירם את הדזורגניזציה של הצבא, הגדולה בלאו־הכי" (עמ' 27). הבולשביקים חייבים היו, לדעת קאוטסקי, לא ליטול את השלטון ולהסתפק באספה המכוננת.

ובכן, האינטרנאציונליזם של קאוטסקי והמנשביקים כל עיקרו הוא: מהממשלה הבורגנית האימפריאליסטית לדרוש רפורמות, אולם להמשיך בתמיכה בה, להמשיך בתמיכה במלחמה המנוהלת בידי ממשלה זו, כל עוד כל הצדדים הנלחמים לא יקבלו את הסיסמה: בלי סיפוחים ושילומים. השקפה כזאת הביעו לא פעם גם טוראטי, גם הקאוטסקיאנים (האזה ואחרים), גם לונגה ושות' שהכריזו, כי אנו, לאמור, בעד „הגנת המולדת".

מבחינה תיאורטית זוהי אי־יכולת מוחלטת להיבדל מהסוציאל־שוביניסטים וערבוביה מוחלטת בשאלה של הגנת המולדת. מבחינה פוליטית זוהי המרת האינטרנאציונליזם בנאציונליזם קרתני ומעבר לצד הרפורמיזם, התכחשות למהפכה.

הודאה ב„הגנת המולדת" היא, מנקודת־ראותו של הפרולטריון, הצדקת המלחמה הזאת, הכרה בחוקיותה. ומאחר שהמלחמה ממשיכה להיות מלחמה אימפריאליסטית (הן במונרכיה והן ברפובליקה) — ללא הבדל היכן ניצבים צבאות האויב ברגע הנתון, בארצי או בארץ זרה — הרי הודאה בהגנת המולדת היא למעשה תמיכה בבורגנות האימפריאליסטית, החמסנית,

בגידה גמורה בסוציאליזם. ברוסיה גם בימי קרנסקי, ברפובליקה הבורגנית־דמוקרטית, המשיכה המלחמה להיות אימפריאליסטית, שכן ניהלה אותה הבורגנות בתור מעמד שליט (והרי המלחמה היא „המשך המדיניות"); והביטוי המוחשי ביותר לאופייה האימפריאליסטי של המלחמה היו ההסכמים הסודיים על חלוקת העולם ועל שוד ארצות זרות, שנכרתו בידי הצאר לשעבר עם בעלי־ההון של אנגליה וצרפת.

המנשביקים רימו בשיפלות את העם, בהציגם מלחמה כזאת כמלחמת הגנה או כמלחמה מהפכנית. קאוטסקי, בהסכימו עם מדיניות המנשביקים, מאשר את אונאת העם, את תפקיד הבורגנים הזעירים, המשרתים את הבורגנות על־ידי אונאת הפועלים הרותמים אותם במרכבת האימפריאליסטים. קאוטסקי מבצע מדיניות קרתנית טיפוסית צבועה וצרת־אופק, בדמותו בנפשו (ובהחדירו להכרת ההמונים מחשבת־הבל), כאילו הצגת סיסמה משנה את העניין. כל ההיסטוריה של הדמוקרטיה הבורגנית מוקיעה אשלייה זו: הדמוקרטים הבורגניים לשם אונאת העם תמיד העלו ותמיד מעלים „סיסמות" ככל שתירצו. העניין הוא בבדיקת כנותן, בעימות המעשים עם הדיבורים, כדי לא להסתפק במליצה אידיאליסטית או במליצת־תעתועים, אלא לחתור ולמצוא ריאליות מעמדית. המלחמה האימפריאליסטית פוסקת להיות אימפריאליסטית לא בעת שנוכלים או בעלי־מליצות, או קרתנים צבועים וצרי־אופק מעלים „סיסמה" מתקתקה — אלא כאשר מעמד, המנהל מלחמה אימפריאליסטית והקשור בה במיליוני חוטים כלכליים (ואף חבלים), ממוגר למעשה, וליד הגה השלטון מחליף אותו המעמד המהפכני האמיתי — הפרולטריון. בדרך אחרת אין כל אפשרות להיחלץ ממלחמה אימפריאליסטית — וכן מהעולם האימפריאליסטי, עולם החמסנים.

בהסכימו למדיניות־החוץ של המנשביקים, בהציגו מדיניות זו כאינטרנאציונליסטית וצימרוואלדית, קאוטסקי, ראשית, מראה בכך את כל רקבונו של הרוב הצימרוואלדי, האופורטוניסטי (לא לשווא, אנו, השמאל הצימרוואלדי,[28] מייד הסתייגנו מרוב זה!), ושנית — וזה עיקר העיקרים — קאוטסקי עובר מעמדת הפרולטריון לעמדת הבורגנות הזעירה, מעמדה מהפכנית לעמדה רפורמיסטית.

הפרולטריון נאבק למיגור מהפכני של הבורגנות האימפריאליסטית, הבורגנות הזעירה — „לשכלול" רפורמיסטי של האימפריאליזם, להסתגלות אליו, לכניעה בפניו. כאשר קאוטסקי היה מארכסיסט עדיין, למשל, בשנת 1909, כאשר כתב את „הדרך לשלטון", הגן הוא אמנם על הרעיון של אי־נמנעות המהפכה כתוצאה ממלחמה, דיבר על התקרבות תקופת המהפכות. המאניפסט הבאזלי של שנת 1912 אומר במישרין ובהחלטיות על מהפכה פרולטרית בקשר לאותה מלחמה אימפריאליסטית עצמה בין הקבוצות

הגרמנית והאנגלית, שאמנם פרצה בשנת 1914. ובשנת 1918, כאשר כתוצאה מהמלחמה התחילו המהפכות, הרי במקום להסביר את אי־נמנעותן, לשקול ולעיין עד הסוף בטאקטיקה המהפכנית, באמצעים ובתכססים של הכנה לקראת המהפכה, התחיל קאוטסקי לכנות את הטאקטיקה הרפורמיסטית של המנשביקים — אינטרנאציונליזם. האם אין זו רנגאטיות?

קאוטסקי משבח את המנשביקים בשל כך, שעמדו בתוקף על שמירת כוננותו הקרבית של הצבא. ואילו את הבולשביקים מגנה הוא, על שהגבירו את „הדזורגניזציה של הצבא", הגדולה כבר בלאו־הכי. ופירושו של דבר — לשבח את הרפורמיזם ואת הכניעה לבורגנות האימפריאליסטית, לגנות את המהפכה, להתכחש לה. כי שמירת הכוננות הקרבית פירושה היה גם בימי קרנסקי קיום הצבא על פיקודו הבורגני (ויהיה אף רפובליקני). ידוע לכל — ומהלך המאורעות הוכיח זאת בעליל — כי צבא רפובליקני זה שמר על הרוח הקורנילובית הודות לסגל הפיקודי הקורנילובי. הקצינות הבורגנית לא יכלה שלא להיות קורנילובית, שלא להימשך אל האימפריא־ליזם, שלא לדכא בכוח את הפרולטריון. להשאיר את כל יסודות המלחמה האימפריאליסטית כפי שהיו, את כל יסודות הדיקטאטורה הבורגנית, לתקן קטנות, לייפות זוטות („רפורמות") — הנה בכך התמצתה למעשה הטאקטיקה המנשביסטית.

ולהיפך. בלי „דזורגניזציה" של הצבא לא בוצעה ואין שום אפשרות לבצע כל מהפכה גדולה. שכן הצבא הוא המכשיר הנוקשה ביותר של תמיכה במשטר הישן, המעוז המאובן של המשמעת הבורגנית, של תמיכה בשליטת ההון, שמירה וחינוך של כניעה עבדותית וכפיפות העמלים להון. הקונטר־מהפכה מעולם לא סבלה, לא יכלה לשאת בצד הצבא פועלים מזויינים. בצרפת — כתב אנגלס — הפועלים היו מזויינים לאחר כל מהפכה; „לכן לגבי הבורגנים, שעמדו ליד הגה השלטון במדינה, הצוו הראשון היה פירוק הפועלים מנשקם".[29] הפועלים המזויינים היו הנבט הראשון של צבא חדש, תא אירגוני של משטר חברתי חדש. לדרוס תא זה, לא לתת לו לגדול — היה הצו הראשון של הבורגנות. הצו הראשון של כל מהפכה מנצחת — מארכס ואנגלס הדגישו זאת פעמים רבות — היה: לשבור את הצבא הישן, לפזרו, להחליפו בחדש. מעמד חברתי חדש, העולה לשלטון, מעולם לא יכול היה ואינו יכול גם עתה להשיג שלטון זה ולחזקו, אלא לאחר שניוון ופירק לגמרי את הצבא הישן („דזורגניזציה" — צווחים על כך הקרתנים הריאקציוניים או פשוט הקרתנים הפחדנים); אלא לאחר שעבר תקופה קשה ביותר, רבת־סבל וייסורים ללא כל צבא (תקופה רבת־ייסורים כזאת עברה גם המהפכה הצרפתית הגדולה); אלא לאחר שיצר בהדרגה, במלחמת־אזרחים קשה, צבא חדש, משמעת חדשה, אירגון צבאי

חדש של מעמד חדש. ההיסטוריון קאוטסקי הבין זאת לפנים. הרנגאט קאוטסקי שכח זאת.

מה זכות לקאוטסקי לקרוא לשיידמאנים „סוציאליסטים ממשלתיים", אם הוא אומר „הן" לטאקטיקה של המנשביקים במהפכה הרוסית? המנשביקים, שתמכו בקרנסקי, שנכנסו למועצת השרים שלו, היו כמו־כן סוציאליסטים ממשלתיים. ממסקנה זאת לא יוכל קאוטסקי בשום אופן להת־חמק, אם רק ינסה להציב את השאלה בדבר מעמד שליט, המנהל מלחמה אימפריאליסטית. אך קאוטסקי נמנע מלהציב שאלה על המעמד השליט. שאלה, שהיא בבחינת חובה לגבי מארכסיסט, כי עצם הצבת שאלה זו היתה מוקיעה את הרנגאט.

הקאוטסקיאנים בגרמניה, הלונגטיסטים בצרפת, טוראטי ושות' באיטליה מעלים את השיקול הבא: הסוציאליזם מותנה בשוויון ובחופש האומות, בהגדרתן העצמית; לכן, כאשר מתקיפים את ארצנו, כאשר צבא האויב פורץ לארצנו, זכות וחובה היא לסוציאליסטים להגן על המולדת. אך שיקול זה, מבחינה תיאורטית, הינו או התעללות גמורה בסוציאליזם, או תחבולת נוכלים, ומבחינה פוליטית־מעשית שיקול זה מזדהה עם שיקולו של איכרון חשוך לגמרי, שאינו מסוגל אף לחשוב על אופיה הסוציאלי, המעמדי של המלחמה ועל משימותיה של מפלגה מהפכנית בעת מלחמה ריאקציונית.

הסוציאליזם מתנגד לאלימות כלפי האומות. אין כל ספק בדבר. אך הסוציאליזם הוא בכלל נגד כפייה על בני־אדם. אולם, חוץ מאנארכיסטים־נוצרים וחסידי טולסטוי, איש לא הסיק עדיין מכך, כי הסוציאליזם נגד כפייה מהפכנית. ופירוש הדבר — לדבר על „אלימות" בכלל, בלי לבחון את התנאים, המבדילים אלימות ריאקציונית ממהפכנית, הווה אומר, להיות קרתן, המתכחש למהפכה, או פשוט לרמות את עצמך ואחרים בסופיסטיקה.

אותו הדבר מתייחס גם לאלימות נגד האומות. כל מלחמה מהותה — אלימות נגד האומות, אך אין זה מפריע לסוציאליסטים להיות בעד מלחמה מהפכנית. האופי המעמדי של המלחמה זוהי השאלה היסודית העומדת בפני סוציאליסט (אם איננו רנגאט). המלחמה האימפריאליסטית של שנות 1914—1918 הינה מלחמה בין שתי קבוצות של בורגנות אימפריאליסטית לחלוקת העולם, חלוקת השלל, בעד שדידת אומות קטנות וחלשות והחנקתן. הערכה כזאת של מלחמה נתן המאניפסט הבאזלי של שנת 1912, והערכה זו אישרו העובדות. מי שזונח נקודת־ראות זו לגבי מלחמה, אינו סוציאליסט.

אם גרמני בימי וילהלם או צרפתי בימי קלמנסו אומרים: אני רשאי

ומחוייב, כסוציאליסט, להגן על המולדת, אם האוייב פלש לארצי, הרי זה שיקולו לא של סוציאליסט, לא של אינטרנאציונליסט, לא של פרולטר מהפכני, אלא של קרתן־נאציונליסט. שכן בשיקול זה נעלם המאבק המעמדי המהפכני נגד ההון, נעלמת הערכת המלחמה בכללותה — מנקודת־הראות של הבורגנות העולמית והפרולטריון העולמי — כלומר, נעלם האינטר־נאציונליזם, נשאר הנאציונליזם העלוב, הגס והמיושן. פוגעים בארצי, וביתר הדברים אין לי עניין כלשהו — הנה במה מתמצה שיקול זה, הנה צרות־האופק הקרתנית הלאומנית שבו. זה דומה לכך, כאילו מישהו ביחס לאלימות אינדיבידואלית, לגבי אדם אחד, היה חושב: הסוציאליזם הוא נגד אלימות, ובכן אני מעדיף לבצע בגידה, מאשר לשבת בבית־הסוהר.

צרפתי, גרמני או איטלקי, האומר: הסוציאליזם נגד אלימות כלפי אומות, משום כך אני מתגונן, כאשר האוייב פולש לארצי — בוגד בסוציא־ליזם ובאינטרנאציונליזם. כי אדם כזה רואה רק את ארצו שלו, מעלה יותר מכל את... הבורגנות „שלו", בלי לחשוב על הקשרים האינטרנאציונליים, ההופכים את המלחמה לאימפריאליסטית, ההופכים את הבורגנות שלו לחוליה בשרשרת השוד האימפריאליסטי.

כל הקרתנים, כל האיכרונים קהי־המוח והחשוכים חושבים בדיוק כך, כפי שחושבים הרנגאטים הקאוטסקיאנים, הלונגטיסטים, טוראטי ושות', דהיינו: בארצי אוייב, וכל הייתר לא איכפת לי.*

סוציאליסט, פרולטר מהפכני, אינטרנאציונליסט, חושב אחרת: אופי המלחמה (ריאקציונית היא או מהפכנית) תלוי לא בכך, מי התקיף ובארצו של מי ניצב „האוייב", אלא בכך, איזה מעמד מנהל מלחמה, המשכה של איזו מדיניות היא מלחמה זאת. אם המלחמה הנתונה היא מלחמה אימפר־יאליסטית ריאקציונית, כלומר, מנוהלת בידי שתי קבוצות עולמיות של בורגנות אימפריאליסטית, אלימה, חמסנית וריאקציונית, הרי כל בורגנות (אף בארץ קטנה) נהפכת לשותף בשוד, ותפקידי, תפקיד הנציג של

---

* הסוציאל־שוביניסטים (השיידמאנים, הרנודלים, ההנדסונים, ההומפרסים ושות') מסרבים לדבר על „האינטרנאציונל" בימי המלחמה. הם רואים כ„בוגדים"... בסוציאליזם את אוייבי הבורגנות „שלהם". הם בעד מדיניות־כיבושים של הבורגנות שלהם. הסוציאל־פאציפיסטים (כלומר, סוציאליסטים בדיבור ופאציפיסטים קרתניים למעשה) מבטאים כל מיני רגשות „אינטרנציונליסטיים", מתקוממים נגד סיפוחים ועוד, אך למעשה ממשיכים לתמוך בבורגנות האימפריאליסטית שלהם. ההבדל בין שני הסוגים אינו רציני, כגון ההבדל בין קאפיטאליסט, המדבר קשות, לבין קאפיאליסט בעל דיבור מתוק.

הפרולטריון המהפכני, להכשיר את המהפכה הפרולטרית העולמית, כהצלה יחידה מזוועות הטבח העולמי. חייב אני לשקול בעניין לא מנקודת־ראות ארצי „שלי" (שכן זהו שיקול של מטומטם עלוב, של קרתן לאומני, שאינו מבין, כי משמש הוא כלי־שעשוע בידי הבורגנות האימפריאליסטית), אלא מבחינת השתתפותי שלי בהכשרה, בתעמולה, בקירוב המהפכה הפרולטרית העולמית.

ואמנם זהו האינטרנאציונליזם, זהו תפקידו של אינטרנאציונליסט, של פועל־מהפכן, של סוציאליסט אמיתי. הנה זהו האלף־בית, אשר „שכח" הרנגאט קאוטסקי. והרנגאטיות שלו נעשית עוד יותר בולטת לעין, כאשר מאישור הטאקטיקה של הנאציונליסטים הזעיר־בורגניים (המנשביקים ברוסיה, הלונגטיסטים בצרפת, טוראטי באיטליה, האזה ושות' בגרמניה) עובר הוא לביקורת הטאקטיקה הבולשביסטית. והנהי ביקורת זאת:

„המהפכה הבולשביסטית היתה בנוייה על השערה, שהיא תשמש נקודת־מוצא של מהפכה אירופית כללית; שהיוזמה הנועזת של רוסיה תעורר את הפרולטרים של אירופה כולה להתקומם.

אם לסמוך על השערה זאת, לא איכפת, כמובן, מה הן הצורות שיקבל השלום הרוסי הנפרד, מה הם הקשיים, מהו אובדן השטחים (מילולית: הטלת מום, Verstümmelungen) שיביא הוא לעם הרוסי, מהו הפירוש של הגדרה עצמית של האומות, שיתן הוא. אז לא היה איכפת כמו־כן, האם מסוגלת רוסיה להגן על עצמה או לא. המהפכה האירופית, לפי השקפה זאת, היתה משמשת הגנה טובה ביותר של המהפכה הרוסית, היה עליה להביא לכל העמים על פני כל שטחה הקודם של רוסיה הגדרה עצמית מלאה ואמיתית.

המהפכה באירופה, שהיתה מביאה בעקבותיה את הסוציאליזם ומחזקת אותו, צריכה היתה לשמש אמצעי לסילוק המכשולים, שהוצבו ברוסיה בדרך הגשמתו של הייצור הסוציאליסטי על־ידי הפיגור הכלכלי של הארץ.

כל זה היה הגיוני מאוד ומבוסס היטב, אם רק נניח שתוגשם ההשערה היסודית: כי המהפכה הרוסית תפתח בהכרח את המהפכה האירופית. נו, וכיצד יהיה במקרה, שהדבר לא יקום?

עד עתה לא נתאמתה השערה זו. ועתה מאשימים את הפרולטרים באירופה, שהם בגדו במהפכה הרוסית, עזבוה. זוהי האשמה נגד בלתי־ידועים, שכן על מי להטיל אחריות להתנהגותו של הפרולטריון האירופי?" (עמ' 28).

וקאוטסקי, בנוסף לכך, ממשיך להעלות גירה, כי מארכס, אנגלס, בבל לא־פעם שגו בנוגע לבוא המהפכה שציפו לה, אך מעולם לא בנו את הטאקטיקה שלהם על ציפיה למהפכה „במועד קבוע" (עמ' 29), בו־בזמן שהבולשביקים, כלומר, „העמידו את הכל על קלף אחד של מהפכה אירופית כללית".

הבאנו במתכוון ציטאטה ארוכה כל־כך, כדי להראות לקורא, מה רבה „הזריזות", בה מזייף קאוטסקי את המארכסיזם וממיר אותו בהשקפה ריאקציונית, קרתנית, צרת־אופק.

ראשית, ליחס למתנגד טפשות גלויה ולאחר־מכן להפריכה הינו תכסיס של אנשים לא־חכמים ביותר. אילו הבולשביקים היו בונים את הטאקטיקה שלהם על ציפיה למהפכה בארצות אחרות במועד קבוע, הרי היתה זאת שטות, שאינה מוטלת בספק. אך המפלגה הבולשביסטית לא עשתה שטות זו: במכתבי לפועלי אמריקה (20.8.1918) אני מסתייג במישרין משטות זו, אמרתי, כי אנו מצפים לבוא המהפכה האמריקאית, אך לא במועד קבוע מראש. בפולמוסי נגד מדיניות הסרי"ם השמאליים ו„הקומוניסטים השמאליים" (ינואר—מארס 1918) פיתחתי לא־פעם אותו רעיון עצמו. קאוטסקי ביצע סילוף קטן... קטנטן, ועליו בנה את ביקורתו על הבולשביזם. קאוטסקי עירבב ביחד את הטאקטיקה המחושבת על בוא המהפכה האירופית במועד קרוב פחות או יותר, אך לא במועד קבוע, עם הטאקטיקה המחושבת על בוא המהפכה במועד קבוע. זיוף קטן, קטן מאוד!

הטאקטיקה השניה הינה שטות. הראשונה חובה היא למארכסיסט, לכל פרולטר מהפכני לכל אינטרנאציונליסט — חובה היא, שכן היא בלבד מחשבת נכון מבחינה מארכסיסטית את המצב האובייקטיבי, שהולידה המלחמה בכל ארצות אירופה, היא בלבד תואמת את המשימות האינטר־נאציונליות של הפרולטריון.

בהמירו שאלה חשובה וגדולה על יסודות הטאקטיקה המהפכנית בכלל בשאלה זעירה בדבר המישגה, שעלולים היו לעשות המהפכנים־הבולשביקים אך לא עשוהו, התכחש קאוטסקי ללא תקלה כלשהי לטאקטיקה המהפכנית בכלל!

בהיותו רנגאט במדיניות, הרי בתיאוריה אין לאל ידו אף להעמיד את השאלה בדבר התנאים המוקדמים האובייקטיביים של טאקטיקה מהפכנית.

וכאן הגענו לנקודה השניה.

שנית, החישוב ביחס למהפכה אירופית חובה היא לגבי מארכסיסט, אם קיימת סיטואציה מהפכנית. זוהי אמת אלפאביתית של המארכסיזם, שהטאקטיקה של הפרולטריון הסוציאליסטי אינה יכולה להיות דומה גם בשעה שקיימת סיטואציה מהפכנית וגם בשעה שאינה קיימת.

אילו העמיד קאוטסקי שאלה זו, שחובה היא לגבי כל מארכסיסט, היה נוכח לדעת, כי התשובה המתקבלת היא בהחלט נגדו. זמן רב לפני המלחמה הסכימו כל המארכסיסטים, כל הסוציאליסטים, שמלחמה אירופית יוצרת סיטואציה מהפכנית. כאשר קאוטסקי עדיין לא היה רנגאט הודה בכך

בבהירות ובהחלטיות — הן בשנת 1902 („המהפכה הסוציאלית") והן בשנת 1909 („הדרך לשלטון"). המאניפסט הבאזלי הודה בכך בשם האינטרנאציונל ה־2 כולו: לא לשווא את הסוציאל־שוביניסטים והקאוטסקינים („אנשי המרכז", אנשים המתנודדים בין המהפכנים לאופורטוניסטים) בכל הארצות תוקף פחד־אימים מפני ההכרזות המתאימות של המאניפסט הבאזלי!

ובכן, צפיה לסיטואציה מהפכנית באירופה לא היתה נטיית הבולשביקים, אלא דעתם הכללית של כל המארכסיסטים. אם קאוטסקי מתחמק מאמת בלתי־מפוקפקת זו במליצות שהבולשביקים, כלומר, „האמינו תמיד בכוחם הכל־יכול של הכפייה והרצון", הרי זוהי לא יותר ממליצה מצלצלת ריקה, המחפה על הבריחה — בריחה מחפירה — של קאוטסקי מהצבת השאלה על הסיטואציה המהפכנית.

ולהלן. האם הגיעה למעשה הסיטואציה המהפכנית, או לאו? שאלה זאת לא יכול היה קאוטסקי להציב. לשאלה זו משיבות עובדות כלכליות: רעב ודילדול שנוצרו בכל אתר כתוצאה מהמלחמה פירושם — סיטואציה מהפכנית. לשאלה זו משיבות כמו־כן עובדות פוליטיות: כבר החל משנת 1915 נתגלה בבהירות בכל הארצות תהליך של פילוג מפלגות סוציאליסטיות ישנות ורקובות, תהליך של התרחקות המוני ־ הפרולטריון מהמנהיגים הסוציאל־שוביניסטיים שמאלה, אל הרעיונות והלכי־הרוח המהפכניים, אל המנהיגים המהפכניים.

ב־5 באוגוסט 1918, עת קאוטסקי כתב את חוברתו, לא לראות עובדות אלו יכול היה רק אדם, הפוחד מפני המהפכה, הבוגד בה. ואילו עתה, בסוף אוקטובר 1918, המהפכה בשורת ארצות אירופה עולה לעין־כל ובמהירות גדולה מאוד. „המהפכן" קאוטסקי, הרוצה, כי יחשבוהו כמקודם למארכסיסט, נתגלה כקרתן קצר־ראות כזה, אשר — בדומה לקרתנים של שנת 1847 שמארכס הלעיגם — לא ראה את המהפכה המתקרבת!!

הגענו לנקודה השלישית.

שלישית. מה הם הייחודים של הטאקטיקה המהפכנית בתנאי שקיימת סיטואציה מהפכנית באירופה? קאוטסקי, משנעשה רנגאט, פחד להציב שאלה זו שחובה היא לגבי כל מארכסיסט. קאוטסקי הוגה בדבר כקרתן צר־אופק טיפוסי או כאיכר חשוך: האם הגיעה „המהפכה האירופית הכללית" או לא? אם הגיעה, הרי גם הוא מוכן להיות למהפכן! אולם אז — נציין אנו — כל נבל (בדומה לאותם נבלים, שלעתים נדחקים וחודרים לשורות הבולשביקים שניצחו) יכריז על עצמו כעל מהפכן!

ואם לאו, הרי אז קאוטסקי פונה עורף למהפכה! אין לו, לקאוטסקי, אף צל של הבנת אותה אמת, כי בין מהפכן־מארכסיסט לבין קרתן ובורגני זעיר מבדילה היכולת להטיף להמונים החשוכים את ההכרח במהפכה

המבשילה, להוכיח את אי־נמנעותה, להסביר את תועלתה לעם, להכשיר לקראתה את הפרולטריון ואת כל המוני העמלים והמנוצלים.

קאוטסקי ייחס לבולשביקים שטות, כאילו העמידו הכל על קלף אחד בהניחם, כי המהפכה האירופית תבוא במועד קבוע. שטות זו פנתה נגד קאוטסקי, כי דווקא משיקולו נתקבלה ההנחה הבאה: הטאקטיקה של הבולשביקים היתה נכונה אילו המהפכה האירופית באה עד ל־5 באוגוסט 1918! ואמנם תאריך זה מזכיר קאוטסקי כמועד הכתיבה של חוברתו. וכאשר כעבור שבועות מספר לאחר 5־באוגוסט זה נתברר, כי בשורת ארצות אירופה מגיעה המהפכה, הרי כל הרנגאטיות של קאוטסקי, כל זיופו לגבי המארכסיזם, כל אי־יכולתו לשקול באורח מהפכני ואף להעמיד שאלות באורח מהפכני — נתגלו בכל הדרם!

כאשר מאשימים את הפרולטרים של אירופה בבגידה — כותב קאוטסקי — הרי זוהי האשמה נגד בלתי־ידועים.

טעות, אדון קאוטסקי! הסתכל בראי, וראית אותם „בלתי־ידועים", שנגדם מכוונת האשמה זאת. קאוטסקי מעמיד פנים תמימות, כאילו אינו רגיל מבין, מי כיוון את האשמה ומה משמעותה. למעשה יודע קאוטסקי היטב כי האשמה זאת העלו ומעלים ה„שמאליים" הגרמניים הספרטקאים,[30] ליבקנכט וידידיו. האשמה זו מבטאה הכרה ברורה בכך, כי הפרולטריון הגרמני ביצע בגידה במהפכה הרוסית (והבינלאומית), כאשר חנק את פינלנד, אוקראינה, לאטביה ואסטוניה. האשמה זאת מכוונת קודם־כל ומעל לכל לא נגד ההמון, המדוכא תמיד, אלא נגד אותם מנהיגים, אשר בדומה לשיידמאנים ולקאוטסקים, לא מילאו את חובתם, חובת התעמולה המהפכנית, ההסברה המהפכנית, חובת העבודה המהפכנית בקרב ההמונים נגד נחשלותם, ואשר פעלו למעשה בניגוד גמור לשאיפות ולאינטרסים המהפכניים, המהבהבים תמיד במעמקי המעמד המדוכא. השיידמאנים במישרין, בגסות, בציניות, על־פי־רוב למען תועלתם האישית, היו בוגדים בפרולטריון ועוברים לצד הבורגנות. הקאוטסקיאנים והלונגטיסטים עשו אותו דבר עצמו, בהססם, בהתנודדם, בהפנותם במורך־לב את מבטיהם אל אלה, שהיו בעלי־כוח באותה שעה. קאוטסקי בכל כתביו בעת המלחמה היה מדכא את הרוח המהפכנית במקום לשמור עליה, לפתחה.

דבר זה יישאר ממש כמצבה היסטורית לטימטומו הקרתני של מנהיגה „הבינוני" של הסוציאל־דמוקרטיה הגרמנית הרשמית, שקאוטסקי אף לא הבין, מה עצומה החשיבות התיאורטית, מה רבה עוד יותר חשיבותה התעמולתית וההסברתית של „האשמת" הפרולטרים של אירופה בכך, שהם הפקירו את המהפכה הרוסית! קאוטסקי אינו מבין, כי „האשמה" זאת בתנאי הצנזורה של „האימפריה" הגרמנית — הינה אולי הצורה היחידה, בה

הסוציאליסטים הגרמניים, שלא בגדו בסוציאליזם, ליבקנכט וידידיו, מבטאים את קריאתם לפועלי גרמניה למגר את השיידמניים והקאוטסקים, לדחות „מנהיגים" כאלה, להשתחרר מהטפתם המטמטמת והמשפילה, לעלות בניגוד להם, תוך התעלמות מהם, מעל ראשיהם אל המהפכה, לקום למהפכה!

קאוטסקי אינו מבין זאת. וכיצד יכול זה האיש להבין את הטאקטיקה של הבולשביקים? האפשר לצפות מאדם, המתכחש למהפכה בכלל, שישקול בדעתו ויעריך את תנאי התפתחותה של המהפכה באחד המקרים „הקשים" ביותר?

הטאקטיקה של הבולשביקים היתה נכונה, היתה הטאקטיקה האינטר־נאציונליסטית היחידה, שכן התבססה לא על הפחד שבמורך־לב מפני המהפכה העולמית, לא על „חוסר אמונה" קרתני בה, לא על רצון לאומני צר להגן על המולדת „שלך" (מולדת הבורגנות שלך), ואילו על הייתר „לירוק" — היא היתה מבוססת על חישוב נכון (שהכל הכירו בו לפני המלחמה, לפני הרנגאטיות של הסוציאל־שוביניסטים והסוציאל־פאציפיס־טים) של הסיטואציה המהפכנית האירופית. טאקטיקה זאת היתה האינטר־נאציונליסטית היחידה, שכן ביצעה את המאכסימום הניתן להתבצע בארץ אחת למען התפתחותה והתעוררותה של המהפכה, למען תמיכה בה בכל הארצות. טאקטיקה זאת הצדיקה את עצמה על־ידי הצלחתה העצומה, משום שהבולשביזם (וכלל לא בזכותם של הבולשביקים הרוסיים, אלא משום אהדה עמוקה ביותר של ההמונים בכל אתר לטאקטיקה מהפכנית־למעשה) נעשה בולשביזם עולמי, נתן אידיאה, תיאוריה, פרוגראמה, טאקטיקה, הנבדלות באורח קונקרטי, מעשי, מהסוציאל־שוביניזם והסוציאל־פאציפיזם. הבולשביזם היכה עד תום את האינטרנאציונל הישן, הרקוב של השיידמאנים והקאוטסקים, הרנודלים והלונגה, ההנדרסונים והמאקדונלדים, אשר עתה יתחילו להסתבך איש בין רגלי רעהו, כשהם „חולמים" על „אחדות" ומפיחים רוח חיים בגוויה מתה. הבולשביזם יצר את היסודות הרעיוניים והטקטיים של האינטרנאציונל ה־3, הקומוניסטי והפרולטרי האמיתי, הלוקח בחשבון את השגי תקופת־השלום וכן את הנסיון של תקופת המהפכות המתחילה.

הבולשביזם הפיץ על פני העולם כולו את הרעיון של „הדיקטטורה הפרולטארית", תירגם את המלים האלה מלטינית תחילה לרוסית, ולאחר־מכן לכל שפות העולם, בהראותו על־פי דוגמת השלטון הסובייטי, כי הפועלים והאיכרים העניים ביותר אפילו בארץ מפגרת, אף אם הם מנוסים, משכילים ורגילים לאירגון במידה הפחותה ביותר, יכלו במשך שנה, תוך קשיים עצומים, במאבק נגד המנצלים (בהם תמכה הבורגנות של העולם כולו) לקיים את שלטון העמלים, להקים דמוקרטיה לאין ערוך נעלה

ורחבה יותר מכל הדמוקרטיות הקודמות בעולם, לפתוח ביצירה של עשרות מיליוני פועלים ואיכרים לשם הגשמתו המעשית של הסוציאליזם.

הבולשביזם עזר למעשה להתפתחות המהפכה הפרולטרית באירופה ובאמריקה בכוח רב כזה, כפי שלא הצליחה לעזור עד עתה שום מפלגה בשום ארץ. בזמן שלפועלי העולם כולו נעשה מדי־יום ברור יותר, כי הטאקטיקה של השיידמאנים וקאוטסקים לא היתה מסוגלת לגאול ממלחמה אימפריאליסטית ומעבדות שכירה אצל הבורגנות האימפריאליסטית, כי טקטיקה זאת אינה ראויה להוות דוגמה לכל הארצות — בזמן זה להמוני הפרולטרים בכל הארצות נעשה מדי־יום ברור יותר, כי הבולשביזם ראוי להוות דוגמה של טאקטיקה לכל.

לא רק המהפכה הכלל־אירופית, אלא אף המהפכה הפרולטרית העולמית מבשילה לעין כל, ועזר לה, החיש אותה, תמך בה נצחון הפרו־לטריון ברוסיה. האם כל זה מעט הוא לנצחונו המוחלט של הסוציאליזם? כמובן, מעט. ארץ אחת אין לאל־ידה לעשות יותר. אולם ארץ אחת זאת, הודות לשלטון הסובייטי, עשתה בכל זאת כל־כך הרבה, שאילו את השלטון הסובייטי הרוסי דרס למחרת האימפריאליזם העולמי, נניח, תוך הסכם בין האימפריאליזם הגרמני לבין האנגלו־צרפתי, הרי גם במקרה זה, מקרה הרע מכל הרעים, היתה מתגלית הטאקטיקה הבולשביסטית כטאקטיקה שהביאה תועלת עצומה לעניין הסוציאליזם, שתמכה בגידול המהפכה העולמית הבלתי־מנוצחת.

השרות לבורגנות
במסווה של „ניתוח כלכלי"

את ספרו של קאוטסקי, כפי שאמרנו, צריך היה לכנות — אילו הכותרת היתה מבטאה נכון את התוכן — לא „דיקטטורה של הפרולטריון", אלא „חזרה על התקפות בורגניות נגד הבולשביקים".

התיאוריות „הישנות" של המנשביקים על האופי הבורגני של המהפכה הרוסית, כלומר, סילוף ישן של המארכסיזם בידי המנשביקים (שנדחה ב־1905 על־ידי קאוטסקי!), שוב נתחממו עתה בידי התיאורטיקאי שלנו. נצטרך להתעכב על שאלה זו, ככל שלא תהיה משעממת למארכסיסטים הרוסיים.

המהפכה הרוסית היא בורגנית, אמרו כל המארכסיסטים ברוסיה לפני שנת 1905. המנשביקים, בהמירם את המארכסיזם בליברליזם, הסיקו מכאן: ובכן, הפרולטריון אינו חייב להרחיק לכת מהמתקבל על דעת

הבורגנות, הוא חייב לנהל מדיניות של פשרה עימה. הבולשביקים אמרו, כי זוהי תיאוריה בורגנית־ליברלית. הבורגנות שואפת לבצע את הפיכת המדינה בדרך בורגנית, רפורמיסטית, ולא באורח מהפכני, ולשמור ככל האפשר הן על המונרכיה והן על הקניין הקרקעי של בעלי־האחוזות וכדו׳. הפרולטריון חייב לנהל את המהפכה הבורגנית־דמוקרטית עד סופה, בלי לתת „לקשור" את עצמו עם הרפורמיזם של הבורגנות. את יחס־הכוחות המעמדי במהפכה הבורגנית ניסחו הבולשביקים כדלקמן: הפרולטריון, בצרפו אליו את האיכרות, מנטרל את הבורגנות הליברלית והורס עד תום את המונרכיה, את ימי־הביניים, את הקניין הקרקעי של בעלי־האחוזות.

ואמנם בברית הפרולטריון עם האיכרות בכללה מתגלה האופי הבורגני של המהפכה, שכן האיכרות בכללה היא יצרנים זעירים העומדים על בסיס של ייצור סחורתי. להלן, הוסיפו כבר אז הבולשביקים, הפרולטריון, בצרפו אליו את כל הפרולטריון־למחצה (את כל המנוצלים והעמלים), מנטרל את האיכרות הבינונית וממגר את הבורגנות: זוהי מהותה של המהפכה הסוציא־ליסטית, להבדיל ממהפכה בורגנית־דמוקרטית. (ראה את חוברתי משנת 1905: „שתי טאקטיקות", שהועתקה מחדש בקובץ „במשך 12 שנים", פטרבורג, 1907).

קאוטסקי השתתף בעקיפין בוויכוח זה בשנת 1905, בהביעו את דעתו, לפי משאלתו של המנשביק דאז פליכאנוב, במהותו של דבר, נגד פליכאנוב, והדבר עורר אז לעג מיוחד בעתונות הבולשביסטית. עתה קאוטסקי אינו מזכיר אפילו במלה אחת את הוויכוחים האלה (פוחד מפני הוקעת עצמו בעזרת הכרזותיו שלו!) ובכך שולל מהקורא הגרמני כל אפשרות להבין את מהות העניין. האדון קאוטסקי לא יכול היה לספר לפועלים הגרמניים בשנת 1918, כיצד בשנת 1905 צידד הוא בברית הפועלים עם האיכרים, ולא עם הבורגנות הליבראלית, ובאילו תנאים הגן הוא על ברית זו, איזו פרוגראמה תיכנן הוא לברית זו.

קאוטסקי בהירתעו אחורה, באמתלה של „ניתוח כלכלי", במליצות רברבניות על „המאטריאליזם ההיסטורי", מגן עתה על כניעת הפועלים לבורגנות, בהסבירו עד לפרטי פרטים, בעזרת ציטאטות מהמנשביק מאסלוב, את ההשקפות הליברליות הישנות של המנשביקים; עם זאת, בעזרת הציטאטות מוכיח הוא רעיון חדש על נחשלות רוסיה, ואילו המסקנה מרעיון חדש זה היא המסקנה הישנה, באותה רוח שבמהפכה בורגנית אין להרחיק לכת מהבורגנות! וזאת — למרות כל מה שאמרו מארכס ואנגלס, בהשוותם את המהפכה הבורגנית של 1789־1793 בצרפת עם המהפכה הבורגנית בגרמניה ב־1848!

בטרם נעבור ל„נימוק" העיקרי ולתוכן העיקרי של „הניתוח הכלכלי"

של קאוטסקי, נציין, כי כבר המשפטים הראשונים מגלים בלבול רעיונות משעשע או חוסר־שיקול ברעיונות המחבר:

„היסוד הכלכלי של רוסיה — מצהיר „התיאורטיקאי" שלנו — הוא עד היום הזה המשק החקלאי, ועם זאת דווקא הייצור האיכרי הזעיר. ממנו מתקיימים כ־4/5 או, ייתכן, אפילו 5/6 של האוכלוסיה" (עמ' 45). ראשית, תיאורטיקאי חביב, האם העלית על דעתך, כמה מנצלים יכולים להיות בקרב המון זה של יצרנים זעירים? כמובן, לא יותר מ־1/10 מכל מספרם, ובערים עוד פחות מזה, כי שם הייצור הגדול מפותח יותר? קח אף מספר גבוה שלא יאומן, הנח, כי 1/5 של היצרנים הזעירים הם מנצלים, המפסידים את זכות־הבחירה שלהם. ואז יתקבל כי 66% של הבולשביקים בוועידה ה־5 של המועצות יצגו את רוב האוכלוסיה. לכך יש עוד להוסיף, כי בין הס"רים השמאליים היה תמיד חלק ניכר בעד השלטון הסובייטי, כלומר, מבחינה עקרונית כל הס"רים השמאליים היו בעד השלטון הסובייטי, וכאשר חלק של הס"רים השמאליים פתח בהתקוממות הרפתקנית ביולי 1918, הרי מהם נתפלגו, ממפלגתם לשעבר, שתי מפלגות חדשות, „נארודניקים־קומוניסטים" ו„קומוניסטים מהפכניים"[31] (מקרב הס"רים השמאליים, אותם העלתה עוד המפלגה הישנה לכהונות ממלכתיות חשובות ביותר: לראשונה שייך, למשל, זאכס, לשניה — קוליגאייב). היוצא מזה, כי קאוטסקי עצמו הפריך — שלא במתכוון! — את האגדה המצחיקה, כאילו לצד הבולשביקים עומד מיעוט האוכלוסיה.

שנית, תיאורטיקאי חביב, האם חשבת על כך, כי יצרן איכרי זעיר מתנודד בהכרח בין הפרולטריון לבין הבורגנות? אמת מארכסיסטית זו שאושרה על־ידי כל ההיסטוריה החדישה של אירופה, „שכח" קאוטסקי ממש ברגע הנכון, שכן שמה היא לעפר ואפר את „התיאוריה" המנשביסטית, עליה חוזר הוא בהתמדה! אילו קאוטסקי לא „שכח" זאת, לא היה יכול להכחיש את ההכרח בדיקטטורה פרולטרית בארץ, בה מהווים את הרוב יצרנים־זעירים מקרב האיכרות.

נבחון את התוכן העיקרי של „הניתוח הכלכלי" מטעם התאורטיקאי שלנו.

כי השלטון הסובייטי הוא דיקטטורה, אין זה מוטל בספק — אומר קאוטסקי. „אך האם זוהי דיקטטורה של הפרולטריון?" (עמ' 34).

„האיכרים מהווים, לפי החוקה הסובייטית, את רוב האוכלוסיה, אשר יש לה הזכות להשתתף בחקיקת חוקים ובממשל. זה, מה שמציגים לפנינו כדיקטטורה של הפרולטריון, היה מתגלה, אלו בוצע הדבר בעקביות ואילו מעמד אחד, בדרך כלל, יכול היה באופן בלתי־אמצעי להגשים את הדיקטטורה, דבר הניתן להגשמה רק בידי מפלגה — היה מתגלה כדיקטטורה של האיכרות" (עמ' 35).

וקאוטסקי טוב־הלב, המרוצה מאוד משיקולו המעמיק והשנון, מנסה את כוחו בדברי־חידוד: „יוצא, איפוא, כאילו ההגשמה הפחות מכאיבה של הסוציאליזם מובטחת רק אז, כאשר נמסרת היא לידי האיכרים" (עמ' 35).

באופן מפורט ביותר, בעזרת שורת ציטאטות למדניות מאוד ממאסלוב הליברלי־למחצה, מוכיח התיאורטיקאי שלנו רעיון חדש על התעניינות האיכרים במחירים גבוהים של התבואה, בשכר־עבודה נמוך של הפועלים בעיר וכו' וכדו'. רעיונות חדשים אלה, אגב, נוסחו בשיעמום רב יותר, ככל שפחות הופנתה תשומת־הלב לתופעות חדשות באמת של התקופה האחר־מלחמתית, למשל, לכך, כי האיכרים דורשים בעד התבואה לא כסף, אלא סחורות, כי לאיכרים חסרים מכשירי־עבודה, שאין להשיגם בכמות מספקת בעד כל הון שהוא. אך על כך במיוחד להלן.

ובכן, קאוטסקי מאשים את הבולשביקים, את מפלגת הפרולטריון בכך, שהיא מסרה את הדיקטטורה, את עניין הגשמתו של הסוציאליזם, לידי האיכרות הזעיר־בורגנית. נהדר, אדון קאוטסקי! מה, איפוא, צריך להיות היחס, לפי דעתך הנאורה, מצד המפלגה הפרולטרית לאיכרות הזעיר־בורגנית?

על כך העדיף התיאורטיקאי שלנו לעבור בשתיקה — כנראה, בהעלותו בזכרונו את הפתגם: „הדיבור — כסף, השתיקה — זהב". אך קאוטסקי גילה את צפונותיו בשיקול הבא:

„בתחילת הרפובליקה הסובייטית היוו מועצות האיכרים אירגוני איכרות בכלל. ואילו עתה מכריזה רפובליקה זו, כי המועצות מהוות אירגונים של פרולטרים ואיכרים עניים. איכרים אמידים מפסידים את זכות הבחירה למועצות. האיכר העני נחשב כאן כתוצר המוני וקבוע של הרפורמה האגרארית הסוציאליסטית בתקופת הדיקטטורה של הפרולטריון" (עמ' 48).

איזו אירוניה קטלנית! אותה אפשר לשמוע ברוסיה מפי כל בורגני: הם כולם שמחים לאיד וצוחקים, כי הרפובליקה הסובייטית מודה בגלוי בקיום איכרים עניים ביותר. הם לועגים לסוציאליזם. זו זכותם. אך „סוציאליסט" הלועג לכך, שלאחר מלחמה הרסנית ביותר של 4 שנים נשארים אצלנו — ויישארו זמן רב — איכרים עניים ביותר, „סוציאליסט" כזה יכול היה להיוולד רק בתנאים של רנגאטיות המונית.

שימעו הלאה:

„...הרפובליקה הסובייטית מתערבת ביחסים בין האיכרים העשירים והעניים, אך לא בדרך חלוקה מחודשת של הקרקע. כדי לסלק את המחסור של תושבי העיר בלחם, נשלחות לכפרים פלוגות פועלים מזויינים, הנוטלות מהאיכרים העשירים את יתרות התבואה. חלק מתבואה זאת נמסרת לאוכלוסייה העירונית, וחלק שני — לדלת האיכרות" (עמ' 48).

כמובן, הסוציאליסט והמארכסיסט קאוטסקי מתמרמר עמוקות עקב המחשבה, שאמצעי זה יוכל להתפשט הרחק יותר מאשר על סביבות הערים הגדולות (והריהו מתפשט אצלנו על פני הארץ כולה). הסוציאליסט והמארכסיסט קאוטסקי פונה בדברי־כיבושין, אומר בקור־רוח (או בטימטום) מאין כמוהו, שאין דומה לו, בקור־רוח שובה־לב של קרתן: „...הן (ההפקעות של נכסי האיכרים האמידים) מכניסות אלמנט חדש של אי־שקט ומלחמת־אזרחים לתהליך הייצור"... (מלחמת־אזרחים, המוכנסת ל„תהליך הייצור" — זה כבר משהו על־טבעי)... „...אשר להבראתו זקוק הוא ללא־דיחוי לשלווה ולבטחון" (עמ' 49).

כן, כן, בנוגע לשלווה ולבטחון למנצלים וספסרי־התבואה המסתירים את יתרותיה, מכשילים את חוק המונופול של התבואה, מרעיבים את האוכלוסיה העירונית — ביחס לכל אלה חייב, כמובן, המארכסיסט והסוציאליסט קאוטסקי להיאנח, להזיל דמעה. אנו כולנו סוציאליסטים, מארכסיסטים ואינטרנאציונליסטים — צועקים במקהלה האדונים הקאוטסקים ההיינריך־וובּרים (וינה), הלונגה (פאריס), המאקדונלדים (לונדון) ודומיהם — כולנו בעד מהפכת מעמד־הפועלים, אולם... אולם במידה כזאת שלא להפר את שלוותם ובטחונם של ספסרי־התבואה! ועל שרות מזוהם זה לבעלי־ההון מחפים אנו באסמכתא „מארכסיסטית" על „תהליך הייצור"... אם זהו מארכסיזם, אזי מה נקרא התרפסות בורגנית?

ראו־נא, מה נתקבל אצל התיאורטיקאי שלנו. הוא מאשים את הבולשביקים בכך, שהם מציגים את הדיקטטורה של האיכרות כדיקטטורה של הפרולטריון, ובו־בזמן הוא מאשים אותנו, כי אנו מכניסים מלחמת־אזרחים לכפר (אנו זוקפים זאת לזכותנו), כי שולחים אנו לכפר פלוגות פועלים מזויינים, המכריזים בגלוי כי מגשימים הם את „הדיקטטורה של הפרולטריון והאיכרות הענייה ביותר", כי הם עוזרים לזו האחרונה, מפקיעים אצל הספסרים, אצל האיכרים העשירים את יתרות התבואה, המוסתרות על־ידיהם תוך הפרת החוק של מונופול הלחם.

מצד אחד, התיאורטיקאי־המארכסיסט שלנו הוא בעד דמוקרטיה טהורה, בעד כניעת המעמד המהפכני, מנהיג העמלים והמנוצלים, לרוב האוכלוסיה (הכולל, אם־כן, גם את המנצלים). מצד שני, הוא מסביר נגדנו את אי־נמנעות האופי הבורגני של המהפכה — בורגני משום שהאכרות בכללה ניצבת על רקע של יחסים חברתיים בורגניים — ובו בזמן טוען, כי מגן הוא על נקודת־ראות פרולטרית, מעמדית, מארכסיסטית!

במקום „ניתוח כלכלי" נתקבלה דייסה, עירבוביה סוג א'. במקום מארכסיזם נתקבלו קטעים מהתורות הליברליות והטפת שרות של עבד נרצע לבורגנות ולקולאקים.

את השאלה, שסובכה על־ידי קאוטסקי, הסבירו במלואה הבולשביקים כבר בשנת 1905. כן, המהפכה שלנו בורגנית, כל עוד צועדים אנו יחד עם האיכרות כשלמות, הבינונו זאת בבהירות עילאית, מאות ואלפי פעמים מאז 1905 דיברנו על כך, מעולם לא ניסינו לא לדלוג על שלב הכרחי זה של התהליך ההיסטורי, ולא לבטלו בצווים. מאמצי קאוטסקי „להוקיענו" בנקודה זאת מוקיעים אך את הערבוביה בהשקפותיו, את פחדו להיזכר במה שכתב בשנת 1905, כאשר לא היה עדיין רנגאט.

אך בשנת 1917, מחודש אפריל, זמן רב לפני מהפכת אוקטובר, לפני בואנו לשלטון, אמרנו בגלוי והסברנו לעם: להיעצר עתה על כך לא תוכל המהפכה, כי הארץ התקדמה, הקאפיטליזם עשה צעד קדימה, ההתרוששות הגיעה לממדים שלא היו כמותם והיא תדרוש (אם רוצה מי בכך או לאו) לצעוד קדימה, אל הסוציאליזם. אחרת להתקדם, להציל אחרת את הארץ, המיוסרת והמעונה במלחמה, להקל בדרך אחרת את עינויי העמלים והמנוצלים — אי אפשר.

ואמנם יצא כך, כמו שאמרנו. מהלך המהפכה אישר את נכונות שיקולנו. תחילה יחד עם האיכרות „כולה" נגד המונרכיה, נגד בעלי־האחוזות, נגד ימי־הביניים (ובה במידה נשארת המהפכה בורגנית, בורגנית־דמוקרטית). לאחר־מכן, יחד עם דלת־האיכרות, יחד עם הפרולטריון־למחצה, יחד עם כל המנוצלים, נגד הקאפיטליזם, ובכללם נגד עשירי־הכפר, הקולאקים, הספסרים, ובה במידה המהפכה נעשית סוציאליסטית. לנסות להציב קיר מלאכותי, קיר סיני, בין מהפכה אחת לשניה, להבדיל ביניהן במשהו אחר, פרט למידת הכשרתו של הפרולטריון ומידת איחודו עם דלת־הכפר, פירושו — סילוף גדול ביותר של המארכסיזם, הנמכתו הקרתנית, המרתו בליבראליזם. פירוש הדבר בעזרת אסמכתות למדיניות־לכאורה על הפרוגרסיביות של הבורגנות לעומת ימי־הביניים — לתחוב ולהחדיר את ההגנה הריאקציונית על הבורגנות לעומת הפרולטריון הסוציאליסטי.

המועצות, דרך אגב, מהוות צורה וסוג גבוהים לאין־ערוך יותר של דמוקרטיות דווקא משום כך, שבאחדן ובמושכן למדיניות את המוני הפועלים והאיכרים יצורות הן את הבארומטר, הקרוב ביותר „לעם" (באותו מובן בו דיבר מארכס בשנת 1871 על מהפכה עממית אמיתית) והרגיש ביותר, של התפתחות ועליית בגרותם, הפוליטית והמעמדית של ההמונים. החוקה הסובייטית לא נכתבה לפי „תוכנית" כלשהי, לא חוברה בקאבינטים, לא נכפתה על העמלים בידי משפטנים מקרב הבורגנות. לא, חוקה זאת צמחה וגדלה ממהלך התפתחותו של המאבק המעמדי, ככל שהלכו והבשילו הניגודים

המעמדיים. ודווקא אותן עובדות, אשר קאוטסקי נאלץ להודות בהן, מוכיחות זאת.

תחילה איחדו המועצות את האיכרות כולה. ואמנם פיגור, נחשלות, חשכות של האיכרים העניים ביותר מסרו את ההנהגה לידי הקולאקים, האיכרים העשירים, בעלי־ההון, האינטליגנטים הזעיר־בורגניים. היה זה זמן שליטתה של הבורגנות הזעירה, של המנשביקים והסוציאליסטים־רבוליציונרים (לראות באלה וכן באלה סוציאליסטים מסוגלים רק שוטים או רנגאטים כגון קאוטסקי). הבורגנות הזעירה בהכרח, באופן בלתי־נמנע, התנודדה בין הדיקטטורה של הבורגנות (קרנסקי, קורנילוב, סאבינקוב) לבין הדיקטטורה של הפרולטריון, מכיוון שהבורגנות הזעירה אינה מסוגלת לכל דבר עצמאי, מפאת התכונות היסודיות של מצבה הכלכלי. אגב, קאוטסקי מתכחש התכחשות גמורה למארכסיזם, בהתחמקו ממנו, תוך ניתוח המהפכה הרוסית, בעזרת המושג היורידי, הפורמאלי — בו משתמשת הבורגנות לשם חיפוי על שליטתה ואונאת ההמונים — של „דמוקרטיה" ושוכח, כי למעשה מבטאה ה„דמוקרטיה" לעתים את הדיקטטורה של הבורגנות, ולעתים רפורמיזם חסר־אונים של הקרתנים, הנכנע לדיקטטורה זאת וכו'. אצל קאוטסקי מתקבל, כי בארץ קאפיטליסטית היו מפלגות בורגניות, היתה מפלגה פרולטרית, המוליכה אחריה את רוב הפרולטריון, את המוניו (הבולשביקים), אך לא היו מפלגות זעיר־בורגניות! לא היו שורשים מעמדיים, שורשים זעיר־בורגניים אצל המנשביקים והס"רים!

ההיסוסים של הבורגנות הזעירה, של המנשיביקים והס"רים, פקחו את עיני ההמונים ודחו את רובם העצום, את כל „עם־הארץ", את כל הפרולטריון־למחצה, מ„מנהיגים" כאלה. במועצות קיבלו את הרוב (בפטרוגראד ובמוסקבה עד בוא אוקטובר 1917) הבולשביקים; בין הס"רים והמנשביקים גבר הפילוג.

המהפכה הבולשביסטית עטורת־הנצחון פירושה היה — סוף ההיסטוסים, חיסול מוחלט של המונרכיה והקניין הקרקעי של בעלי־האחוזות (עד למהפכת אוקטובר הוא לא חוסל). את המהפכה הבורגנית ביצענו עד הסוף. האיכרות בכללה צעדה אחרינו. האנטאגוניזם בינה לבין הפרולטריון הסוציאליסטי לא יכול היה להתגלות בין־רגע. המועצות איחדו את האיכרות בכללה. החלוקה המעמדית בתוך האיכרות טרם הבשילה, טרם פרצה החוצה.

תהליך זה התפתח בקייץ ובסתיו 1918. ההתקוממות הקונטר־מהפכנית הצ'כוסלובקית עוררה את הקולאקים. על פני רוסיה עבר גל של התמרדויות קולאקים. דלת־הכפר — לא מספרים, לא מעתונים אלא מהחיים עצמם — למדה כי אין להשלים בין האינטרסים שלה לבין האינטרסים של הקולאקים, האיכרים העשירים, הבורגנות הכפרית. „הס"רים השמאליים", ככל מפלגה

זעיר־בורגנית, שיקפו את היסוסי ההמונים, ואמנם בקיץ 1918 התפלגו: חלק צעד עם הצ'כוסלובקים (ההתקוממות במוסקבה, כאשר פרושייאן, בהשתלטו על הטלגרף — לשעה אחת! — בישר לרוסיה על מיגור הבולשביקים; לאחר־מכן בגידת המפקד הראשי של הצבא, הנלחם בצ'כוסלובקים, מוראביוב ועוד); החלק השני, שהוזכר לעיל, נשאר עם הבולשביקים.

החרפת המחסור במזון בערים העמידה בחריפות גדלה והולכת את השאלה על מונופול־הלחם (אותו „שכח" התיאורטיקאי קאוטסקי בניתוחו הכלכלי, החוזר על מודעות, ששינן מכתבות מאסלוב 10 שנים קודם־לכן!).

המדינה הישנה, של בעלי־האחוזות והבורגנות, אפילו הדמוקרטית־רפובליקאית היתה שולחת לכפר פלוגות מזויינות, שעמדו למעשה לרשות הבורגנות. זאת אינו יודע האדון קאוטסקי! בכך אין הוא רואה „דיקטטורה של הבורגנות"! חס ושלום! זוהי „דמוקרטיה טהורה". בייחוד אם זאת היה מאשר הפארלמנט הבורגני! על כך, שאבקסנטייב ו־ס. מאסלוב, בחברת הקרנסקים, הצרטלי וקהל דומה של ס"רים ומנשביקים, היו אוסרים בקיץ ובסתיו 1917 את חברי הוועדים הקרקעיים — על כך קאוטסקי „לא שמע", על כך שותק הוא!

כל העניין הוא, שמדינה בורגנית, המגשימה את הדיקטטורה של הבורגנות באמצעות הרפובליקה הדמוקרטית, אינה יכולה להודות בפני העם, כי היא משרתת את הבורגנות, אינה יכולה לומר את האמת, נאלצת לנהוג בצביעות.

ואילו מדינה מסוג הקומונה, המדינה הסובייטית, אומרת בגלוי ובמישרין את האמת לעם, בהכריזה, כי היא הינה דיקטטורה של הפרולטריון ודלת־האיכרות, ודווקא על־ידי אמת זו מושכת לצידה עשרות ועשרות מיליונים של אזרחים חדשים — שהיו נדכאים בכל רפובליקה דמוקרטית — המוכנסים למסלול המדיניות, לדמוקרטיה, לניהול המדינה, למועצות. הרפובליקה הסובייטית שולחת לכפרים פלוגות פועלים מזויינים, בראש־וראשונה מהמתקדמים יותר, מערי הבירה. פועלים אלה נושאים אל הכפר את הסוציאליזם, מושכים לצידם את דלת־הכפר, מארגנים אותה ומקנים לה ידיעות עוזרים לה לדכא את התנגדות הבורגנות.

אלה, הבקיאים בעניינים ושהו בכפר, אומרים, כי הכפר שלנו רק בקיץ ובסתיו 1918 התנסה עצמו במהפכה „האוקטוברית" (כלומר הפרולטרית). בא המיפנה. הגל של התמרדויות הקולאקים מתחלף בהתעוררות ובעליית דלת־הכפר, בגידול מספרם של „ועדי דלת־הכפר". בצבא עולה מספר הקומיסארים מבין הפועלים, מספר הקצינים מבין הפועלים, מפקדי הדביזיות והחילות מבין הפועלים. בזמן שהטפשון קאוטסקי, שנבהל ממשבר־

יולי (1918) [32] וזעקת הבורגנות, רץ אחריה ריצת־התרפסות וכותב חוברת שלמה, החדורה דעה, כי הבולשביקים עומדים ערב מיגורם בידי האיכרות, בזמן שטפשון זה רואה „צימצום" (עמ' 37) החוג של התומכים בבולשביקים בהתפלגות הס"רים השמאליים מהם — בו בזמן החוג הממשי של מצדדי הבולשביזם מתרחב ללא־גבול, שכן מתעוררים לחיים מדיניים עצמאיים עשרות ועשרות מיליונים של דלת־הכפר, המשתחררת מהקולאקים והבורגנות הכפרית ומהשפעתם.

איבדנו מאות ס"רים שמאליים, אינטליגנטים חסרי־אופי וקולאקים מבין האיכרים, רכשנו מיליונים של נציגי דלת־הכפר.*

כעבור שנה לאחר המהפכה הפרולטרית בערי הבירה באה, בהשפעתה ובעזרתה, מהפכה פרולטרית באזורים הכפריים הנידחים, שחיזקה לחלוטין את השלטון הסובייטי ואת הבולשביזם, הוכיחה סופית, כי בארץ אין קיים נגדו כוח כלשהו.

בהשלימו את המהפכה הבורגנית־דמוקרטית יחד עם האיכרות בכללה, עבר הפרולטריון של רוסיה סופית למהפכה סוציאליסטית, עת הצליח לפלג את הכפר, לצרף לצידו את הפרולטרים והפרולטרים־למחצה הכפריים, לאחדם נגד הקולאקים והבורגנות, בכלל זה נגד הבורגנות האיכרית.

ואמנם, לולא הפרולטריון הבולשביסטי של ערי הבירה ומרכזי־התעשיה הגדולים יכול היה ללכד סביבו את דלת־הכפר נגד האיכרות העשירה, הרי בכך היתה מוכחת „אי־הבגרות" של רוסיה למהפכה סוציאליסטית, אזי האיכרות היתה נשארת „שלמה", כלומר, נשארת תחת הנהגתם הכלכלית, המדינית והרוחנית של הקולאקים, של עשירי־הכפר, הבורגנות, אזי המהפכה לא היתה חורגת מתחומי מהפכה בורגנית־דמוקרטית. (אבל גם בכך, נגיד בסוגריים, לא היתה כל הוכחה, שהפרולטריון לא צריך היה ליטול את השלטון, שכן רק הפרולטריון הביא עד הסוף ממש את המהפכה הבורגנית־דמוקרטית, רק הפרולטריון ביצע משהו רציני לשם קירוב המהפכה הפרולטרית העולמית, רק הפרולטריון הקים את המדינה הסובייטית — צעד שני לאחר הקומונה, בכיוון של מדינה סוציאליסטית.)

מצד שני, אילו הפרולטריון הבולשביסטי ניסה מייד, באוקטובר־נובמבר 1917 — בלי שהיה ביכולתו להמתין לפיצולו המעמדי של הכפר, בלי שיידע להכשירו ולבצעו היה מנסה להתחיל „בעזרת צווים" במלחמת־

---

* בוועידת המועצות ה־6 (6—9.11.1918) השתתפות 967 צירים בעלי דעה מכרעת, מהם 950 בולשביקים, ו־351 בעלי דעה מייעצת, מהם 335 בולשביקים. בסך־הכל 97% בולשביקים.

האזרחים או ב„הנהגת הסוציאליזם" בכפר, היה מנסה להסתדר בלי גוש (ברית) זמני עם האיכרות בכללה, בלי שורת ויתורים זמניים לאיכרות הבינונית וכדו' — אזי היה זה עיוות בלאנקיסטי [33] של המארכסיזם, היה זה נסיון של מיעוט לכפות את רצונו על הרוב, אזי היתה זאת שטות תיאורטית, אי־הבנה של העובדה, כי מהפכה כלל־איכרית הינה עדיין מהפכה בורגנית, ובלי שורת מעברים, שלבי־מעבר, אי־אפשר בארץ מפגרת לעשותה למהפכה סוציאליסטית.

קאוטסקי בלבל את הכל בשאלה התיאורטית והפוליטית החשובה ביותר ולמעשה הפך פשוט למשרת הבורגנות, הצווח נגד הדיקטטורה של הפרולטריון.

* * *

ערבוביה כזאת, ואולי אף גדולה ממנה, הכניס קאוטסקי בשאלה אחרת, שאלה מעניינת וחשובה ביותר, כלומר: האם מבחינה עקרונית אורגנה נכון, ולאחר־מכן האם בוצעה בתכליתיות הפעילות המחוקקת של הרפובליקה הסובייטית בשינוי האגרארי — שינוי סוציאליסטי קשה ביותר זה, ובו־בזמן החשוב ביותר? היינו אסירי־תודה לאין־שיעור לכל מארכסיסט מערב־אירופי אילו, בהכירו לדעת ולו רק את המיסמכים החשובים ביותר, היה מגיש לנו את ביקורת מדיניותנו, שכן בכך היה עוזר לנו במידה רבה מאוד, עוזר גם למהפכה המבשילה בעולם כולו. אך קאוטסקי, במקום ביקורת, מגיש ערבוביה תיאורטית מאין כמוה, ההופכת את המארכסיזם לליברליזם, ולמעשה לתעלולים ריקים מתוכן, חדורי שיטנה, תעלולים קרתניים נגד הבולשביקים. ישפוט־נא הקורא:

„אי־אפשר היה להמשיך ולקיים את הקניין הקרקעי הגדול, זאת עשתה המהפכה. הדבר התברר מייד. אי־אפשר היה שלא למוסרו לאוכלוסייה האיכרית"... (לא־נכון, מר קאוטסקי, אתה מעמיד את „הברור" בשבילך על מקומו של יחס המעמדות השונים לשאלה זו; תולדות המהפכה הוכיחו, כי ממשלת הקואליציה של הבורגנות עם הבורגנות הזעירה, עם המנשביקים והס"רים, ניהלה מדיניות של קיום הקניין הקרקעי הגדול. זאת הוכיח בייחוד החוק של ס. מאסלוב והמאסרים של חברי הוועדים הקרקעיים.[34] בלי הדיקטטורה של הפרולטריון „האוכלוסיה האיכרית" לא היתה מנצחת את בעל־האחוזה, שהתאחד עם בעל־ההון.)

...„אולם לגבי השאלה, באילו צורות צריך היה דבר זה להתרחש, לא היתה כל אחדות. אפשר היה לשער פתרונות שונים..." (יותר מכל מדאיגה את קאוטסקי „אחדות" „הסוציאליסטים", ואין הבדל מי יכנה את עצמו בשם זה. על כך, שהמעמדות העיקריים של החברה הקאפיטליסטית מן־ההכרח כי יבואו לידי החלטות שונות, שוכח הוא)... „מבחינה סוציאליסטית היה

זה ראציונלי ביותר למסור את המפעלים הגדולים לבעלות המדינה ולהפקיד את עיבוד האחוזות הגדולות בידי האיכרים, אשר עד עתה היו עסוקים בהן כפועלים שכירים, בצורה של חברות שיתופיות. אך פתרון זה מותנה בקיום פועלים כפריים כאלה, אשר אינם בנמצא ברוסיה. כפתרון אחר אפשרית היתה מסירת הקניין הקרקעי הגדול לבעלות המדינה, תוך חלוקתו לחלקות קטנות, הנמסרות בחכירה לאיכרים מעוטי־קרקע. ואז היה מוגשם עוד משהו מהסוציאליזם״...

קאוטסקי משתמש כתמיד בפתגם הנודע: מצד אחד אי־אפשר שלא להודות, ומצד שני יש להתוודות. הוא מציע זה בצד זה פתרונות שונים, בלי לעיין במחשבה — המחשבה היחידה הריאלית, המארכסיסטית — מה הם המעברים מן הקאפיטליזם אל הקומוניזם בתנאים מיוחדים כאלה. ברוסיה נמצאים פועלי־כפר שכירים, אך הם מעטים, וקאוטסקי אף לא נגע בשאלה, שהוצבה על־ידי השלטון הסובייטי, כיצד לעבור לעיבוד קומונאלי וחברי של הקרקע. אולם מגוחך מכל הוא, שקאוטסקי רוצה לראות „משהו מהסוציאליזם״ בחלוקת חלקות זעירות לחכירה. למעשה אין זו אלא סיסמה זעיר־בורגנית ו„מהסוציאליזם״ אין כאן דבר. אם „המדינה״, המחכירה את הקרקע, לא תהיה מסוג הקומונה, אלא תהיה רפובליקה פארלמנטרית בורגנית (זוהי אמנם השערתו התמידית של קאוטסקי), הרי החכרת הקרקע בחלוקות קטנות תהיה רפורמה ליברלית טיפוסית.

קאוטסקי עובר בשתיקה על כך, שהשלטון הסובייטי ביטל כל קניין קרקעי. גרוע מזה. הוא מבצע סילוף לא־יאומן ומצטט דקרטים של השלטון הסובייטי כך, שנעלם מהם המהותי ביותר.

בהכריזו, כי „הייצור הזעיר שואף לבעלות פרטית מלאה על אמצעי־הייצור״, כי האספה המכוננת היתה „הסמכות היחידה״, המסוגלת לעצור את החלוקה (טענה, שהיתה מעוררת צחוק אדיר ברוסיה מכיוון שהכל יודעים, כי הפועלים והאיכרים רואים כבעלי סמכות את המועצות בלבד, ואילו האספה המכוננת הפכה לסיסמת הצ׳כוסלובקים ובעלי־האחוזות) — קאוטסקי ממשיך:

„אחד הדקרטים הראשונים של הממשלה הסובייטית הורה: 1. הבעלות של בעלי־האחוזות על הקרקע בטלה מייד בלי כל פיצוי. 2. האחוזות, וכן כל הקרקעות של המלוכה, המנזרים, הכנסיות, עם כל האינבנטאר החי והמת, עם בנייני האחוזות, עם כל האביזרים והכלים, עוברים לרשות הוועדים הקרקעיים של האזורים הכפריים, הכפופים למועצות האזוריות של צירי האיכרים, עד לפתרון שאלת הקרקע על־ידי האספה המכוננת״.

בצטטו את שני הסעיפים האלה בלבד קאוטסקי בא לידי מסקנה:

„ההסתמכות על האספה המכוננת נשארה אות מתה. למעשה האיכרים באזורים כפריים יחידים יכלו לנהוג בקרקע כראות עיניהם (עמ' 47).

הנה לכם דגמים של „ביקורת" קאוטסקי! הנה לכם עבודה „מדענית", הדומה יותר מכל לזיוף. להכרת הקורא הגרמני מחדירים, כי הבולשביקים נכנעו לאיכרות בשאלת הבעלות הפרטית על הקרקע! כי הבולשביקים התירו לאיכרים במפורד („לאזורים יחידים") לנהוג כרצונם!

ואילו לאמיתו של דבר, הדקרט שציטט קאוטסקי—דקרט שהוצא ראשון ב־26 באוקטובר 1917 (ספירה ישנה) — מורכב לא מ־2, אלא מ־5 סעיפים, להוסיף 8 סעיפים של „הוראה" ועל הוראה זו נאמר, כי „עליה לשמש הדרכה".

בסעיף 3 של הדקרט נאמר, כי המשקים עוברים לידי העם, כי הכרחיות הן „עשיית רשימה מדוייקת של כל הרכוש המופקע" ו„שמירה מהפכנית קפדנית ביותר". ובהוראה נאמר, כי „זכות הבעלות הפרטית על הקרקע בטלה לעד", כי „חלקות הקרקע עם משקים בעלי תרבות גבוהה" „אינן טעונות חלוקה", כי „כל האינברטאר המשקי של הקרקעות המופקעות, החי והמת, עובר לשימוש בלעדי של המדינה או העדה, בהתאם לגודלן וחשיבותן, בלי פיצוי", כי „כל האדמה נכנסת לקרן קרקעית כל־עממית".

ולהלן, בעת ובעונה אחת עם פיזור האספה המכוננת (5.1.1918) קיבלה ועידת המועצות ה־3 „הצהרת הזכויות של העם העובד והמנוצל", שנכלל עתה בחוק היסודי של הרפובליקה הסובייטית. בהצהרה זו סעיף II, 1 אומר, כי „בעלות פרטית על האדמה בוטלה" וכי „אחוזות־לדוגמה ומפעלים חקלאיים מוכרזים כקניין לאומי".

ובכן, הסתמכות על האספה המכוננת לא נשארה אות מתה, משום שמוסד יצוגי כל־עממי אחר, בעל סמכות רבה לאין־ערוך יותר בעיני האיכרים, נטל על עצמו את פתרון השאלה האגרארית.

ולהלן, ב־6(19) בפברואר 1918 פורסם חוק על הסוציאליזציה של האדמה, המאשר שוב ביטול בעלות כלשהי על האדמה, מוסר את רשות השימוש הן בקרקע והן בכל האינבנטאר שבבעלות פרטית לשלטונות הסובייטיים בפיקוח השלטון הפדראלי הסובייטי; בין המשימות של רשות השימוש בקרקע מציג הוא

„פיתוח המשק הקולקטיבי בחקלאות, לעומת המשקים הבודדים כמשק כדאי יותר במובן החסכון של העבודה והתוצרים — לשם מעבר למשק סוציאליסטי" (סעיף 11, נקודה d).

חוק זה, המנהיג שימוש השוואתי בקרקע, עונה על השאלה היסודית „למי הזכות להשתמש בקרקע":

(סעיף 20). בחלקות הקרקע היחידות לצרכים חברתיים ואישיים בתחומי הרפובליקה הפדרטיבית הסובייטית הרוסית יכולים להשתמש: א) למטרות תרבותיות השכלתיות: 1) המדינה, בדמות המוסדות של השלטון הסובייטי (הפדראלי, המחוזי, הגלילי, האזורי, האזורי־כפרי והכפרי). 2) האירגונים החברתיים (בפיקוחו וברשותו של השלטון הסובייטי המקומי). ב) לשם עיסוק בחקלאות: 3) הקומונות החקלאיות. 5) החברות הכפריות. 6) משפחות ואישים יחידים"...

הקורא רואה, כי קאוטסקי עיוות לגמרי את העניין והציג לפני הקורא הגרמני בצורה מסולפת לחלוטין את המדיניות האגרארית והתחוקה האגרא־רית של המדינה הפרולטרית ברוסיה.

את השאלות התיאורטיות החשובות, היסודיות, לא ידע קאוטסקי אף להעמיד!

ואלו הן השאלות:

(1) ההשוואתיות של השימוש בקרקע.

(2) הלאמת הקרקע — יחס שני האמצעים האלה לסוציאליזם, בכלל, ולמעבר מקאפיטליזם לקומוניזם, בפרט.

(3) עיבוד חברתי של הקרקע, כמעבר מחקלאות זעירה ומפוצלת לחק־לאות חברתית גדולה; האם מספקת העמדת שאלה זאת בתחוקה הסובייטית את דרישות הסוציאליזם?

לגבי השאלה הראשונה מן־ההכרח לקבוע קודם־כל את שתי העובדות העיקריות הבאות: (א) הבולשביקים, גם בהתחשב בניסיון של שנת 1905 (אסתמך, למשל, על עבודתי בשאלה האגרארית במהפכה הרוסית הראשונה) הצביעו על החשיבות הדמוקרטית־פרוגרסיבית, דמוקרטית־מהפכנית של סיסמת ההשוואתיות, וגם בשנת 1917, לפני מהפכת אוקטובר, דיברו בבהירות גמורה על כך. (ב) בהגשימם את חוק הסוציאליזציה של הקרקע — חוק, אשר „נשמתו" היא הסיסמה של שימוש השוואתי בקרקע — הכריזו הבולשביקים בדייקנות ובבהירות גמורה: אין זה רעיוננו, אין אנו מסכימים לסיסמה זו, אנו חושבים לחובתנו להגשימו, משום שזוהי דרישת רובם המכריע של האיכרים. ואילו את הרעיון והדרישות של רוב העמלים מן־ההכרח כי הם עצמם יעקרום: אי־אפשר לא לבטלם, לא „לדלוג" עליהם. אנו, הבולשביקים, נעזור לאיכרות לעקור את הסיסמות הזעיר־בורגניות, ולעבור מהן מהר ככל־האפשר וקל ככל האפשר לסוציאליסטיות.

תיאורטיקאי־מארכסיסט, שהיה רוצה לעזור למהפכה הפועלית בניתוחו המדעי, חייב היה, לענות, ראשית, הנכון הוא, שרעיון ההשוואתיות בשימוש בקרקע הוא בעל חשיבות מהפכנית־דמוקרטית, חשיבות של הבאת המהפכה הבורגנית־דמוקרטית עד הסוף. שנית, הנכון נהגו הבולשביקים, בהעבירם

בעזרת קולותיהם (ובקיימם בלויאליות גמורה) את החוק הזעיר־בורגני בדבר ההשוואתיות?

קאוטסקי אף לא ידע להבחין, מהו מבחינה תיאורטית מסמר השאלה.

קאוטסקי לעולם לא היה מצליח להפריך את ההנחה, כי רעיון ההשוואתיות הוא בעל חשיבות מתקדמת ומהפכנית בהפיכה בורגנית־דמוקרטית. אין הפיכה זאת יכולה להרחיק לכת יותר. ככל שמתקרבת היא אל הסוף, כן מגלה היא באופן בהיר יותר, מהיר וקל יותר לפני ההמונים כי בלתי — מספיקים הם הפתרונות הבורגניים־הדמוקרטיים, כי הכרח הוא לחרוג ממסגרתם, לעבור אל הסוציאליזם.

האיכרות, שמיגרה את הצאריזם ואת בעלי־האחוזות, חולמת על השוואתיות, ושום כוח לא יכול היה להפריע בכך לאיכרים, שנגאלו הן מבעלי־האחוזות והן מהמדינה הבורגנית־פארלאמנטרית, הרפובליקאית. הפרולטרים אומרים לאיכרים: נעזור לכם להגיע לקאפיטליזם „אידיאלי", שכן ההשוואתיות של השימוש בקרקע הוא האידיאליזציה של הקאפיטליזם מנקודת־ראותו של יצרן זעיר. ובו־בזמן נראה לכם כי בלתי־מספיק הוא הדבר, כי הכרחי הוא לעבור לעיבוד הברתי של האדמה. מעניין יהיה לראות, כיצד ינסה קאוטסקי להפריך את נכונות הדרכה כזאת של מאבק האיכרים מצד הפרולטריון!

קאוטסקי העדיף להתחמק מן השאלה...

ועוד, קאוטסקי פשוט רימה את הקוראים הגרמניים, בהעלימו מהם, כי בחוק הקרקע העניק השלטון הסובייטי יתרון ישיר לקומונות ולחברות שיתופיות, והעמידן במקום ראשון.

עם האיכרות עד סוף המהפכה הבורגנית־דמוקרטית—עם דלת־האיכרות, עם החלק הפרולטרי והפרולטרי־למחצה של האיכרות קדימה אל המהפכה הסוציאליסטית! זאת היתה מדיניות הבולשביקים, והיתה זו מדיניות מארכסיסטית יחידה.

ואילו קאוטסקי מתבלבל, בלי שיידע להעמיד אפילו שאלה אחת! מצד אחד, אין הוא מעז לומר, כי הפרולטרים היו צריכים להתחלק בדעותיהם עם האיכרות בשאלת ההשוואתיות, כיוון שמרגיש הוא את חוסר־הטעם שבחילוקי־דעות אלו (ועם זאת הרי קאוטסקי בשנת 1905, כאשר עדיין לא היה רנגאט, הגן במישרין ובבהירות על ברית הפועלים והאיכרים כתנאי לנצחון המהפכה). מצד שני, קאוטסקי מצטט באהדה את הדעות הקרתניות הליבראליות של המנשביק מאסלוב, „המוכיח" את האוטופיות והריאקציוניות של השוויון הזעיר־בורגני מנקודת־ראותו של הסוציאליזם ועובר בשתיקה על הפרוגרסיביות והמהפכנות של המאבק הזעיר־בורגני למען שוויון, למען השוואתיות מנקודת־ראות המהפכה הבורגנית־דמוקרטית.

אצל קאוטסקי מתקבלת ערבוביה לאין סוף: שימו־לב, כי קאוטסקי (של 1918) עומד בתוקף על האופי הבורגני של המהפכה הרוסית. קאוטסקי (של 1918) דורש: בל תחרגו ממסגרת זו! ואותו קאוטסקי עצמו רואה „משהו מהסוציאליזם" (לגבי מהפכה בורגנית) ברפורמה זעיר־בורגנית של מסירת חלקות־קרקע קטנות לאיכרים העניים (כלומר, בהתקרבות אל ההשוואתיות)!!

יבין־נא, מי שיכול!

קאוטסקי, מלבד זאת, מגלה אי־יכולת קרתנית להתחשב במדיניותה הממשית של מפלגה מסויימת. הוא מצטט את מליצות המנשביק מאסלוב, ואינו רוצה לראות את מדיניותה הממשית של מפלגת המנשביקים משנת 1917, כאשר היא ב„קואליציה" עם בעלי־האחוזות והקאדטים הגנה למעשה על רפורמה אגרארית ליבראלית והסכם עם בעלי־האחוזות (ההוכחה: המאסרים של חברי הוועדים הקרקעיים והצעת־החוק של ס. מאסלוב).

קאוטסקי לא הבחין, כי מליצות פ. מאסלוב על הריאקציוניות והאוטו־פיות של השוויון הזעיר־בורגני מחפות למעשה על המדיניות המנשביסטית של הסכם בין האיכרים ובעלי־האחוזות (כלומר, של אונאת האיכרים בידי בעלי־האחוזות) במקום מיגור מהפכני של בעלי־האחוזות בידי האיכרים.

אכן, ממש „מארכסיסט" הוא, קאוטסקי!

דווקא הבולשביקים הביאו בחשבון בקפדנות את ההבדל בין המהפכה הבורגנית־דמוקרטית לבין הסוציאליסטית: בהביאם עד הסוף את הראשונה, הם פתחו את השער למעבר אל השניה. זוהי מדיניות מהפכנית יחידה ומדיניות מארכסיסטית יחידה.

אכן, לשווא חוזר קאוטסקי על החידודים הליבראליים הקהים: „מעולם ובשום מקום עוד לא עברו האיכרים הזעירים בהשפעת דעות תיאורטיות לייצור קולקטיבי"(50).

שנון מאוד!

מעולם ובשום מקום האיכרים הזעירים של ארץ גדולה לא היו נתונים להשפעת מדינה פרולטרית.

מעולם ובשום מקום לא הגיעו האיכרים הזעירים למאבק מעמדי גלוי של האיכרים העניים ביותר עם האיכרים העשירים, עד מלחמת־אזרחים ממש ביניהם, בתנאי של תמיכה תעמולתית, פוליטית, כלכלית וצבאית בדלת־הכפר על־ידי השלטון הממלכתי הפרולטרי.

מעולם ובשום מקום לא היתה התעשרות כזאת של הספסרים ועשירי הכפר עקב המלחמה, תוך התרוששות כזאת של המוני האיכרים.

קאוטסקי חוזר על גרוטאות, מעלה גירה נושנה, בחוששו אף להרהר במשימות החדשות של הדיקטטורה הפרולטרית.

ומה, קאוטסקי חביב, אם לאיכרים חסרים מכשירים לייצור זעיר, ואילו המדינה הפרולטרית עוזרת להם להשיג מכונות לעיבוד קולקטיבי של הקרקע — האם זהו „שכנוע תיאורטי" ?

נעבור לשאלה של הלאמת הקרקע. הנארודניקים שלנו, בכלל כל הס"רים השמאליים, מכחישים, כי הצעד שבוצע אצלנו הוא — הלאמת הקרקע. מבחינה תיאורטית אין הם צודקים. במידה ונשארים אנו במסגרת של יצור סחורתי ושל קאפיטליזם, בה־במידה ביטול הבעלות הפרטית על הקרקע אינה אלא הלאמת הקרקע. המלה „סוציאליזציה" מבטאה מגמה בלבד, שאיפה, הכשרת המעבר אל הסוציאליזם.

מה, איפוא, צריך להיות יחס המארכסיסטים להלאמת הקרקע ?

קאוטסקי גם כאן אינו יכול אף להעמיד את השאלה התיאורטית, או — וזה גרוע יותר — עוקף במתכוון את השאלה, אם כי מהספרות הרוסית ידוע, שקאוטסקי מכיר את הוויכוחים הישנים בין המארכסיסטים הרוסיים בשאלת הלאמת הקרקע, המוניציפליזציה של הקרקע (מסירת האחוזות הגדולות למועצות המקומיות), חלוקת הקרקע.

כלעג ממש למארכסיזם היא טענתו של קאוטסקי, כי מסירת האחוזות הגדולות למדינה והחכרתן בחלקות־קרקע זעירות לאיכרים מעוטי־קרקע היתה מגשימה „משהו מהסוציאליזם". אמרנו כבר, כי אין כאן סוציאליזם כלשהו. אך לא די בכך: אין כאן אף מהפכה בורגנית־דמוקרטית, שהובאה עד הסוף. לקאוטסקי קרה אסון גדול, שהוא נתן אמון במנשביקים. וכתוצאה מכך התרחש דבר משעשע: קאוטסקי, המגן על האופי הבורגני של מהפכתנו, המאשים את הבולשביקים בכך, שעלה בדעתם לצעוד אל הסוציאליזם, הוא עצמו מציע רפורמה ליבראלית במסווה של סוציאליזם, בלי להעביר רפורמה זאת עד לסילוק גמור של כל מורשת ימי־הביניים ביחסי הקניין הקרקעי! אצל קאוטסקי, בדומה ליועציו המנשביקים, נתקבלה הגנה על הבורגנות הליבראלית, הפוחדת ממהפכה, במקום הגנה על מהפכה בורגנית־דמוקרטית עקבית.

ובאמת, מדוע צריך להפוך לקניין ממלכתי רק אחוזות גדולות, ולא את כל האדמות? הבורגנות הליבראלית משיגה בכך שמירה מעולה ביותר על ימים עברו (כלומר, עקביות קטנה ביותר במהפכה) וקלות גדולה ביותר של חזרה אל הישן. הבורגנות הראדיקלית, כלומר, המביאה עד הסוף את המהפכה הבורגנית, מעלה את הסיסמה של הלאמת הקרקע.

קאוטסקי, אשר בעבר הרחוק מאוד, לפני 20 שנה כמעט, כתב מסה מארכסיסטית נהדרת על השאלה האגרארית, אינו יכול שלא לדעת את הנחיית מארכס על כך, כי הלאמת הקרקע היא־היא סיסמתה העקבית של הבורגנות. קאוטסקי אינו יכול שלא לדעת את הפולמוס של מארכס עם

רודברטוס וההסברות המצויינות של מארכס ב„תיאוריות הערך העודף", בהם הוצגה במוחשיות מיוחדת גם המשמעות המהפכנית, מבחינה בורגנית־דמוקרטית, של הלאמת הקרקע.

המנשביק פ. מאסלוב, אשר קאוטסקי באופן כה בלתי־מוצלח בחר בו כיועץ לעצמו, שלל את ההנחה, שהאיכרים הרוסיים יוכלו להסכים להלאמת כל הקרקע (ובכלל זה גם של האיכרים). במידה ידועה השקפתו זו של מאסלוב יכולה היתה לעמוד בקשר עם התיאוריה „המקורית" שלו (החוזרת על דברי המבקרים הבורגניים של מארכס), דהיינו, עם שלילת הרנטה האבסולוטית והכרה ב„חוק" (או ב„עובדה", לפי ביטויו של מאסלוב) „פוריותה הפוחתת של הקרקע".

למעשה כבר במהפכת 1905 נתגלה, כי הרוב העצום של איכרי רוסיה, הן בני העדות הכפריות והן בעלי־המשקים הבודדים, צידד בהלאמת הקרקע כולה. מהפכת 1917 הוכיחה זאת, ולאחר מעבר השלטון לפרולטריון הגשימה זאת. הבולשביקים נשארו נאמנים למארכסיזם, בלי לנסות (בניגוד לקאוטסקי, המאשים אותנו בכך — ללא צל של הוכחה) „לדלוג" על המהפכה הבורגנית־דמוקרטית. הבולשביקים עזרו קודם־כל לאלה מבין האידיאולוגים הבורגניים־דמוקרטיים של האיכרות הראדיקליים ביותר, המהפכניים ביותר והקרובים ביותר לפרולטריון — דהיינו, לס"רים השמאליים, לבצע את אשר היה למעשה הלאמת הקרקע. בעלות פרטית על הקרקע ברוסיה בוטלה מ־26.10.1917, כלומר, למן היום הראשון של המהפכה הפרולטרית, הסוציאליסטית.

בכך הוקם היסוד, המושלם ביותר מבחינת התפתחותו של הקאפיטליזם (בלי להינתק ממארכס, וקאוטסקי לא יוכל להכחיש זאת), ובו־בזמן נוצר משטר קרקעי, גמיש ביותר מבחינת המעבר לסוציאליזם. מנקודת־ראות בורגנית־דמוקרטית לאיכרות המהפכנית ברוסיה אין להרחיק־לכת יותר: מבחינת זאת, כל דבר „אידיאלי" יותר מאשר הלאמת הקרקע ושוויון השימוש בה, ודבר „ראדיקלי" יותר (מאותה בחינה עצמה) לא יכול להיות. ואמנם, הבולשביקים, רק הבולשביקים, רק בתוקף הנצחון של המהפכה הפרולטרית, עזרו לאיכרות להביא את המהפכה הבורגנית־דמוקרטית עד סופה ממש. ובכך בלבד עשו את כל האפשרי להקלת המעבר למהפכה הסוציאליסטית ולהחשתו.

לפי זאת אפשר לשפוט, איזו ערבוביה לא־תאומן הגיש לקורא קאוטסקי, המאשים את הבולשביקים באי־הבנת אופייה הבורגני של המהפכה, והמגלה, הוא עצמו, נסיגה מהמארכסיזם במידה כזאת, שעובר בשתיקה על הלאמת הקרקע, ומבליט את הרפורמה הפחות־מהפכנית (מנקודת־ראות בורגנית), הליבראלית, כ„משהו מהסוציאליזם"!

הגענו כאן לשאלה השלישית מהשאלות שהוצגו לעיל, לשאלה, באיזו מידה הביאה בחשבון הדיקטטורה הפרולטרית ברוסיה את ההכרח של מעבר לעיבוד חברתי של האדמה. ושוב קאוטסקי מבצע כאן משהו דומה מאוד לזיוף: הוא מצטט „תזיסים" של בולשביק אחד בלבד, המדברים על משימת המעבר לעיבוד קולקטיבי של הקרקע! מאחר שציטט אחד מתזיסים אלה, קורא „התיאורטיקאי" שלנו בתרועת־נצחון:

„בכך, שדבר מסויים מוכרז כמשימה, הרי המשימה, לדאבוננו, אינה נפתרת. החקלאות הקולקטיבית ברוסיה נדונה בינתיים להישאר על הנייר בלבד. עוד מעולם ובשום מקום האיכרים הזעירים לא עברו לייצור קולקטיבי על סמך דעות תיאורטיות" (50).

עוד מעולם ובשום מקום לא היה מעשה־נכלים ספרותי כזה, עדיו ירד קאוטסקי. הוא מצטט „תזיסים", ועובר בשתיקה על חוק השלטון הסובייטי. הוא מדבר על „דעה תיאורטית", ועובר בשתיקה על שלטון ממלכתי פרולטרי, אשר בידיו נמצאים הן בתי־החרושת והן הסחורות! כל מה שכתב המארכסיסט קאוטסקי ב„השאלה האגרארית" בשנת 1899 בשאלת האמצעים, הנמצאים בידי המדינה הפרולטרית, לשם העברה הדרגתית של האיכרים הזעירים אל הסוציאליזם, שכח הרנגאט קאוטסקי בשנת 1918.

כמובן, כמה מאות קומונות חקלאיות ומשקים סובייטיים, הנתמכים על־ידי המדינה (כלומר, המעובדים בידי שותפויות הפועלים של משקים גדולים על חשבון המדינה) — זה מעט מאוד. אך האם אפשר לכנות בשם „ביקורת" את עקיפת העובדה הזאת על־ידי קאוטסקי?

הלאמת הקרקע, שבוצעה ברוסיה על־ידי הדיקטטורה הפרולטרית, הבטיחה יותר מכל את הגשמת המהפכה הבורגנית־דמוקרטית עד הסוף — אף במקרה, שנצחון הקונטר־מהפכה היה פונה מן ההלאמה אחורה — אל החלוקה (מקרה זה ניתחתי במיוחד בספר על הפרוגראמה האגרארית של המארכסיסטים במהפכת 1905). וחוץ מזה הלאמת הקרקע נתנה את האפשרויות הגדולות ביותר למדינה הפרולטרית לעבור בחקלאות אל הסוציאליזם.

בסיכום: קאוטסקי נתן לנו, מבחינה תיאורטית, דייסה לא־תתואר, תוך התכחשות מלאה למארכסיזם, ולמעשה — התרפסות בפני הבורגנות והרפורמיזם שלה. אין מה לומר, טובה הביקורת!

* * *

קאוטסקי מתחיל את „הניתוח הכלכלי" של התעשייה בשיקול הנהדר הבא:

ברוסיה יש תעשייה קאפיטליסטית גדולה. אולי אפשר לבנות על יסוד

זה יצור סוציאליסטי? „אפשר היה לשער זאת, אילו מהותו של הסוציאליזם היתה בכך, שפועלי בתי־חרושת ומכרות היו נוטלים אותם כקניינם הם״ (מילולית: היו מנכסים אותם), „כדי לנהל את המשק בכל אחד מבתי־החרושת לחוד״ (52). „דווקא ביום, ב־5 באוגוסט, כאשר כותב אני שורות אלו, — מוסיף קאוטסקי — מודיעים ממוסקבה על נאום אחד של לנין ב־2 באוגוסט, בו, כפי שמוסרים, אמר: ,הפועלים מחזיקים איתן בידיהם את בתי־החרושת, ואילו האיכרים לא יחזירו את האדמה לבעלי־האחוזות׳. הסיסמה: בית־החרושת — לפועלים, האדמה — לאיכרים היתה עד כה לא סיסמה סוציאל־דמוקרטית, אלא אנארכו־סינדיקאליסטית״ (52־53).

הבאנו בשלמותו שיקול זה, כדי שהפועלים הרוסיים, אשר בעבר התייחסו בכבוד לקאוטסקי, ואמנם בצדק כיבדוהו, יראו בעצמם את התכסיסים של בוגד, עובר לבורגנות.

שערו־נא בנפשכם: ב־5 באוגוסט, כאשר הוצאו כבר המון דקרטים על הלאמת בתי־החרושת ברוסיה, ועם זאת, אף בית־חרושת אחד לא „נוכס״ על־ידי הפועלים, אלא כולם הועברו לבעלות הרפובליקה — ב־5 באוגוסט זה, קאוטסקי, על סמך פירוש־נכלים ממש של משפט אחד מנאומי, מחדיר להכרת הקוראים הגרמניים את המחשבה, כאילו ברוסיה נמסרים בתי־החרושת לפועלים יחידים! ולאחר־מכן קאוטסקי לאורך עשרות רבות של שורות מעלה גירה על כך, שאין למסור כל בית־חרושת לחוד לפועלים!

זאת איננה ביקורת, אלא תכסיס של משרת הבורגנות, שנשכר על־ידי בעלי־ההון למען הטלת דיבה במהפכה הפועלית.

את בתי־החרושת יש למסור למדינה, או לעדה, או לחברות צרכניות — כותב שוב ושוב קאוטסקי ולאחר־הכל מוסיף:

„על דרך זו אמנם ניסו עתה לעלות ברוסיה״... עתה!! כלומר, מה פירוש הדבר? באוגוסט? האמנם קאוטסקי לא יכול היה להזמין אצל שטיין שלו, אצל אקסלרוד שלו או אצל ידידים אחרים של הבורגנות הרוסית תירגום ולו של אחד הדקרטים על בתי־החרושת?

„...מה הרחיק לכת העניין, אין רואים עדיין. בכל אופן צד זה של הרפובליקה הסובייטית מהווה עניין רב ביותר עבורנו, אך הוא עדיין נשאר כולו בעלטה. בדקרטים אין מחסור״... (לכן קאוטסקי מתעלם מתוכנם או מעלימם מעיני קוראיו!). „אך חסרות ידיעות מהימנות על פעולת דקרטים אלה. הייצור הסוציאליסטי הוא בלתי־אפשרי בלעדי סטאטיסטיקה כל־צדדית, מפורטת, מהימנה, המספקת ידיעות במהירות. וסטאטיסטיקה כזאת לא יכלה עדיין ליצור הרפובליקה הסובייטית. כל מה שנודע לנו על פעולותיה הכלכליות מלא סתירות ולא ניתן לבדיקה כלשהי.

זאת כמו־כן אחת התוצאות של הדיקטטורה והדברת הדמוקרטיה. אין חופש העתונות והדיבור"... (53).

הנה כיצד נכתבת ההיסטוריה! מהעתונות „החופשית" של בעלי־ההון ואנשי דוטוב היה קאוטסקי מקבל ידיעות על בתי־חרושת העוברים לידי הפועלים... באמת, נהדר הוא „מדען רציני" על־מעמדי זה! בשום עובדה ממספר אינסופי של עובדות, המעידות, כי בתי־החרושת נמסרים רק לרפובליקה, כי רשות ניהולם נמצאת בידי מוסד של השלטון הסובייטי, מוסד המורכב תוך השתתפות עדיפה של נבחרי האיגודים המקצועיים, — המועצה העליונה של המשק העממי — בשום עובדה מעובדות כאלו אין קאוטסקי רוצה אף לנגוע. בעקשנות, בעיקשות של אדם בנרתיק, הוא אינו פוסק מלטעון דבר אחד: תנו לי דמוקרטיה של־שלום, בלי מלחמת אזרחים, בלי דיקטטורה, עם סטאטיסטיקה טובה (הרפובליקה הסובייטית הקימה מוסד סטאטיסטי וצירפה אליו את כל טובי הכוחות הסטאטיסטיים ברוסיה, אך, כמובן, אין לקבל במהירות סטאטיסטיקה אידיאלית). בקיצור, מהפכה בלי מהפכה, בלי מאבק אכזרי, בלי מעשי־כפייה, — הנה מה שתובע קאוטסקי. זה דומה לכך, כאילו היו דורשים שביתות בלי להיטות סוערת של הפועלים והמעבידים. נסו והבדילו־נא בין „סוציאליסט" שכזה לבין פקיד ליבראלי מן השורה!

ובהסתמכו על „חומר עובדתי" כזה, כלומר, בעוקפו במתכוון ובבוז גמור את העובדות הרבות, קאוטסקי „מסכם":

„ספק הוא, אם הפרולטריון הרוסי קיבל — מבחינת הישגים מעשיים אמיתיים, ולא דקרטים — ברפובליקה הסובייטית יותר, מאשר היה מקבל מידי האספה המכוננת, בה, בדיוק כמו במועצות, היוו את הרוב סוציאליסטים, אמנם בעלי צבע אחר" (58).

פנינה, לא כן? אימרה זו מייעצים אנו לחסידיו של קאוטסקי להפיץ בהרחבה יתרה בקרב הפועלים הרוסים, שכן חומר טוב יותר להערכת שקיעתו הפוליטית לא יכול היה קאוטסקי לתת. קרנסקי גם הוא היה „סוציאליסט", חברים פועלים, אלא בעל „צבע אחר"! ההיסטוריון קאוטסקי מסתפק בכינוי, בתואר, ש„נטלו" לעצמם הס"רים הימניים והמנשביקים. על העובדות, המעידות, כי בימי קרנסקי המנשביקים והס"רים הימניים תמכו במדיניות האימפריאליסטית ובשוד וחמסנות מצד הבורגנות, ההיסטוריון קאוטסקי איננו רוצה לשמוע; על כך, שהאספה המכוננת העניקה את הרוב דווקא לגיבורים אלה של המלחמה האימפריאליסטית והדיקטטורה הבורגנית, עובר הוא בשתיקה צנועה. וזה נקרא „ניתוח כלכלי"!...

לסיכום עוד דגם קטן אחד של „הניתוח הכלכלי":

... „הרפובליקה הסובייטית לאחר 9 חודשי קיומה, במקום להפיץ רווחה כללית, נאלצה להסביר, ממה נובעת המצוקה הכללית" (עמ' 41).

הקאדטים הרגילו אותנו לשיקולים כאלה. כל משרתי הבורגנות מדברים כך ברוסיה: תנו לנו, כלומר, לאחר 9 החודשים רווחה כללית — לאחר מלחמה מרוששת של 4 שנים, בעזרתו הכל־צדדית של ההון הזר לסבוטאזיה ולהתקוממויות של הבורגנות ברוסיה. לא נשאר לחלוטין שום הבדל, שום צל של הבדל למעשה, בין קאוטסקי לבין הבורגנים הקונטר־מהפכניים. דיבורים מתקתקים המזוייפים כ„דמויי סוציאליזם", חוזרים על מה שאומרים — בגסות, בלא כרכורים, בלא כחל ושרק — אנשי קורנילוב, אנשי דוטוב וקרסנוב ברוסיה.

* *
*

שורות אלה נכתבו ב־9 בנובמבר 1918. אור ל־10 בנובמבר נתקבלו ידיעות מגרמניה על התחלת מהפכה מנצחת. תחילה בקיל ובערים צפוניות אחרות והשוכנות על חוף־הים, בהן עבר השלטון לידי מועצות צירי הפועלים והחיילים, לאחר־מכן בברלין, שם השלטון עבר כמו־כן לידי המועצה.[35]

הסיכום, אשר צריך הייתי לכתוב לחוברת על קאוטסקי ועל המהפכה הפרולטרית, נעשה מיותר.

10 בנובמבר 1918.

תוספת 1

התיזיסים על האספה המכוננת

1. הדרישה לכינוס האספה המכוננת כלולה במלוא־החוקיות בפרוגראמה של הסוציאל־דמוקרטיה המהפכנית, שכן ברפובליקה בורגנית אספה מכוננת הינה הצורה הגבוהה ביותר של דמוקרטיות, ומכיוון שהרפובליקה האימפריאליסטית, בראשותו של קרנסקי, בהקימה את הפארלמנט, הכינה את זיוף הבחירות ושורת הפרות של הדמוקרטיות.

2. הסוציאל־דמוקרטיה המהפכנית, בהציגה את הדרישה לכינוס האספה המכוננת, הדגישה לא־פעם מעצם תחילת המהפכה של 1917, כי הרפובליקה של המועצות הינה צורה גבוהה יותר של דמוקרטיות, מאשר רפובליקה בורגנית רגילה עם אספה מכוננת.

3. למעבר ממשטר קאפיטליסטי לסוציאליסטי וכן לדיקטטורה של הפרולטריון מהווה הרפובליקה של מועצות צירי הפועלים, החיילים והאיכרים לא רק צורה מסוג גבוה יותר של מוסדות דמוקרטיים (לעומת רפובליקה בורגנית רגילה עם אספה מכוננת, המכתירה אותה), אלא גם צורה יחידה, המסוגלת להבטיח את המעבר הפחות מכאיב אל הסוציאליזם.

4. כינוס האספה המכוננת במהפכתנו לפי רשימות, שהוגשו במחצית אוקטובר 1917, מתקיים בתנאים, המונעים את האפשרות לביטוי נכון של רצון העם ושל המוני העמלים במיוחד על־ידי בחירות לאספה מכוננת זו.

5. ראשית, שיטת־הבחירות הפרופורציונאלית נותנת את הביטוי האמיתי של רצון העם רק במידה, שהרשימות המפלגתיות תואמות למעשה את חלוקתו הריאלית של העם לאותן קבוצות מפלגתיות, שנשתקפו ברשימות אלו. ואילו אצלנו, כידוע, המפלגה, שהיה לה ממאי עד אוקטובר המספר הגדול ביותר של מצדדים בקרב העם, ובמיוחד בקרב האיכרות, מפלגת הסוציאליסטים־רבולוציונרים, הגישה רשימות אחידות לאספה המכוננת במחצית אוקטובר 1917, אך התפלגה לאחר הבחירות לאספה המכוננת, לפני כינוסה.

משום כך, אף תאום פורמאלי בין רצון הבוחרים בהמוניהם לבין הרכב הנבחרים לאספה המכוננת — אין ולא יכול להיות.

6. שנית, מקור חשוב עוד יותר — מקור לא פורמאלי, לא יורידי, אלא חברתי־כלכלי, מעמדי — של אי־תאום בין רצון העם ובמיוחד רצון

המעמדות העמלים, מצד אחד, לבין הרכב האספה המכוננת, מצד שני, היא העובדה, שהבחירות לאספה המכוננת התקיימו, כאשר רובו המכריע של העם לא יכול היה עדיין לדעת את כל היקפה וערכה של המהפכה האוקטוברית, הסובייטית, הפרולטרית־איכרית, שהתחילה ב־25 באוקטובר 1917, כלומר, לאחר הגשת רשימות המועמדים לאספה המכוננת.

7. מהפכת אוקטובר, שכבשה את השלטון בשביל המועצות, בנטלה את השליטה הפוליטית מידי הבורגנות ובמוסרה שליטה זו לידי הפרולטריון והאיכרות העניה, עוברת לעינינו שלבים רצופים בהתפתחותה.

8. היא התחילה עם הנצחון ב־24־25 באוקטובר בבירה, כאשר הוועידה הכל־רוסית ה־2 של מועצות צירי הפועלים והחיילים — חיל־חלוץ זה של פרולטרים ושל החלק הפעיל ביותר מבחינה פוליטית של האיכרות — העניקה עדיפות למפלגת הבולשביקים והעמידה אותה ליד הגה השלטון.

9. המהפכה הקיפה לאחר־מכן, במשך נובמבר ודצמבר, את כל המון הצבא והאיכרות, ובאה על ביטויה קודם־כל בסילוק אירגוני־הצמרת הישנים ובבחירתם־מחדש (הוועדים הצבאיים, וועדי־האיכרים הגליליים, הוועד־הפועל המרכזי של מועצת צירי האיכרים וכו׳), שביטאו את התקופה הפשרנית שעברה על המהפכה, את שלבה הבורגני, ולא הפרולטרי — אירגונים אשר מוכרחים היו באורח בלתי־נמנע לרדת מן הבמה בלחץ המוני־העם העמוקים והרחבים יותר.

10. תנועה רבת־עוצמה זו של המוני המנוצלים להקמה־מחדש של המוסדות המדריכים של אירגוניהם לא נסתיימה גם עתה, במחצית דצמבר 1917, וועידת עובדי מסילות־הברזל, שלא הושלמה, היא אחד משלביה.

11. ובכן, חלוקת הכוחות המעמדיים ברוסיה לקבוצות במאבקם המעמדי בנובמבר ודצמבר 1917, שונה למעשה מבחינה עקרונית מזו, שיכולה היתה למצוא את ביטויה ברשימת המועמדים המפלגתיים לאספה המכוננת במחצית אוקטובר 1917.

12. המאורעות האחרונים באוקראינה (באופן חלקי גם בפינלנד וברוסיה הלבנה, וכן בקאווקאז) מעידים כמו־כן על חלוקה חדשה של הכוחות המעמדיים, המתנהלת בתהליך המאבק בין הנאציונליזם הבורגני של הראדה האוקראינית, הסיים הפיני וכדו׳, מצד אחד, לבין השלטון הסובייטי, המהפכה הפרולטרית־איכרית בכל אחת מרפובליקות לאומיות אלה — מצד שני.

13. לבסוף, מלחמת־האזרחים, שהתחילה בהתקוממות קונטר־מהפכנית של הקאדטים ואנשי קאלדין נגד השלטונות הסובייטיים, נגד הממשלה הפועלית־האיכרית, החריפה לחלוטין את המאבק המעמדי וחיסלה

כל אפשרות לפתור בדרך דמוקרטית־פורמאלית את השאלות החריפות ביותר, שהוצבו על־ידי ההיסטוריה לפני עמי רוסיה, ובראש־וראשונה לפני מעמד־הפועלים והאיכרות שלה.

14. רק נצחון מלא של הפועלים והאיכרים על ההתקוממות של הבורגנות ובעלי־האחוזות (שמצאה את ביטויה בתנועה של הקאדטים ואנשי קאלדין), רק דיכוי צבאי ללא־רחם של התקוממות זו של בעלי־העבדים מסוגלים להבטיח למעשה את המהפכה הפרולטרית־איכרית. מהלך המאורעות והתפתחות המאבק המעמדי במהפכה הביאו לכך, שהסיסמה „כל השלטון לאספה המכוננת", סיסמה שאינה מתחשבת בהישגי המהפכה הפועלית־איכרית, שאינה מתחשבת בשלטון הסובייטי, שאינה מתחשבת בהחלטות של הוועידה הכל־רוסית ה־2 של מועצות צירי הפועלים והחיילים, של הוועידה הכל־רוסית ה־2 של מועצות צירי האיכרים וכו' — סיסמה כזאת הפכה למעשה לסיסמת הקאדטים ואנשי קאלדין ומרעיהם. לעם כולו נעשה ברור, כי סיסמה זאת פירושה למעשה — מאבק לסילוק השלטון הסובייטי, וכי האספה המכוננת, אילו נתפרדה מהשלטון הסובייטי, היתה בהכרח נדונה למוות פוליטי.

15. על שאלות חיי העם החריפות ביותר נמנית שאלת השלום. מאבק מהפכני אמיתי לשלום הוחל ברוסיה רק לאחר מהפכת 25 באוקטובר, ונצחון זה נתן את פריו הראשון בצורת פירסום ההסכמים הסודיים, כריתת שביתת־נשק ותחילת משא־ומתן פומבי על שלום כללי בלי שילומים וסיפוחים.

המוני העם הרחבים מקבלים רק עתה, למעשה, את האפשרות המלאה והגלויה לראות את המדיניות של המאבק המהפכני ולבחון את תוצאותיה.

בעת הבחירות לאספה המכוננת נשללה מהמוני־העם אפשרות זו.

ברור, כי גם מצד זה של העניין בלתי־נמנעת היא אי־ההתאמה בין הרכב הנבחרים לאספה המכוננת לבין רצונו האמיתי של העם בשאלת סיום המלחמה.

16. התוצאה מסך־הכל של הנסיבות, שהובאו לעיל, היא, כי האספה המכוננת, המתכנסת לפי רשימות המפלגות שהיו קיימות עד למהפכה הפרולטרית־איכרית, בתנאים של שליטת הבורגנות, באה בהכרח לידי התנגשות עם רצונם ועניניהם של המעמדות העמלים והמנוצלים, שפתחו ב־25 באוקטובר במהפכה סוציאליסטית נגד הבורגנות. טבעי הוא, כי ענייני מהפכה זו עומדים מעל הזכויות הפורמאליות של האספה המכוננת, אפילו אם זכויות פורמאליות אלו לא היו מעורערות על־ידי היעדר הכרה בחוק על האספה המכוננת — בזכות העם לבחור־מחדש את ציריהם בכל עת.

17. כל נסיון, ישיר או עקיף, לראות את השאלה על האספה המכוננת מן הצד הפורמאלי־משפטי, במסגרת של דמוקרטיה בורגנית רגילה, בלי להביא בחשבון את המאבק המעמדי ואת מלחמת־האזרחים, — הוא בגידה בעניין הפרולטריון ומעבר לנקודת־ראותה של הבורגנות. להזהיר את הכל, כל אדם, מפני טעות זו, אליה נקלעים מעטים מצמרת הבולשביזם, שלא ידעו להעריך את מהפכת אוקטובר ואת משימות הדיקטטורה של הפרולטריון — חובה מוחלטת של הסוציאל־דמוקרטיה המהפכנית.

18. הסיכוי היחידי לפתרון בלתי־מכאיב של המשבר, שנוצר בתוקף אי־התאמה בין הבחירות לאספה המכוננת לבין רצון העם, וכן לבין האינטרסים של המעמדות העמלים והמנוצלים, הוא הגשמה רחבה ומהירה ככל האפשר של זכות הבחירה־מחדש של צירי האספה המכוננת בידי העם, וכן צירוף האספה המכוננת עצמה לחוק הוועד־הפועל המרכזי על בחירות־משנה אלו והכרזה בלתי־מסוייגת של האספה המכוננת בדבר הכרה בשלטון הסובייטי, במהפכה הסובייטית, במדיניותו בשאלת השלום, בשאלת הקרקע והפיקוח הפועלי, צירוף מוחלט של האספה המכוננת למחנה מתנגדי הקונטר־מהפכה של הקאדטים ואנשי קלדין.

19. בלעדי תנאים אלה המשבר בקשר לאספה המכוננת יכול לבוא על פתרונו רק בדרך מהפכנית, בדרך של צעדים נמרצים, מהירים, תקיפים והחלטיים מצד השלטון הסובייטי נגד הקונטר־מהפכה הקאדטית־קאלדינית, ויהיו כאשר יהיו הסיסמות והמוסדות (ואף החברות באספה המכוננת), בהם תחזה על עצמה קונטר־מהפכה זו. כל נסיון לכבול את ידי השלטון הסובייטי במאבק זה לא יהיה אלא סיוע לקונטר־מהפכה.

נכתב ב־12 (25) בדצמבר 1917, הודפס ב־13 (26) בדצמבר 1917 בעתון „פרבדה" מס' 213.

תוספת 2

ספר חדש של ואנדרוולדה על המדינה

נזדמן לי רק לאחר שקראתי את ספרו של קאוטסקי להכיר את ספרו של ואנדרוולדה „הסוציאליזם נגד המדינה" (פאריס, 1918). הקבלת שני ספרים אלה מתבקשת מאליה. קאוטסקי — מנהיג אידיאי של האינטר־נאציונל ה־2 (1889—1914), ואנדרוולדה — נציגו הפורמלי, כיו"ר הלשכה הסוציאליסטית הבינלאומית. שניהם מייצגים את פשיטת־הרגל הגמורה של האינטרנאציונל ה־2, שניהם ב„אמנות", בכל הזריזות של עתונאים מנוסים, מחפים במלים מארכסיסטיות על פשיטת־רגל זו, על מפלתם הם ועל מעברם לצד הבורגנות. האחד מראה במוחשיות מיוחדת את הטיפוסי באופורטוניזם הגרמני, הכבד, המופשט מבחינה תיאורטית, המזייף בגסות את המארכסיזם, בקטעו מן המארכסיזם כל מה שאינו מתקבל על דעת הבורגנות. השני טיפוסי הוא לגבי הסוג הרומני — במידה מסויימת אפשר לומר: המערב־אירופי (משמע — מערבה מגרמניה) — של האופורטוניזם השליט, סוג גמיש יותר, פחות כבד, המזייף את המארכסיזם זיוף מעודן יותר באמצעות אותו תכסיס יסודי עצמו.

שניהם מסלפים מעיקרן הן את תורת מארכס על המדינה, והן את תורתו על הדיקטטורה של הפרולטריון, ועם זאת ואנדרוולדה מתעכב יותר על השאלה הראשונה, וקאוטסקי — על השניה. שניהם מטשטשים את הקשר ההדוק, קשר בל־יינתק בין שתי שאלות אלו. שניהם בדיבור — מהפכנים ומארכסיסטים, ולמעשה — רנגאטים, המכוונים את כל מאמציהם להצדיק בתירוצים שונים את נסיגתם מהמארכסיזם. לשניהם אין אף צל מזה שחודר עד תוך־תוכן של כל יצירות מארכס ואנגלס, אין אף צל מזה שמבדיל בין הסוציאליזם למעשה מקאריקטורה בורגנית שלו, דהיינו: הבהרת משימותיה של המהפכה להבדיל ממשימות הרפורמה, הבהרת הטאקטיקה המהפכנית להבדיל מהרפורמיסטית, הבהרת תפקידו של הפרולטריון בחיסול השיטה או הסדר, המשטר של עבודות שכירה, להבדיל מתפקיד הפרולטריון של המעצמות „הגדולות", המתחלק עם הבורגנות בחלקיק מרווחה היתיר ומשללה היתיר.

נביא כמה משיקוליו המהותיים ביותר של ואנדרוולדה לשם אישור הערכה זאת.

ואנדרוולדה מצטט את מארכס ואנגלס בשקידה רבה מאוד, בדומה לקאוטסקי. וכן, בדומה לקאוטסקי, מצטט הוא ממארכס ואנגלס כל מה שתרצו, חוץ מזה שלא מתקבל להלוטין על דעת הבורגנות, שמבדיל בין מהפכן לרפורמיסט. על כיבוש השלטון הפוליטי בידי הפרולטריון — כמה שתרצו, שכן זה הוכנס כבר על־ידי הפראקטיקה למסגרת פארלמנטרית בלעדית. על כך, שמארכס ואנגלס, לאחר נסיון הקומונה, מצאו להכרחי להוסיף ל„מאניפסט הקומוניסטי" המיושן במידת־מה את הסברת אותה אמת, כי מעמד הפועלים אינו יכול פשוט להשתלט על המכונה הממלכתית המוכנה, כי הוא חייב לשבור אותה — על כך לא אמר אפילו מלה אחת! ואנדרוולדה, כמוהו כקאוטסקי, עוברים, כאילו נדברו ביניהם, בשתיקה גמורה דווקא על המהותי ביותר מנסיון המהפכה הפרולטרית, דווקא על מה שמבדיל את מהפכת הפרולטריון מהרפורמות של הבורגנות.

ואדנרוולדה, בדומה לקאוטסקי, מדבר על הדיקטטורה של הפרולטריון, כדי להתכחש לה בתירוצים מתאימים. קאוטסקי ביצע זאת בעזרת זיופים גסים. ואנדרוולדה עושה אותו דבר עצמו באופן מעודן יותר. בסעיף המתאים, סעיף 4, על „כיבוש השלטון הפוליטי בידי הפרולטריון", מקדיש הוא סעיף־משנה „b" לשאלת „הדיקטטורה הקולקטיבית של הפרולטריון", „מצטט" את מארכס ואנגלס (אני חוזר: בפוסחו דווקא על מה שמתייחס לעיקרי ביותר, לשבירת המכונה הממלכתית הישנה, הבורגנית־דמוקרטית) ומסכם:

„...בחוגים הסוציאליסטיים מתארים לעצמם כרגיל את המהפכה הסוציאלית בזה האופן: קומונה חדשה, המנצחת הפעם, ולא בנקודה אחת, אלא בכל המרכזים הראשיים של העולם הקאפיטליסטי.

השערה; אולם השערה, שאין בה דבר שלא ייתכן בזמן זה, כאשר כבר נראה לעין, כי התקופה האחר־מלחמתית בארצות רבות תיראה אנטאגוניזמים לא־יאומנו בין מעמדות וכן עוויתות סוציאליות.

אולם, אם אי־הצלחתה של הקומונה הפאריסאית — שלא לדבר על קשיי המהפכה הרוסית — מוכיחה משהו, הרי דווקא את אי־האפשרות לשים קץ למשטר הקאפיטאליסטי עד אשר הפרולטריון יהיה מוכן במידה מספקת לשימוש באותו שלטון, אשר בתוקף הנסיבות יכול לעבור לידיו" (עמ' 73).

ושום דבר יותר למהותו של העניין!

הנה הם, מנהיגי ונציגי האינטרנאציונל ה־2! בשנת 1912 חותמים הם על המאניפסט הבאזלי, בו מדברים ישירות על הקשר בין אותה מלחמה דווקא, שפרצה בשנת 1914, לבין המהפכה הפרולטרית, ממש מאיימים בה. וכאשר באה המלחמה ונוצרה סיטואציה מהפכנית, מתחילים הם, קאוטסקים וואנדרוולדים אלה, לסגת בכל מיני תירוצים מהמהפכה. הואילו־נא בטובכם

לראות: מהפכה מסוגה של הקומונה אינה אלא השערה לא בלתי־אפשרית! והדבר דומה בהחלט לשיקולו של קאוטסקי על תפקידן האפשרי של המועצות באירופה.

אך הלא כך מדבר כל ליברל משכיל, אשר, בלי־ספק, יסכים עתה, כי קומונה חדשה „אינה בלתי־אפשרית", כי למועצות נועד תפקיד גדול וכדו'. מהפכן פרולטרי נבדל מליברל בכך, כי בתור תיאורטיקאי, מנתח הוא דווקא את החשיבות הממלכתית החדשה של הקומונה והמועצות. ואנדרוולדה עובר בשתיקה על כל מה שאומרים במפורט על נושא זה מארכס ואנגלס, בנתחם את נסיון הקומונה.

כפראקטיקן, כמדינאי, חייב מארכסיסט להבהיר, כי רק בוגדי הסוציאליזם היו יכולים עתה להסתלק מהמשימה: להבהיר את ההכרח במהפכה פרולטרית (מסוג הקומונה, מסוג המועצות, או, נניח, מסוג שלישי כלשהו), להסביר את ההכרח של הכנה לקראתה, לנהל תעמולה בקרב ההמונים למען המהפכה להפריך את הדעות הקדומות הקרתניות נגד מהפכה וכו'.

כל דבר מעין זה אין עושים לא קאוטסקי ולא ואנדרוולדה — ודווקא משום כך, שהם עצמם בוגדי הסוציאליזם המה, הרוצים לשמור בקרב הפועלים על שמם הטוב כסוציאליסטים ומארכסיסטים.

קחו את ההצגה התיאורטית של השאלה.

המדינה גם ברפובליקה דמוקרטית אינה אלא מכונה לדיכוי מעמד אחד בידי מעמד אחר. קאוטסקי יודע אמת זו, מכיר בה, מסכים לה — אך... אך עוקף את השאלה היסודית ביותר, איזה מעמד, מדוע ובאילו אמצעים חייב לדכא הפרולטריון, כאשר יכבוש את המדינה הפרולטרית.

ואנדרוולדה יודע, מכיר, מסכים, מצטט את ההנחה העיקרית של המארכסיזם (עמ' 72 בספרו) אולם... שום מלה על הנושא „הבלתי־נעים" (לאדונים הקאפיטליסטים) בדבר דיכוי התנגדותם של המנצלים!!

ואנדרוולדה, כקאוטסקי, עקפו לגמרי נושא „בלתי־נעים" זה. והרי זוהי מהות הרנגאטיות שלהם.

ואנדרוולדה, כמוהו כקאוטסקי, אמן גדול במעשה המרתה של הדיאלק־טיקה באקלקטיות. מצד אחד, אי־אפשר שלא להודות, ומצד שני, יש להתוודות. מצד אחד, את המושג של מדינה אפשר להבין כ„כלל האומה" (ראה מלון ליטרה — אין מה לומר, עבודה מדעית — עמ' 87 בספרו של ואנדרוולדה), מצד שני, את המושג של מדינה אפשר להבין „כממשלה" (שם). דבר למדני נדוש וחסר־טעם זה, תוך כדי אישורו, כותב ואנדרוולדה בשקידה, לצד ציטאטות ממארכס.

המובן המארכסיסטי של המלה „מדינה" נבדל מהמובן הרגיל —

כותב ואנדרוולדה. משום־כך אפשריות „אי־הבנות". „המדינה, אצל מארכס ואנגלס, אינה מדינה במובנה הרחב, אינה מדינה כמוסד ניהול, כמייצג האינטרסים הכלליים של החברה (interets generaux de la societe). זוהי — מדינה־שלטון, מדינה — מוסד־סמכות, מדינה — מכשיר שליטה של מעמד אחד על מעמד אחר" (עמ' 75־76 בספרו של ואנדרוולדה).

על חיסול המדינה מדברים מארכס ואנגלס רק במובן השני... „דעות מוחלטות מדי עלולות להתגלות כבלתי־מדוייקות. בין מדינת בעלי־ההון, המבוססת על שליטת מעמד אחד בלבד, לבין מדינה פרולטרית, השמה לעצמה מטרה של חיסול מעמדות, קיימים שלבי־מעבר רבים" (עמ' 156).

הנה לכם „אופן הפעולה" של ואנדרוולדה, הנבדל אך מעט־מן־המעט מאופן הפעולה של קאוטסקי, ואילו במהותו של דבר מזדהה עימו. הדיאקלטיקה שוללת אמיתות מוחלטות, מבהירה את חילוף הניגודים ואת חשיבות המשברים בהיסטוריה. אקלקטיקן אינו רוצה בדעות „מוחלטות מדי", כדי לתחוב ולהחדיר את רצונו הקרתני, הזעיר־בורגני להמיר את המהפכה ב„שלבי מעבר".

על כך, כי שלב־מעבר בין מדינה — מוסד שליטתו של מעמד בעלי־ההון, לבין מדינה — מוסד שליטתו של הפרולטריון, הינו דווקא מהפכה, שעיקרה הוא מיגור הבורגנות ושבירת המכונה הממלכתית שלה והריסתה — על זאת הקאוטסקים והוואנדרוולדים עוברים בשתיקה.

על כך, שהדיקטטורה של הבורגנות מן־ההכרח כי תתחלף בדיקטטורה של מעמד אחד, הפרולטריון, כי לאחר „שלבי־המעבר" של המהפכה יבואו שלבי־מעבר של גוויעה הדרגתית של המדינה הפרולטרית — זאת מטשטשים הקאוטסקים והוואנדרוולדים.

והרי זוהי מהותה של הרנגאטיות הפוליטית שלהם.

בכך עיקרה, מבחינה תיאורטית, מבחינה פילוסופית, של המרת הדיאלקטיקה באקלקטיות ובסופיסטיקה. הדיאלקטיקה היא קונקרטית ומהפכנית, את „המעבר" מהדיקטטורה של מעמד אחד לדיקטטורה של מעמד אחר מבדילה היא מ„מעבר" המדינה הפרולטרית הדמוקרטית לאי־מדינה („גוויעת המדינה"). האקלקטיקה והסופיסטיקה של הקאוטסקים והוואנדרוולדים מטשטשות, לרצון הבורגנות, את כל הקונקרטי והמדוייק במאבק המעמדי, ומציגות במקום זה את המושג הכללי של „מעבר", בו אפשר להטמין (ובו אמנם מטמינים תשע עשיריות של הסוציאל־דמוקרטים הרשמיים בתקופתנו) את ההתכחשות למהפכה!

ואנדרוולדה, כאקלקטיקן וסופיסט מיומן יותר, מעודן יותר מקאוטסקי, שכן באמצעות המליצה: „מעבר ממדינה במובנה הצר למדינה במובנה הרחב" אפשר לעקוף את כל שאלות המהפכה, ותהיינה אשר תהיינה, לעקוף

את כל ההבדל בין מהפכה לרפורמה, אפילו את ההבדל בין מארכסיסט לליברל. שכן איזה בורגני בעל השכלה אירופית, יעלה על דעתו לשלול „בכלל" „שלבי־מעבר" במובן „כללי" כזה?

„אני מסכים עם גאד — כותב ואנדרוולדה — בכך, שאי־אפשר לבצע סוציאליזציה של אמצעי־הייצור והחליפין בלי למלא תחילה את שני התנאים הבאים:

1. הפיכת המדינה הנוכחית, מוסד השליטה של מעמד אחד על מעמד אחר, למה שמאנגר מכנה מדינת־עמל עממית, באמצעות כיבוש השלטון הפוליטי בידי הפרולטריון.

2. הפרדת המדינה — מוסד של סמכות, והמדינה, מוסד של ניהול, או, להשתמש בביטויו של סאן־סימון, מוסד של ממשל באנשים — ממשל בחפצים" (89).

זאת כותב ואנדרוולדה בקורסיב, בהדגישו במיוחד את חשיבות ההנחות הללו. אך הלא זאת פשוט דייסה אקלקטית ממש, ניתוק גמור מהמארכסיזם! הרי „מדינת־עמל עממית" אינה אלא חזרה על „מדינה עממית חופשית", בה התגנדרו הסוציאל־דמוקרטים הגרמניים בשנות ה־70, ואשר אנגלס הוקיעה כשטות גמורה. הביטוי „מדינת־עמל עממית" הינה מליצה, הראוייה לדמוקרט זעיר־בורגני (כגון הס"ר השמאלי שלנו) — מליצה, הממירה את המושגים המעמדיים ב„אל־מעמדיים". ואנדרוולדה מציב זה בצד זה הן את כיבוש השלטון הממלכתי בידי הפרולטריון (בידי מעמד אחד) והן את המדינה „העממית", בלי להבחין בכך, שמכל אלה מתקבלת דייסה. אצל קאוטסקי עם „הדמוקרטיה הטהורה" שלו מתקבלת אותה דייסה, אותה שלילה אנטי־מהפכנית, קרתנית, של משימות המהפכה המעמדית, של משימות הדיקטטורה המעמדית, הפרולטרית, של המדינה המעמדית (הפרולטרית).

ולהלן. ממשל באנשים ייעלם ויתן את מקומו לממשל בחפצים רק כאשר תגווע כל מדינה. באמצעות עתיד מרוחק יחסית זה חוסם ומערפל ואנדרוולדה את משימת יום המחרת: מיגור הבורגנות.

תכסיס כזה גם הוא מהווה מעין שרות מתרפס לבורגנות הליברלית. ליברל מסכים לפתוח בדיבור על כך, מה יהיה, כאשר לא יעמוד הצורך למשול באנשים. ואכן, מדוע לא לעסוק בהזיות בלתי־מזיקות כאלו? אך על דיכוי התנגדות הבורגנות לנישולה בידי הפרולטריון — על כך נשתוק קמעה. זאת תובע העניין המעמדי של הבורגנות.

„הסוציאליזם נגד המדינה" זוהי קידת ואנדרוולדה לפרולטריון. להחוות קידה אין זה קשה ביותר, כל מדינאי דמוקרטי יודע להשתחוות לפני בוחריו. ובחיפוי „הקידה" מוגש תוכן אנטי־מהפכני, אנטי־פרולטרי...

ואנדרוולדה חוזר במפורט על דברי אוסטרוגורסקי [36] ביחס לכך, כמה מירמה, אלימות, שוחד, כזב, צביעות, נגישה בעניים, מסתתרים מתחת

לצורה החיצונית המתורבתת, המסורקת חלקות, המשוחלקת של הדמוקרטיה הבורגנית בימינו. אך מסקנה מכל אלה ואנדרוולדה אינו מסיק. בזאת, שהדמוקרטיה הבורגנית מדכאה את ההמון העמל והמנוצל, ואילו הדמוקרטיה הפרולטרית תצטרך לדכא את הבורגנות — בזאת אין הוא מבחין. קאוטסקי וואנדרוולדה עוורים הם ביחס לכך. העניין המעמדי של הבורגנות, אחריה מזדנבים בוגדים זעיר־בורגניים אלה של המארכסיזם, דורש את עקיפת השאלה הזאת, את השתקתה, או שלילה ישירה של הכרחיות הדיכוי הזה.

האקלקטיות הקרתנית נגד המארכסיזם, הסופיסטיקה נגד הדיאלקטיקה, הרפורמיזם הקרתני והצבוע נגד המהפכה הפרולטרית — הנה כך צריך היה להכתיר את ספרו של ואנדרוולדה.

ה ע ר ו ת*

[1] "The Socialist Review" („הסקר הסוציאליסטי") — ירחון, בטאון מפלגת־העבודה הבלתי־תלויה הרפורמיסטית באנגליה; יצא בלונדון משנת 1908 עד 1934. בשנות מלחמת־העולם האימפריאליסטית השתתפו בירחון ר. מאקדונלד, פ. סנואודן, א. לי ואחרים.

[2] ו. אי. לנין מתכוון לחברי „החברה הפאביאנית" — האירגון הרפורמיסטי האנגלי, שהוקם בשנת 1884. חברי „החברה הפאביאנית" היו בעיקר נציגי האינטליגנציה הבורגנית — מדענים, סופרים, מדינאים (ס. ו־ב. ואב, ר. מאקדונלד, ב. שאו ועוד). הם שללו אא ההכרח במאבק־מעמדי ובמהפכה סוציאליסטית; הם טענו, כי המעבר מן הקאפיטליזם אל הסוציאליזם אפשרי אך בדרך של רפורמות זעירות, שינויים הדרגתיים של החברה. ו. אי. לנין תיאר את הפאביאניות ב„כיוון של אופורטוניזם קיצוני".

[3] „הבלתי־תלויים" — חברי מפלגת־העבודה הבלתי־תלוייה של אנגליה (Independent Labour Party) אירגון רפורמיסטי שנוסד בידי המנהיגים של „הטרייד־יוניונים החדשים" בשנת 1893 בתנאים של התעוררות מאבק־השביתות והתגברות התנועה למען אי־תלות מעמד הפועלים האנגלי במפלגות הבורגניות.

[4] הכוונה היא לחוות־דעתו של מארכס במכתבו לקוגלמן מ־12.4.1871 (ק. מארכס ופ. אנגלס. מכתבים נבחרים, 1953, עמ' 263) ולנאומו של מארכס על קונגרס האג בעצרת־עם באמסטרדם ב־8 בספטמבר 1872 (ק. מארכס ופ. אנגלס. כתבים, הוצאה 2, כ' 18, עמ' 154). במכתבו של ק. מארכס ל־ל. קוגלמן השתמש לנין בספרו „המדינה והמהפכה".

[5] ראה: פ. אנגלס, אנטי־דיהרינג, פרק 4; ק. מארכס, פ. אנגלס, כתבים נבחרים, הוצאת „ספרית הפועלים", כרך ג'.

[6] „צימרוואלדיסטים" — משתתפי ההתאחדות, שהוקמה בכינוס הסוציאליסטי הבינלאומי הראשון בצימרוואלד ב־5—8 בספטמבר שנת 1915. לנין כינה כינוס זה בשם „צעד ראשון בהתפתחות התנועה האינטרנאציונלית נגד המלחמה". בכינוס נוכחו 38 צירים ממפלגות ואירגונים של 11 ארצות אירופיות. את הוועה"מ של מפסד"ר (ב) — מפלגת־הפועלים הסוציאל־דמוקרטית הרוסית (בולשביקים) — ייצגו בכינוס ו. אי.

---

* תמצית ההערות, כפי שהובאו בכל כתבי ו. אי. לנין, הוצאה 5 (רוסית), כרך 37.

לנין וג. י. זינובייב. בתוך ההתאחדות התנהל מאבק בין „השמאל הצימרוואלדי", שבראשו עמדו הבולשביקים, לבין הרוב הצנטריסטי הקאוטסקיאני (זה הקרוי „הימין הצימרוואלדי"). הצנטריסטים חתרו להשלמה עם הסוציאל־שוביניסטים ולשיקום ה־אינטרנאציונל ה־2. השמאל הצימרוואלדי תבע התפלגות מהסוציאל־שוביניסטים, מאבק מהפכני נגד המלחמה האימפריאליסטית והקמת אינטרנאציונל חדש, מהפכני, פרולטרי. הקונגס הראשון של האינטרנאציונל הקומוניסטי קיבל החלטה לראות את ההתאחדות הצימרוואלדית כמחוסלת.

[7] „סוציאל־דמוקראט" — עתון בלתי לגאלי, בטאון הוועד המרכזי של מפסד"ר, שיצא לאור מפברואר 1908 ועד ינואר 1917. הגיליון הראשון יצא ברוסיה ולאחר־מכן עברה ההוצאה להו"ל. מדצמבר 1911 ערך את „סוציאל־דמוקרט" לנין. בעתון פורסמו למעלה מ־80 מאמרים ורשימות של לנין, ובכללם — מאמרו „על סיסמת ארצות־הברית של אירופה", בו ניסח לראשונה את המסקנה בדבר האפשרות של נצחון הסוציאליזם תחילה בארץ אחת.

[8] „קומוניסט" — כתב־עת, שאורגן על־ידי לנין. הוא הוצא על־ידי „סוציאל־דמוקרט" במשותף עם ג. ל. פיאטקוב ו־י. ב. בוש, שמימנו את הוצאתו (במערכת השתתף גם נ. אי. בוכארין). יצא מס' (כפול) אחד (בספטמבר 1915), בו פורסמו 3 מאמריו של לנין: „פשיטת הרגל של האינטרנאציונל ה־2" , קולו הכן של סוציאליסט צרפתי" ו„אימפריאליזם וסוציאליזם באיטליה".

[9] הכוונה לחוברת „הסוציאליזם והמלחמה (היחס של מפסד"ר למלחמה)". בעבודת החוברת השתתף ג. י. זינובייב, אך בעיקר נכתבה היא על־ידי לנין. החוברת „הסו־ציאליזם והמלחמה" הוצאה ערב הכינוס הצימרוואלדי, שהתקיים בספטמבר 1915, בשפות הרוסית והגרמנית וחולקה בין משתתפי הכינוס.

[10] המניפסט הבאזלי — מניפסט על המלחמה, שנתקבל על־ידי הקונגרס הסוציאליסטי הבינלאומי המיוחד בבאזל, שהתקיים ב־24—25 בנובמבר 1912. המניפסט הזהיר את העמים מפני סכנת מלחמת־עולם אימפריאליסטית הקרבה ובאה, גילה את ה־מטרות החמסניות של מלחמה זו וקרא לפועלי כל הארצות למאבק מכריע על השלום, בהציבו לעומת „האימפריאליזם הקאפיטליסטי את עוצמת הסולידריות הבינלאומית של הפרולטריון". למניפסט הבאזלי הוכנס סעיף ההחלטה של הקונגרס בשטוטגארט (1907), שנוסח בידי לנין, על כך, כי במקרה של פרוץ מלחמה אימפריאליסטית חייבים הסוציאליסטים לנצל את המשבר הכלכלי והפוליטי, הנגרם על־ידי המלחמה, במאבק למען המהפכה הסוציאליסטית.

[11] הציטטה הובאה מעבודתו של ק. מארכס „ביקורת תוכנית גותה"; כתבים נבחרים, הוצאת „ספרית פועלים", כרך ב'.

[12] ראה: מכתבו של פ. אנגלס לא. בבל מ־18—28 במארס 1875.

[13] רעיון זה הובע על־ידי פ. אנגלס ב„הקדמה" לחיבורו של ק. מארכס „מלחמת האזרחים בצרפת"; כתבים נבחרים, הוצאת „ספרית הפועלים", כרך א'.

[14] לנין מצטט את מאמרו של פ. אנגלס „על האוטוריטה" (1873); כתבים נבחרים, הוצאת „ספרית פועלים", כרך א'.

[15] הכוונה ל„הקדמה" של ק. מארכס ופ. אנגלס להוצאה הגרמנית של „המניפסט של המפלגה הקומוניסטית", שנכתבה בשנת 1872; כתבים נבחרים, הוצאת „ספרית הפו־עלים", כרך א'.

[16] פ. אנגלס, „מוצא המשפחה, הקניין הפרטי והמדינה"; כתבים נבחרים, הוצאת „ספרית הפועלים", כרך ב'.

[17] ויגיים ותורים — מפלגות פוליטיות באנגליה, שהופיעו בשנות ה־70־80 של המאה ה־17. מפלגת הוויגים ביטאה את האינטרסים של החוגים הפיננסיים והבורגנות המס־חרית, וכן של חלק מהאריסטוקרטיה המבורגנת. הוויגים הניחו את היסוד למפלגה הליברלית. מפלגת התורים ייצגה את בעלי־הקרקעות וצמרת הכמורה של הכנסיה האנגליקנית, הגנה על מסורות העבר הפיאודלי וניהלה מאבק נגד הדרישות הליבר־ליות והמתקדמות; ברבות הימים הניחה את היסוד למפלגה השמרנית.

[18] ו. אי. לנין מתכוון למשפט הפרובוקטיבי, שאורגן בשנת 1894 על־ידי החוגים הריאקציוניים־מונארכיסטים של הכת־הצבאית הצרפתית נגד קצין המטה הכללי הצרפתי, היהודי דרייפוס, שהואשם האשמה כוזבת בריגול ובגידה ממלכתית. חיובו־בדין של דרייפוס, שנדון למאסר־עולם — פרי השראתם של החוגים הצבאיים הרי־אקציוניים — נוצל על־ידי החוגים הריאקציוניים של צרפת לליבוי האנטישמיות ולהתקפה נגד המשטר הרפובליקאי והחירויות הדמוקרטיות. בשנת 1898, הסוציאליס־טים והנציגים המתקדמים של הבורגנות הדמוקרטית (ביניהם — א. זולה, ז'. ז'ורס, א. פראנס ואחרים) התחילו במערכה לבדיקתו־מחדש של משפט דרייפוס. מערכה זו קיבלה אופי פוליטי מובהק ופילגה את הארץ לשני מחנות: הרפובליקאים והדמו־קרטים, מצד אחד, וגוש המונרכיסטים, הקלריקלים, האנטישמיים והלאומנים — מצד שני. בשנת 1899, בלחץ דעת־הציבור, נחון דרייפוס; בשנת 1906 החליט בית־הדין לעירעורים, כי דרייפוס חף־מפשע. הוא הושב על כנו בצבא.

[19] הכוונה לדיכוי אכזרי של ההתקוממות האירלנדית למען שיחרור הארץ משליטת האנגלים בשנת 1916.

אולסטר — החלק הצפון־מזרחי של אירלנד, מאוכלס אנגלים בעיקר; צבא אולסטר יחד עם הצבא האנגלי השתתף בדיכוי התקוממותו של העם האירלנדי.

[20] ממאמרו של ק. מארכס „אדישות פוליטית", שנכתב בלונדון ב־1873.

[21] ממאמרו של פ. אנגלס „על האוטוריטה"; בעברית: כנ"ל.

[22] לנין מתכוון ל„הקדמה" של פ. אנגלס לחיבורו של ק. מארכס „מלחמת האזרחים בצרפת; עברית כנ"ל.

[23] חוברת ו. אי. לנין „המפלגות הפוליטיות ברוסיה ותפקידי הפרולטריון" הודפסה באנגלית בעתון "The Evening Post" ב־15 בינואר 1918, בכתב־העת של השמאל

במפלגה הסוציאליסטית האמריקאית "The Class Struggle" מס' 4, בנובמבר־דצמבר 1917, וכן יצאה בהוצאה מיוחדת.

[24] ההתייעצות הדמוקרטית הכל־רוסית כונסה בספטמבר 1917 בפטרוגראד על־ידי הוועד־הפועל המרכזי המנשביסטי־ס"רי לשם פתרון שאלת השלטון. מטרתה האמיתית של ההתייעצות היתה — להסיח את דעת המוני־העם מגאות המהפכה. בהתייעצות נוכחו למעלה מ־1500 איש. מנהיגי המנשביקים והס"רים עשו את הכל, כדי להחליש את ייצוגם של מועצות צירי הפועלים והאיכרים ולהרחיב את מספר הצירים של אירגונים זעיר־בורגניים ובורגניים שונים, וכך הבטיחו לעצמם את הרוב בהתייעצות. מועצות צירי הפועלים והאיכרים, המייצגות את רובו המכריע של העם, קיבלו 120 מקומות בלבד.

ההתייעצות הדמוקרטית קיבלה החלטה בדבר אירגון „טרום־פארלמנט" (מועצה זמנית של הרפובליקה). היה זה נסיון ליצור מראה־עין, כי ברוסיה הונהג משטר פארלמנטרי. הטרום־פארלמנט צריך היה לשמש מוסד יועץ ליד הממשלה הזמנית. לנין עמד בתוקף על הצורך להחרים את הטרום־פארלמנט, שכן להישאר בו פירושו היה — לזרוע אשליות, כאילו מוסד זה מסוגל לפתור את משימות המהפכה. הוועה"מ של המפלגה דן בהצעת לנין וקיבל החלטה על יציאת הבולשביקים מהטרום־פארלמנט, בהתגברו על התנגדותם של קאמנייב ותבוסנים אחרים, שהיו בעד השתתפות בו. ב־7 (20) באוקטובר, ביום הראשון לפתיחת הטרום־פארלמנט יצאו הבולשביקים ממנו.

[25] ו. אי. לנין התכוון למאמרו „התפקידים העומדים על הפרק של השלטון הסובייטי", שפורסם ב־28 באפריל שנת 1918.

[26] ליברדני — כינוי אירוני, שהוצמד למנהיגים המנשביסטיים — ליבר ודן ומצדדיהם, מאחר שבעתון הבולשביסטי המוסקבאי „סוציאל־דמוקרט" מס' 141 מ־25 באוגוסט (7 בספטמבר) 1917 הופיע פיליטון של דמיאן בדני בשם „ליברדן".

[27] בשם „אקטיביסטים" קראו לקבוצת מנשביקים, אשר למן ימיה הראשונים של המהפכה האוקטוברית הסוציאליסטית התחילו להפעיל שיטות של מאבק מזויין נגד השלטון הסובייטי ומפלגת הבולשביקים. המנשביקים־האקטיביסטים היו כלולים ב־אירגוני־קושרים קונטר־מהפכניים, תמכו בקורנילוב ובקאלידין, בראדה האוקראינית הבורגנית־לאומית, השתתפו במרד הצרים, כרתו ברית עם צבאות הפולשים הזרים. בשנת 1918, בתמיכת מפלגת המנשביקים, הצליחו האקטיביסטים לכנס, באמתלה של דיון בשאלות המזון, כמה כינוסי „פועלים", אשר בהם הועלתה הדרישה לחיסול המועצות.

[28] הקבוצה השמאלית הצימרוואלדית נוסדה ביוזמת לנין בכינוס הסוציאליסטי הבינ־לאומי בצימרוואלד, בספטמבר 1915. היא איחדה 8 צירים — נציגי הוועה"מ של מפסד"ר והסוציאל־דמוקרטים השמאליים של שבדיה, נורבגיה, שווייצריה, גרמניה, של האופוזיציה הס"ד הפולנית והס"ד של הגליל הלאטבי. „השמאל הצימרוואלדי",

בראשותו של לנין, ניהל מאבק נגד הרוב הצנטריסטי בכינוס והעלה הצעות של החלטות ושל מאניפסט, בהם גונתה המלחמה האימפריאליסטית והוקעה בגידתם של הסוציאל־שוביניסטים (ראה גם הערה 6). חברי השמאל הצימרוואלדי, מילאו תפקיד חשוב בהקמת מפלגות קומוניסטיות בארצותיהם.

29 לנין מצטט את ה„הקדמה" של אנגלס לעבודת מארכס „מלחמת האזרחים בצרפת"; עברית: כנ"ל.

30 הספארטקאים — חברי האירגון המהפכני של הס"ד השמאליים הגרמניים. קבוצת „ספארטק" נוסדה בתחילת מלחמת־העולם הראשונה על־ידי ק. ליבקנכט, ר. לוקסמבורג, פ. מרינג, ק. צטקין, י. מארכליבסקי, ל. יוהיכס („טישקה") ו־ו. פיק.

באפריל 1917 נכנסו הספארטקאים למפלגה הס"ד הבלתי־תלויה הגרמנית. בנובמבר 1918, במהלך המהפכה בגרמניה, נתארגנו הספארטקאים ב„ברית ספארטק", ניתקו את יחסיהם עם הבלתי־תלויים וייסדו את המפלגה הקומוניסטית הגרמנית, בוועידה המכוננת, שהתקיימה ב־30 בדצמבר 1918 — 1 בינואר 1919.

31 התפלגות שתי המפלגות החדשות — „הקומוניסטים הנארודניקים" וה„קומוניסטים המהפכניים" — ממפלגת הס"רים השמאליים התרחשה לאחר רצח השגריר הגרמני מירבאך והמרד של הס"רים השמאליים.

„הקומוניסטים הנארודניקים", שגינו את המדיניות האנטי־סובייטית של הס"רים השמאליים, אישרו את הקוו של מדיניות מפלגת הבולשביקים לברית עם האיכרות הבינונית. רבים מהם פעלו במוסדות הסובייטיים. ב־6 בנובמבר 1918, ועידתה המיוחדת של המפלגה קיבלה פה אחד את ההחלטה לפיזור המפלגה ולמיזוג עם מק"ר (ב).

„מפלגת הקומוניזם המהפכני" נתגבשה מבחינה אירגונית בוועידת הקבוצה של העתון „רצון העמל", שהתקיימה במוסקבה ב־25—30 בספטמבר 1918. במצע המפלגה גונו. מעשי־הטירור של הס"רים השמאליים ונסיונותיהם להכשיל את שלום ברסט. הוועידה המכוננת הביעה את דעתה בעד שיתוף־פעולה עם הבולשביקים והכירה בהכרחיות התמיכה בשלטון הסובייטי. אולם הפרוגראמה שלהם היתה מלאה סתירות. בהכירם, כי השלטון הסובייטי יוצר תנאים מוקדמים לכינון המשטר הסוציאליסטי, הם בו־בזמן שללו את ההכרח בדיקטטורה של הפרולטריון בתקופת־המעבר מן הקאפיטליזם אל הסוציאליזם. לאחר החלטת הקונגרס ה־2 של הקומינטרן, האומרת, כי בכל ארץ צריכה להיות רק מפלגה קומוניסטית אחת, קיבלה מפלגת הקומוניסטים המהפכניים בספטמבר 1920 החלטה על הצטרפות למק"ר (ב). באוקטובר אותה שנה הוועה"מ של מק"ר (ב) התיר לאירגוני המפלגה לקבל את חברי המפלגה לשעבר של „הקומוניסטים המהפכניים".

32 במונח „משבר יולי" לנין מתכוון למרידות הקונטר־מהפכניות של הקולאקים באזורים שונים של הארץ בקיץ 1918, שאורגנו על־ידי המנשביקים והס"רים בתמיכת הפולשים הזרים.

33 בלאנקיזם הוא זרם בתנועה הסוציאליסטית הצרפתית, שבראשו עמד מהפכן מובהק,

נציג חשוב של הסוציאליזם הצרפתי האוטופי, לואי אוגיוסט בלאנקי (1805—1881). הבלאנקיסטים ציפו ל„גאולת האנושות מהעבדות השכירה לא בדרך של המאבק ה־מעמדי של הפרולטריון, אלא בדרך של קשר מצד מיעוט אינטליגנטי קטן" (ו.אי. לנין). הם לא הביאו בחשבון את המצב הקונקרטי וזילזלו בקשרים עם ההמונים.

[34] הכוונה להצעת־החוק הס"רית, שהוגשה על־ידי שר החקלאות ס. ל. מאסלוב ל־ממשלה הזמנית כמה ימים לפני מהפכת אוקטובר.

הצעת־החוק היתוותה הקמת קרן־חכירה ליד הוועדים הקרקעיים, אליה הועברו כל הקרקעות של המלוכה והמנזרים. הקניין הקרקעי של בעלי האחוזות נשתמר. הם היו מעבירים לקרן־החכירה רק אותן הקרקעות, אשר קודם־לכן החכירו לאיכרים, ועם זאת התשלומים של האיכרים בעד „הקהקעות החכורות" ניתנו לבעלי־האחוזות.

המאסרים של חברי הוועדים הקרקעיים בוצעו על־ידי הממשלה הזמנית בתגובה להתקוממויות האיכרים ולתפיסת הקרקעות של בעלי־האחוזות על־ידי האיכרים.

[35] הסיבות הבלתי־אמצעיות למהפכת נובמבר 1918 בגרמניה היו תבוסת גרמניה במלחמת־העולם, עירעור המשק של המדינה, הפורענויות והמצוקה של המוני־העם והצבא, שדרשו להפסיק את המלחמה. השפעה גדולה על המאורעות המהפכניים בגרמניה השפיעה המהפכה האוקטוברית הסוציאליסטית הגדולה ברוסיה.

אם־כי המהפכה בגרמניה לא גאתה־ועברה למהפכה פרולטרית ולא יכלה לפתור את משימות שיחרורו הלאומי והסוציאלי של העם הגרמני, היתה לה חשיבות פרו־גרסיבית גדולה. כתוצאה ממהפכת־נובמבר הבורגנית־דמוקרטית, שבוצעה במידה מסויימת בשיטות ואמצעים פרולטריים, מוגרה בגרמניה המלוכה והוקמה רפובליקה בורגנית־דמוקרטית, שהבטיחה את החירויות הבורגניות־דמוקרטיות האלמנטריות, קבעה מבחינה חוקית יום־עבודה של 8 שעות. מהפכת־נובמבר בגרמניה הגישה עזרה חשובה לרוסיה הסובייטית, נתנה את האפשרות לחסל את שלום־ברסט החמסני.

[36] הכוונה לספר: מ. אוסטרוגורסקי. „הדמוקרטיה והמפלגות הפוליטיות". ההוצאה הראשונה הופיעה בפאריס ב־1903. הספר כולל חומר עובדתי רב מתולדות אנגליה וארה"ב, המוקיע את הכזבנות והצביעות של הבורגנות הדמוקרטית.

V. I. LENIN

The Proletarian Revolution and the Renegate Kautsky

Published by the Central Committee of the Communist Party of Israel, April, 1970

תירגם מרוסית: י. פיינברג

✶

דפוס „אות", וולפסון 48, ת"א